

Vision Västra Götaland

Jonas Hägglund [SOM-rapport nr 2014:1]

Innehållsförteckning

Förord	3
Vision Västra Götaland – ett medborgarperspektiv på det goda livet.....	4
Västra Götalands befolkning	6
Utbildade medborgare	10
Ekonomi och arbetsmarknad	13
Negativa förväntningar på den kommunala ekonomin	13
Yngre mer optimistiska om ekonomin	14
Arbetsmarknad och arbetslöshet	16
Studenter mest oroliga för arbetslöshet	17
Sammanfattning	19
Infrastruktur	20
Den digitala infrastrukturen	23
Sammanfattning	25
Kultur och fritid	26
Utbildningsnivå påverkar kulturvanorna.....	27
Föreningsmedlemskap engagerar brett	30
Ungdomar dricker trots idrottsengagemang	36
Sammanfattning	37
Boendeområdet	38
De flesta flyttbenägna överväger flytt inom regionen	40
Gemenskapen och tryggheten den största klyftan	43
Sammanfattning	46
Hälsa och sjukvård.....	48
Många nöjda med vården	50
Brist på effektivitet och tillgänglighet	53
Regionen – ett boendeområde och en beslutsnivå	54
De flesta är ”ganska nöjda” med lokal demokrati.....	55
Kommunstyrelsen får bättre betyg än regionstyrelsen	56
Sammanfattning	60
Slutdiskussion	62
Appendix A - Information om den regionala SOM-undersökningen i Västsverige 2012	65

Undersökningens upplägg	65
Svarsfrekvens och bortfall	66
Appendix B – Tabeller och diagram.....	68

Förord

Den ursprungliga visionen om det goda livet antogs 1998 i samband med arbetet att bilda Västra Götalandsregionen. 2005 ersatte *Vision Västra Götaland – det goda livet* den regionala utvecklingsstrategin efter ett beslut i regionfullmäktige. Visionen har tagits fram av Västra Götalandsregionen, kommunerna och externa aktörer representerade av högskolor och universitet, näringsliv, arbetsmarknadens organisationer, statliga organ m.fl. *Vision Västra Götaland – Det goda livet* ska fungera som en gemensam utgångspunkt för hur regionen ska utvecklas till en attraktiv region att bo och verka i.

Grunden i visionen är det goda livet, med tre dimensioner: den ekonomiska, den sociala och den ekologiska. Fyra perspektiv som ska genomsyra regionutvecklingen identifieras också: den gemensamma regionen, jämställdhet, integration och internationalisering. Arbetet med visionen innebär att fem fokusområden prioriteras: näringsliv, kompetens, infrastruktur och kommunikationer, kultur och hälsa.

Visionen handlar inte bara om politiska beslut utan också om hur de boende i Västra Götaland själva ser på livet, både i bedömningen av den regionala servicen och av den lokala demokratin, men också hur de upplever Västra Götaland som boendeområde. En central del i detta är uppföljning och utvärdering, och sedan 1998 har SOM-institutet vid Göteborgs universitet som uppdrag att utvärdera Västra Götalandsregionen, med särskild inriktning på *Visionen om det goda livet*. Föreliggande rapport är den femte i ordningen, den första presenterades 2009.

Författare till rapporten är fil.kand. Jonas Hägglund, verksam som biträdande undersökningsledare vid SOM-institutet. Undertecknad hade det övergripande ansvaret för den västsvenska SOM-undersökningen 2012 och det samlade ansvaret för SOM-institutets uppföljning av Vision Västra Götaland i ett medborgarperspektiv.

Göteborg i februari 2014

Annika Bergström

Vision Västra Götaland – ett medborgarperspektiv på det goda livet

Vision Västra Götaland – det goda livet består av tre delar (Vision Västra Götaland 2005). Den första och övergripande delen har målsättningen att utvecklingen i Västra Götaland ska vara hållbar utifrån ”ekonomiska, sociala och miljömässiga aspekter”. Den ekonomiska dimensionen handlar om ekonomisk utveckling, finansiell stabilitet och infrastruktur, den sociala dimensionen handlar om individens arbetsliv, hälsa och delaktighet och den miljömässiga dimensionen handlar om klimat och biologisk mångfald.

Den andra delen i Visionen behandlar fyra *perspektiv* som enligt skrivningarna ska genomsyra hela det regionala utvecklingsarbetet; den gemensamma regionen, jämställdhet, integration och internationalisering. Den gemensamma regionen innebär att området Västra Götaland ska betraktas som *en* region och ingen del ska lämnas utanför det regionala utvecklingsarbetet. Jämställdhet innebär att kvinnor och män ska ha lika möjligheter att leva, bo och utvecklas i Västra Götaland, integration innebär att detsamma ska gälla personer som flyttat till Västra Götaland från andra länder. Det avslutande perspektivet framhåller internationaliseringens betydelse och målsättningen att de boende i Västra Götaland ska ha möjlighet och förutsättningar att verka såväl i som utanför Västra Götalands och landets gränser.

I Visionens tredje del utvecklas fem områden dit fokus för utvecklingsarbetet ska riktas; livskraftigt näringsliv, kompetens och kunskapsutveckling, infrastruktur och kommunikation, kultur samt hälsa. Inom samtliga fem *fokusområden* är målsättningen att Västra Götaland ska vara en ledande region eller hålla en hög standard jämfört med andra regioner. Den tillväxtpolitiska ambitionen är viktig, det framhålls även att regionen som helhet ska leva upp till de klimatpolitiska målen och att områdets ekonomiska utveckling ska vara gynnsam.

SOM-institutet vid Göteborgs universitet har sedan 1986 utfört regelbundna mätningar av svenskars vanor, värderingar och åsikter inom samhälle, opinion och medier (SOM). Undersökningarna sker med hjälp av postenkäter som skickas ut till ett representativt slumpmässigt urval av befolkningen mellan 16 och 85 år. Respondenterna har också möjlighet att svara på enkäten i webbversion.

Utöver nationella undersökningar genomför SOM-institutet också en årlig västsvensk SOM-undersökning med särskild inriktning mot frågor som rör Västra Götaland och dess invånare. Föreliggande rapport är en del av SOM-institutets uppdrag att analysera och följa upp Västra Götalandsregionens utveckling utifrån ett medborgarperspektiv. I Appendix A finns mer detaljerad information om metodiken bakom undersökningen.

Undersökningarna handlar om attityder, vanor, uppfattningar och värderingar hos de boende i Västra Götaland. SOM-institutets mätningar innehåller frågor som anknyter till Visionens fem fokusområden: Hur uppfattas infrastruktur, kulturutbud etc. i Västra Götaland? Hur ser kompetens- och kunskapsutvecklingen ut och hur bedömer befolkningen sin hälsa? SOM-undersökningen gör det möjligt att analysera skillnader mellan olika grupper i befolkningen, till exempel efter socioekonomisk situation eller var de bor i Västra Götaland.

Materialet från SOM-undersökningen passar bäst för att analysera den sociala dimensionen av Visionen, men är mer begränsat när det gäller de ekonomiska eller miljömässiga dimensionerna.

Denna rapport bygger huvudsakligen på data insamlade i den västsvenska SOM-undersökningen 2012¹. De har analyserats med utgångspunkt i tidigare undersökningar och följer upp de analyser som presenterats i tidigare visionsrapporter: *Vision Västra Götaland det goda livet – ur ett medborgarperspektiv* (SOM-rapport 2009:24), *Vision Västra Götaland Den regionala dimensionen – en gemensam region?* (SOM-rapport 2011:1), *Vision Västra Götaland – Det goda livet för alla?*

¹ Svarspersoner från samtliga kommuner i Västra Götaland ingår i analysen. Kungsbacka ingår i den västsvenska SOM-undersökningen men är undantagen från samtliga analyser i rapporten.

(SOM-rapport 2012:22) och *Vision Västra Götaland* (SOM-rapport 2013:3)². Rapporten har fokus på hur befolkningen i Västra Götaland uppfattar tillståndet inom en rad av de områden och frågor som Visionen behandlar. Befolkningens uppfattningar kopplas i analyserna samman med visionens målsättningar i så stor utsträckning som möjligt.

Genom att SOM-institutet även genomför nationella undersökningar finns det möjlighet till jämförelser med landet som helhet. Eftersom många frågor ställts i SOM-institutets västsvenska undersökningar ända sedan starten sedan 1992 finns det också goda möjligheter att följa utveckling och förändring i vanor och uppfattningar över tid, såväl som att specialstudera och göra ingående analyser av uppfattningar kring enskilda händelser.

Rapporten innehåller sju kapitel och inleds med en översikt över Västra Götalands befolkningsutveckling. Inledningskapitlet analyserar också medborgarnas utbildningsnivå, en faktor som har stor betydelse för många av de vanor och attityder som redovisas i rapporten.

Sedan följer en genomgång av synen på privat och offentlig ekonomi och en beskrivning av oron för arbetslöshet i olika befolkningsgrupper.

Infrastrukturen behandlas i följande kapitel, med bedömningar av olika förslag på trafikåtgärder i Västra Götaland. Sedan följer ett avsnitt som handlar om de boende i Västra Götalands fritid, med kapitel om kultur- och fritidsvanor och föreningsliv.

Därefter vänds blicken mot hur de svarande ser på området där de bor, och huruvida de har funderat på att flytta. I kapitlet om hälsa och sjukvård analyseras först den subjektiva hälsan i olika befolkningsgrupper, därefter olika typer av bedömningar av sjukvården i regionen.

Sedan följer kapitlet Regionen – ett boendeområde och en beslutsnivå som knyter an till bedömningar av olika beslutsnivåer i regionen samt en beskrivning av den självupplevda livstillfredsställelsen.

I rapportens sista kapitel kopplas resultaten till de mål och ambitioner som kommuniceras i *Vision Västra Götaland – det goda livet*.

² SOM-institutet (Samhälle Opinion Medier) är centrum för den undersöknings- och seminarieverksamhet som drivs gemensamt av Institutionen för journalistik och masskommunikation (JMG) och Statsvetenskapliga institutionen vid Göteborgs universitet. För mer information se www.som.gu.se.

Västra Götalands befolkning

Det här kapitlet visar i stora drag hur befolkningsutvecklingen i Västra Götaland och dess olika delar har sett ut de senaste två decennierna, och hur åldersfördelningen ser ut i de olika delarna av regionen. Dessutom presenteras översiktliga fakta om utbildningsnivå, bakgrund och medborgarskap hos de svarande i den västsvenska SOM-undersökningen.

I Västra Götalandsregionen har befolkningen länge ökat, och sedan millennieskiftet har ungefär 100 000 nya invånare tillkommit. Totalt bodde drygt 1,6 miljoner människor i Västra Götaland år 2012 och år 2025 beräknas befolkningen ha nått drygt 1,7 miljoner.

I rapporten används genomgående en uppdelning av Västra Götaland i fyra delregioner: Göteborgsregionen, Skaraborg, Sjuhärad och Fyrbodal. Delregionerna är indelade i enlighet med indelningen i kommunförbund, och tabell 1 visar vilka kommuner som ingår i respektive delregion.

Tabell 1 Delregioner i Västra Götaland

Göteborgsregionen	Sjuhärad	Skaraborg	Fyrbodal
Ale	Bollebygd	Essunga	Bengtstors
Alingsås	Borås	Falköping	Dals-Ed
Göteborg	Herrljunga	Grästorps	Färgelanda
Härryda	Mark	Gullspång	Lysekil
Kungsbacka	Svenljunga	Götene	Mellerud
Kungälv	Tranemo	Hjo	Munkedal
Lerum	Ulricehamn	Karlsborg	Orust
Lilla Edet	Vårgårda	Lidköping	Sotenäs
Mölnadal		Mariestad	Strömstad
Partille		Skara	Tanum
Stenungsund		Skövde	Trollhättan
Tjörn		Tibro	Uddevalla
Öckerö		Tidaholm	Vänernsborg
		Töreboda	Åmål
		Vara	

Tabell 1 visar befolkningsutvecklingen i Sverige, Västra Götaland och i de olika delregionerna sedan 1992. Det är framförallt Göteborgsregionens befolkning som har växt under perioden, med nästan 20 procent. Även Sjuhärads befolkning ökade, men bara med en fjärdedel så mycket som Göteborgsregionens, 4,5 procent.

Tabell 2 Befolkning i Västra Götaland och de fyra delregionerna, 1992-2012 (antal)

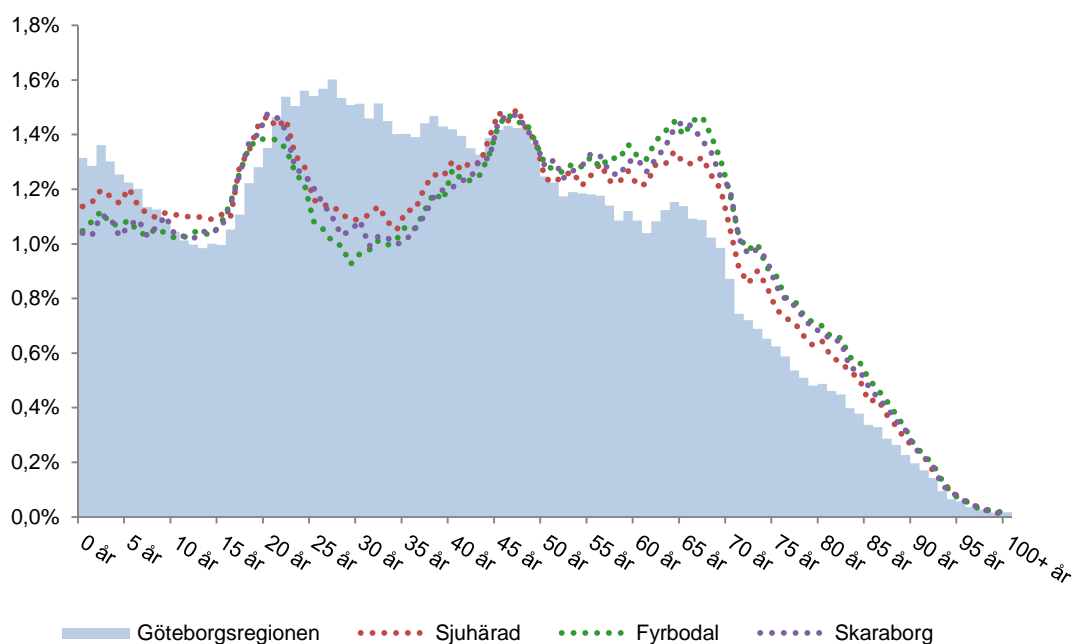
År	Sverige	Västra Götaland	Göteborgs-regionen	Sjuhärad	Skaraborg	Fyrbodals
1992	8 692 013	1 455 645	731 266	203 199	261 875	259 305
1993	8 745 109	1 464 073	738 071	204 049	262 198	259 755
1994	8 816 381	1 477 370	748 515	204 635	263 009	261 211
1995	8 837 496	1 482 501	754 589	204 477	262 602	260 833
1996	8 844 499	1 485 014	760 310	203 884	261 302	259 518
1997	8 847 625	1 485 611	764 271	203 249	259 645	258 446
1998	8 854 322	1 486 918	768 286	202 672	257 594	258 366
1999	8 861 426	1 488 709	772 754	202 400	255 930	257 625
2000	8 882 792	1 494 641	779 689	202 809	254 756	257 387
2001	8 909 128	1 500 857	786 233	203 148	254 067	257 409
2002	8 940 788	1 508 230	792 136	203 966	254 105	258 023
2003	8 975 670	1 514 992	797 791	204 397	254 732	258 072
2004	9 011 392	1 521 895	803 459	205 016	255 109	258 311
2005	9 047 752	1 528 455	809 481	205 581	255 312	258 081
2006	9 113 257	1 538 284	817 185	206 716	255 758	258 625
2007	9 182 927	1 547 298	824 215	207 922	255 951	259 210
2008	9 256 347	1 558 130	834 015	208 522	256 234	259 359
2009	9 340 682	1 569 458	844 046	209 513	256 537	259 362
2010	9 415 570	1 580 297	853 604	210 484	256 472	259 737
2011	9 482 855	1 590 604	862 626	211 415	256 600	259 963
2012	9 555 893	1 600 447	870 789	212 276	256 955	260 427
Ökning 1992–2012	+9,9 %	+9,9 %	+19,1 %	+4,5 %	- 1,9 %	+0,4 %

Källa: SCB

Fyrbodals befolkning är nästan exakt lika stor som den var 1992 medan invånarna i Skaraborg har blivit något färre. I både Fyrbodals och Skaraborg visar prognoserna på en minskad yrkesaktiv befolkning under de kommande åren (Västra Götalandsregionen 2012).

Figur 1 visar åldersfördelningen i de olika delregionerna, i procentandelar för varje årskulls andelning av den totala befolkningen.

Figur 1 Befolkningsandel i varje årskull och delregion, Västra Götaland 2012 (procent)

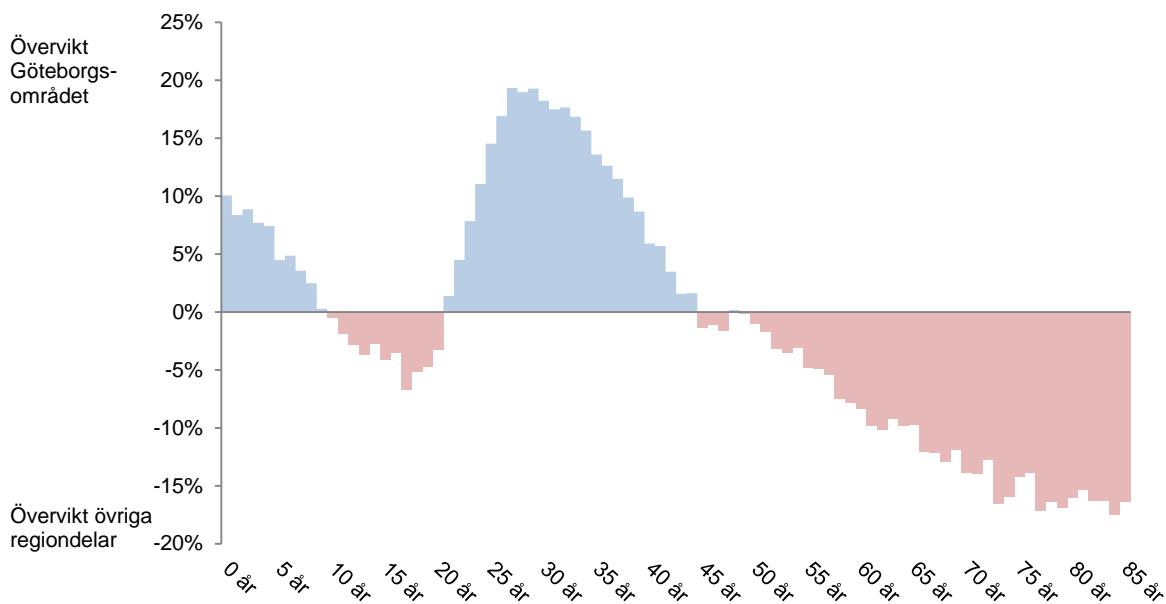

Kommentar: Figuren visar hur stor *andel* av befolkningen i de olika delregionerna varje årskull utgör. I faktiska tal är befolkningen 3 till 4 gånger större i Göteborgsregionen än i de övriga tre delregionerna.

Källa: SCB

Även här skiljer sig Göteborgsregionen från de andra delregionerna, med en större andel personer i åldrarna 20 till 45 år samt en mindre andel personer i åldrarna över 50 år. Skaraborg, Sjuhärad och Fyrbodalen har alla mycket lika åldersfördelningar. Figur 2 jämför hur stor andel av befolkningen i Göteborgsregionen varje årskull utgör, med motsvarande andel i Skaraborg, Sjuhärad och Fyrbodalen.

Figur 2 Skillnad mellan Göteborgsregionen och Skaraborg/Sjuhärad/Fyrbodalen (genomsnitt) i befolkningsandel för varje årskull, Västra Götaland 2012 (procent)

Källa: SCB

Sammanlagt utgör 20–45-åringar 38 procent av befolkningen i Göteborgsregionen jämfört med i genomsnitt 31 procent i de andra delregionerna. Personer över 50 år utgör i genomsnitt 41 procent av befolkningen i Sjuhärad, Skaraborg och Fyrbodal, men bara 33 procent i Göteborgsregionen.

Tabell 3 visar vilket eller vilka medborgarskap de svarande i undersökningen har.

Tabell 3 Svarepersonernas medborgarskap, Västra Götaland 2012 (procent)

Medborgarskap	Västra Götaland	Göteborgsregionen	Sjuhärad, Skaraborg och Fyrbodal
Svensk medborgare	93	91	95
Både svensk medborgare och medborgare i annat land	4	5	3
Medborgare i annat land	3	4	2
Summa procent	100	100	100

Kommentar: Frågan lyder: *Är du...*: Procentbasen består av de som besvarat frågan. Antalet utländska medborgare i delregionerna är för litet för att de ska kunna särredovisas.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2012

97 procent av respondenterna i SOM-undersökningen har svenskt medborgarskap, och av dem har fyra procent även medborgarskap i ett annat land. Andelen med enbart utländskt medborgarskap bland respondenterna är tre procent. Utländskt medborgarskap är något vanligare i Göteborgsregionen och något mindre vanligt i Sjuhärad, Skaraborg och Fyrbodal

De svarande i SOM-undersökningarna får också ange var de själva och deras föräldrar har växt upp, vilket tabell 4 visar.

Tabell 4 Svarepersonernas bakgrund, Västra Götaland 2012 (procent)

	Växt upp någonstans - Självs	Växt upp någonstans - Far	Växt upp någonstans - Mor
Ren landsbygd i Sverige	24	32	34
Mindre tätort i Sverige	28	22	21
Stad el större tätort i Sverige	20	17	16
Stockholm, Göteborg eller Malmö	19	16	15
Annat land i Norden	2	4	5
Annat land i Europa	4	6	6
Land utanför Europa	3	4	3
Summa procent	100	100	100
Andel uppvuxna utanför Sverige	9	14	14

Kommentar: Frågan lyder: *Var någonstans har du, respektive din far och din mor, huvudsakligen vuxit upp?* Procentbasen består av de som besvarat respektive delfråga. Andel uppvuxna utanför Sverige innefattar de som vuxit upp i Annat land i Norden, eller annat land i Europa eller annat land utanför Europa.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2012

Vanligast är att ha växt upp i en mindre tätort, eller på ren landsbygd. Men nästan lika många har växt upp i stad eller större tätort, eller i någon av de tre storstäderna. Andelen som är uppvuxna utanför Sverige är 9 procent, utanför Norden 7 procent och utanför Europa 3 procent.

Fördelningen är ganska stabil över tid, men andelen som svarar ”Ren landsbygd i Sverige” har minskat något under de senaste femton åren, särskilt när det gäller föräldrarnas uppväxtmiljö (från 37 till 31 procent för faderns uppväxtområde). Respondenterna får också svara på vilket det huvudsakliga språket i deras hem är. Svartsfördelningen bland de svarande redovisas i tabell 5.

Tabell 5 Använt språk hemma, Västra Götaland, 2012 (procent)

Språk	
Svenska	94
Annat språk	6
Summa procent	100

Kommentar: Frågan lyder: *Vilket språk talas huvudsakligen i ditt nuvarande hem?* Procentbasen består av de som besvarat frågan.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2012

94 procent av respondenterna svarar att svenska är det språk som huvudsakligen talas i hemmet, medan 6 procent anger något annat språk, som tabell 5 visar. De tre vanligaste språken är engelska, bosniska och finska.

Utbildade medborgare

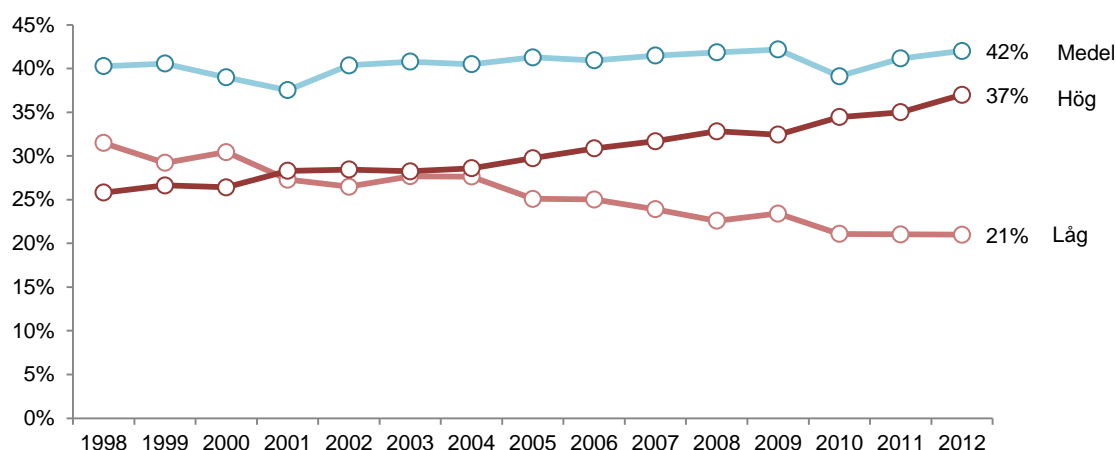
I samhällsvetenskapliga analyser utgör utbildningsnivå en av flera nyckelfaktorer som inverkar på såväl vanor som attityder. Kunskap är en viktig faktor för deltagande i en mängd olika verksamheter i samhället vilket i sin tur gör utbildning till en viktig demokratifråga. Utbildning är också en central politisk fråga på såväl nationell, regional som kommunal nivå och en stor andel av samhällets offentliga utgifter går till utbildning. Det svenska utbildningssystemet har expanderat kraftigt sedan början av 1990-talet (SOU:2005:48, se även Nilsson & Weibull 2010) och utbildningsnivån har stigit. Utbildningsnivå är en viktig förklaringsfaktor i den här rapportens analyser, och rapporten börjar med en generell beskrivning av utbildningsnivåernas utveckling över tid och i olika delar av Västra Götaland. Utbildning visar på ett tydligt sätt hur flera olika socioekonomiska faktorer är sammankopplade och det finns betydande skillnader mellan olika grupper i samhället som är centrala att lyfta fram i ett utvecklingsarbete som det Visionen utgör

Utbildningsmöjligheterna i Västra Götaland har en stor bredd, från den obligatoriska grundskolan via gymnasieskolor, folkhögskolor, YH-utbildningar till universitet och högskolor.

De årliga SOM-undersökningarna mäter utbildningsnivån i befolkningen utifrån tre nivåer: låg, medel och hög. Figur 3 visar en entydig utveckling under åren 1998-2012 : andelen personer med hög utbildning ökar mellan 1998 och 2012 (från 26 till 37 procent) och andelen med låg utbildning minskar under samma period (från 31 till 21 procent).

Under hela mätperioden är andelen med medelhög utbildning den största utbildningsgruppen. Mätt på det här sättet kan konstateras att befolkningen i regionen blir allt mer välutbildad.

Figur 3 Utbildningsnivå bland medborgare 16-85 år, Västra Götaland 1998-2012 (procent)

Kommentar: Utbildning: *Låg*: max grundskola eller motsvarande obligatorisk skola. *Medel*: allt över grundskola men ej studier vid universitet/högskola studier vid högskola/universitet, *Hög*: studier vid/examen (inklusive forskarutbildning) från högskola/universitet.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 1998-2012.

Frågan om utbildningsnivå har utvecklats över åren, och från och med 2012 års mätning är det möjligt att göra en uppdelning i fyra utbildningsnivåer istället för tidigare tre, vilket ger möjligheter till mer detaljerade och nyanserade analyser. Tabell 6 visar utbildningsnivåerna i olika grupper.

Tabell 6 Utbildningsnivå i olika grupper, Sverige och Västra Götaland 2012 (procent)

	Låg	Medellåg	Medelhög	Hög	Summa procent	Antal svar
Sverige	20	31	22	27	100	6137
Västra Götaland	21	31	21	28	100	2 854
Kön						
Kvinna	19	29	22	31	100	1 533
Man	24	33	19	24	100	1 321
Ålder						
16-29 år	5	47	26	22	100	458
30-49 år	6	33	21	40	100	901
50-64 år	24	29	20	28	100	722
65-85 år	46	20	18	16	100	773
Subjektiv klass						
Arbetarhem	34	38	18	10	100	1 184
Jordbrukarhem	45	31	16	8	100	88
Tjänstemannahem	9	25	24	43	100	995
Högre tjänstemannahem	3	15	20	63	100	235
Företagarhem	15	29	26	30	100	227
Delregion						
Göteborgsregionen	16	28	22	34	100	1 492
Sjuhärad	26	35	20	20	100	363
Skaraborg	28	34	17	21	100	490
Fyrbodalen	26	32	20	22	100	505

Kommentar: *Lågutbildad* - ej fullgjord eller fullgjord grundskola/obligatorisk skola, *medellågutbildad* - studier eller examen vid gymnasium, folkhögskola etc., *medelhögutbildad* - eftergymnasialutbildning (ej högskola/universitet) eller studier vid högskola/universitet, *högutbildad* - examen (inkl forskarutbildning) från högskola/universitet. Procentandelar för undergrupperna kön, ålder, subjektiv klass och delregion gäller de svarande i Västra Götaland. Procentbasen utgörs av de som besvarat frågan.

Källa: De nationella och västsvenska SOM-undersökningarna 2012.

Generellt kan det sägas att kvinnor är mer välutbildade än män. Bland personer mellan 65 och 85 år finns den största andelen lågutbildade (46 procent) medan den största andelen högutbildade finns i gruppen 30 till 49 år (40 procent). Denna skillnad är delvis ett resultat av att frågan inte tar hänsyn till sambandet mellan utbildning och ålder.

Utbildningsmöjligheterna var tidigare mer begränsade vilket förklarar den stora andelen lågutbildade bland 65–85-åringarna. Många äldre som till exempel skaffat sig en studentexamen måste nog anses vara välutbildade i förhållande till samhället i övrigt. Någon sådan distinktion görs dock inte i rapporten. Bland 16–29-åringarna är andelen högutbildade liten eftersom det är många som helt enkelt inte hunnit skaffa sig en högre utbildning.

Det finns också tydliga utbildningsskillnader beroende på klasstillhörighet. Indelningen bygger på en subjektiv bedömning från de svarande själva, där de får ange i vilken typ av hem de lever. Bland tjänstemän (43 procent) och i synnerhet högre tjänstemän (63 procent) finns en stor andel högutbildade, lägst andel med hög utbildning finns bland personer från jordbrukarhem (8 procent). Andelen lågutbildade är störst i jordbrukar- och arbetarhem. Även här bidrar ålder i viss mån till fördelningen då medelåldern är betydligt högre i de sistnämnda grupperna.

Utbildningsnivån skiljer sig också vid en jämförelse mellan Västra Götalands olika delar. Göteborgsregionen har störst andel högutbildade (34 procent), Skaraborg minst (20 procent). Skaraborg har även den största andelen lågutbildade.

Man kan tänka sig flera förklaringar till utbildningsskillnaderna inom regionen. En är naturligtvis att utbildningsmöjligheterna är större runt storstaden Göteborg där ju ett av landets största universitet ligger. En annan förklaring är befolkningssammansättningen i de olika delregionerna. Medelåldern är exempelvis högre i Skaraborg än i Göteborgsområdet.

Andelen högutbildade ökar stadigt i alla åldrar (se tabell 46 i appendix B), men allra mest i den äldsta åldersgruppen. Där har andelen högutbildade tredubblats sedan 1998, från 7 till 21 procent, i takt med att de som gått i skolan under den tid då exempelvis gymnasieutbildning blivit standard blir allt äldre

Under hela tidsperioden 1998-2012 har den största andelen högutbildade funnits i åldersgruppen 30-49 år. Kvinnor är generellt också mer välutbildade än män (se tabell 45 i appendix B). Både andelen högutbildade män och andelen högutbildade kvinnor ökar under perioden, men skillnaden mellan könen består.

I de kommande analyserna är det viktigt att ta hänsyn till utbildningsskillnaderna mellan olika grupper och i olika geografiska områden. De har betydelse för såväl vanor som bedömningar.

Sammanfattning

- Västra Götalands befolkning ökar totalt sett, men de regionala skillnaderna är stora.
- Göteborgsregionens befolkning har växt med 20 procent sedan 1992, men befolkningen i Fyrbodalen och Skaraborg har varit i princip oförändrad under perioden.
- Även åldersmässigt sticker Göteborgsregionen ut, med en större andel 20–45-åringar och mindre andel personer över 50 år än i Sjuhärad, Fyrbodalen och Skaraborg.
- Allt större andel högutbildade i Västra Götaland: 37 procent 2012 jämfört med 25 procent 1998.
- Stora skillnader i utbildningsnivå inom regionen: Medelålders, göteborgare och personer i tjänstemannahem är oftare högutbildade. Äldre, skaraborgare och personer i arbetarhem oftare lågutbildade.
- Men även äldre blir mer välutbildade, andelen högutbildade äldre har tredubblats sedan 1998.

Ekonomi och arbetsmarknad

Kapitlet om ekonomi och arbetsmarknad börjar med en genomgång av regioninvånarnas syn på ekonomin under det gångna året och förväntningarna inför det kommande året. Det följs av ett avsnitt om arbetsmarknad, som framförallt fokuserar på synen på arbetslöshet bland de svarande. Dessutom ges översiktlig statistik över hur många som är sysselsatta, arbetslösa, studerande och pensionärer i regionen.

Ekonomiska förväntningar har stor betydelse för befolkningen i en region. God samhällsekonomi betyder arbete och försörjning för invånarna och skatteintäkter för stat och kommun. Allmänhetens ekonomiska bedömning är viktig och kan beskrivas som en del i det hjul av förväntningar som får ekonomin att snurra. Positiva förväntningar leder till ökad konsumtion som i sin tur leder till att företagen blir villiga att investera och anställa. Det är ageranden som i sig bidrar till en ytterligare förstärkt ekonomi vilket tillsammans med positiva framtidsutsikter kan fungera som en självuppfyllande profetia (se till exempel Keynes 2008).

SOM-institutet mäter både hur allmänheten har uppfattat den ekonomiska utvecklingen de senaste 12 månaderna och också hur förväntningarna på det närmaste året ser ut. De senaste årens analyser har visat att attityderna påverkades av den ekonomiska krisen 2008 men att svarspersonerna upplevde den ekonomiska situationen värre för riket i sin helhet och för kommunerna än för egen del. Förra årets Visionsrapport visade att de boende i Västra Götaland förväntade sig en försämring i den offentliga ekonomin, men en oförändrad privatekonomi (Hägglund & Bové 2013).

Negativa förväntningar på den kommunala ekonomin

Tabell 7 visar hur svarspersonerna ser på ekonomin under året som gått och vad de tror om ekonomin under det kommande året. De svarande fick ge sina uppfattningar både om den privata ekonomin och om kommunens ekonomi.

Tabell 7 Ekonomiska attityder och förväntningar, Västra Götaland 2012 (procent och balansmått)

	Förbättrats	Oförändrad	Försämrats	Balansmått	Summa	Antal svar
Uppfattad förändring under det gångna året						
Personlig ekonomi	25	56	19	+6	100	2832
Kommunens ekonomi	3	65	32	-30	100	2640
Förväntad förändring under det närmaste året						
Personlig ekonomi	22	64	14	+8	100	2817
Kommunens ekonomi	3	64	33	-30	100	2655

Kommentar: Frågorna lyder; *Hur har enligt din mening nedanstående ekonomiska förhållanden förändrats under de senaste 12 månaderna?* samt *Hur tror du att ekonomin kommer att förändras under de kommande 12 månaderna?* Procentandelar för bättre, oförändrad respektive försämrade ekonomi redovisas. Balansmålet visar andelen som svarat bättre ekonomi minus andelen som svarat sämre ekonomi. Balansmålet kan variera mellan +100 (alla anger att ekonomin förbättrats / kommer att förbättras) och -100 (alla anger att ekonomin försämrats / kommer att försämrats). Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2012.

Något fler anser att den personliga ekonomin under det gångna året förbättrades (25 procent) än försämrades (19 procent). De flesta anser att den privata ekonomin är oförändrad (56 procent). I tabellen används också så kallade balansmått som visar skillnaden mellan andelen positiva och andelen negativa. I fallet med den personliga ekonomin rör det sig om skillnaden mellan de som anser att ekonomin har förbättrats respektive försämrats ($25 - 19 = +6$).

Bedömningen av den kommunala ekonomin är mer pessimistisk, 32 procent anser att den kommunala ekonomin har försämrats och endast 3 procent att den har förbättrats. Det liknar alltså i hög grad de förväntningar regionens invånare hade inför året, om än något mer positivt. Precis som förra året beskriver den största andelen av befolkningen varken en förbättring eller försämring av ekonomin. Andelen som bedömer att den kommunala ekonomin har försämrats respektive förbättrats är i princip oförändrad sedan 2011.

De boende i Västra Götaland ser försiktigt positivt på utvecklingen av privatekonomin inför det kommande året, fler är positiva än negativa (balansmått +8). Samtidigt tror de på en försämring av den kommunala ekonomin (-30). Även på nationell nivå var de svarande mer positiva inför 2013 än 2012 (Weibull, Oscarsson, Bergström 2013).

Yngre mer optimistiska om ekonomin

Vid en jämförelse av olika gruppers ekonomiska framtidstro framträder vissa skillnader, som tabell 8 visar.

Tabell 8 Syn på ekonomin under de kommande 12 månaderna, Västra Götaland 2012 (balansmått)

	Syn på den privata ekonomin	Syn på ekonomin i kommunen	Minsta antal svar
Samtliga	+8	-30	2655
Kön			
Kvinna	+7	-29	1401
Man	+9	-31	1254
Ålder			
16-29 år	+34	-17	434
30-49 år	+20	-26	861
50-64 år	+1	-38	682
65-85 år	-14	-36	678
Utbildning			
Låg	-8	-32	511
Medellåg	+12	-29	811
Medelhög	+10	-31	561
Hög	+15	-29	760
Subjektiv klass			
Arbetarhem	+3	-31	1079
Jordbrukarhem	-6	-36	80
Tjänstemannahem	+12	-28	962
Högre tjänstemannahem	+16	-32	227
Företagarhem	+19	-31	217
Delregion			
Göteborgsregionen	+9	-28	1376
Sjuhärad	+8	-33	343
Skaraborg	+6	-30	458
Fyrbodal	+8	-35	475

Kommentar: Frågan lyder; *Hur tror du att ekonomin kommer att förändras under de kommande 12 månaderna?* Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga. Balansmättet visar andelen svarande som tror på en bättre ekonomi minus andelen som tror på en sämre ekonomi. Balansmättet kan variera mellan +100 (alla anger att ekonomin kommer att förbättras) och -100 (alla anger att ekonomin kommer att försämrats).

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2012.

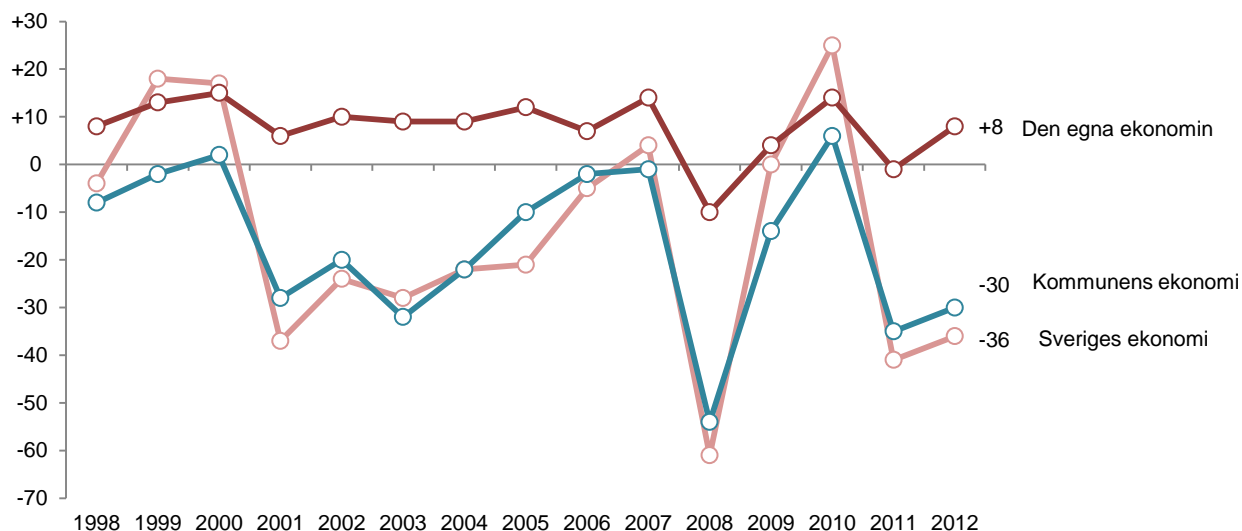
Både kvinnor (+7) och män (+9) har en svagt positiv syn på privatekonomin. Den största skillnaden i synen på den privatekonomiska framtiden ser vi när vi delar in befolkningen i åldersgrupper. Gruppen 16–29-åringar har jämfört med föregående år en närmast oförändrad positiv syn på sin ekonomiska framtid (+34) medan 65–85-åringarna tror på en försämring (-14). Även de mellan 30 och 49 år tror på bättre privatekonomi kommande år (+20), något mer optimistiskt än förra året. I bedömningen av kommunens ekonomi ser vi samma mönster, de äldre är mer negativa än de yngre.

Skillnaderna i synen på privatekonomin syns också mellan personer med olika utbildningsnivå. Personer med låg utbildning har den mest negativa synen på den egna ekonomin (-8). De tre högre utbildningsnivåerna ligger relativt nära varandra i bedömningen, men gruppen med högst utbildning är de mest positiva (+15). Även de med medellåg utbildning (+12) och medelhög utbildning (+10) ser positivt på sin privata ekonomi det kommande året. Bland olika samhällsklasser möter vi flest med negativ tro på den egna framtida ekonomin i jordbrukarhem (-6), medan svarspersoner i arbetarhem är svagt positiva (+3). Personer som säger sig bo i tjänstemannahem (+12), högre tjänstemannahem (+16) och företagarhus (+19) har en försiktigt positiv syn på den privata ekonomin. Samtliga grupper är mer optimistiska än vid den föregående undersökningen.

Boende i alla fyra delregioner i Västra Götaland visar upp en svagt optimistisk bedömning av den privatekonomiska framtiden. Mest optimistiska är boende i Göteborgsregionen (+9), men skillnaderna är mycket små mellan de fyra delregionerna. När det gäller den kommunala ekonomin är Göteborgsregionens invånare minst pessimistiska (-28) och Fyrbodals invånare mest pessimistiska (-35).

I figur 4 ser vi hur den ekonomiska framtidstron har varierat över tid. Återhämtningen efter bottennoteringen 2008 var god och 2010 uppmättes den mest optimistiska synen på ekonomin under hela mätperioden. 2011 kom en tydlig nedgång i förväntningarna på ekonomin, men den utvecklingen har brutits och blivit till en svagt positiv förändring. Detta gäller bedömningar av såväl Sveriges³ och kommunens som den egna ekonomin.

Figur 4 Syn på ekonomin under de kommande 12 månaderna, Västra Götaland 1998-2012 (balansmått)

Kommentar: Frågan lyder; *Hur tror du att ekonomin kommer att förändras under de kommande 12 månaderna?* Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga. Balansmättet visar andelen svarande som tror på en bättre ekonomi minus andelen som tror på en sämre ekonomi. Balansmättet kan variera mellan +100 (alla anger att ekonomin kommer att förbättras) och -100 (alla anger att ekonomin kommer att försämrats).

Källa: De västsvenska SOM-undersökningarna 1998-2012

³ Bedömningen av Sveriges ekonomi finns med i den västsvenska SOM-undersökningen men redovisas i rapporten endast i tidsserie-analysen.

Arbetsmarknad och arbetslöshet

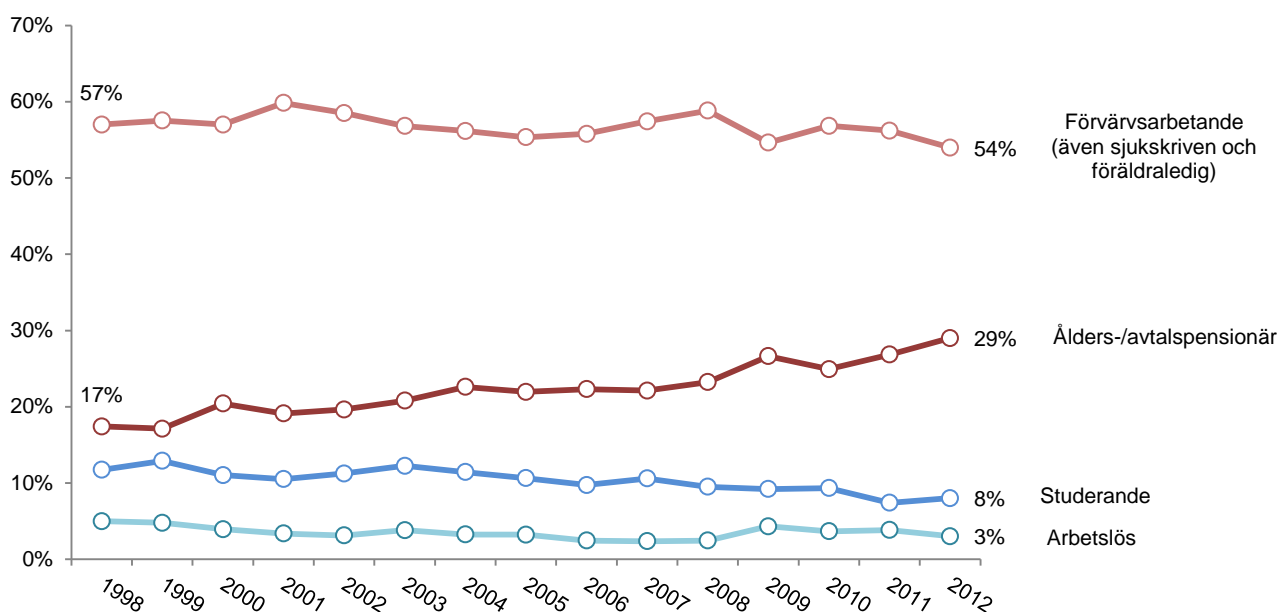
Vad gäller arbetslösheten i Västra Götaland finns en framtidstro bland annat i Arbetsförmedlingens prognoser. Arbetsmarknaden utvecklades starkare än väntat under 2013, och även 2014 väntas bli ett år där fler personer kommer i sysselsättning. Totalt räknar Arbetsförmedlingen med att sysselsättningen ökar med drygt tjugo tusen personer under 2013 och 2014 (Sandahl 2014). Framförallt är efterfrågan stor på personer med särskild yrkeskompetens och utbildning.

Samtidigt är arbetslösheten fortfarande hög, och arbetsmarknaden fortsatt svår för många grupper. Särskilt utsatta är de utan högre utbildning, arbetslösa över 55, funktionsnedsatta och utomeuropeiskt födda.

Att ha eller inte ha ett arbete påverkar till stor del bedömningen av den privata ekonomin. En anställning har också visat sig vara mer än en ekonomisk trygghet, det bidrar till en mer aktiv fritid och bättre självförtroende (Fors & Brülde 2011). För att sätta befolkningens uppfattningar om arbetsmarknaden i ett sammanhang så kan det vara rimligt att relatera det till sysselsättningsgraden. 2012 angav 54 procent av befolkningen i Västra Götaland att de förvärvsarbetade, 29 procent var ålders-/avtalspensionärer medan 8 procent studerade och 3 procent var arbetslösa. Mönstret är identiskt i den nationella SOM-undersökningen.⁴

Figur 5 visar andelen på olika positioner på arbetsmarknaden över de senaste 15 åren.

Figur 5 Svarepersonernas arbetsmarknadssituation, Västra Götaland 1998-2012 (procent)

Kommentar: Frågan lyder: *Vilken av de här grupperna tillhör du för närvarande?* med svarsalternativen *Förvärvsarbetande (även sjukskriven, föräldraledig), ålderspensionär/avtalspensionär, har arbete i arbetsmarknadspolitiska åtgärder/ genomgår arbetsmarknadsutbildning, har sjuk-/aktivitetsersättning, studerande, arbetslös och annat (öppet svarsalternativ)*. Procentbasen utgörs av de som besvarat frågan.

Källa: De västsvenska SOM-undersökningarna 1998-2012

Den tydligaste förändringen är att allt fler av de svarande är pensionärer. Under perioden 1998-2012 har andelen pensionärer ökat med mer än hälften, och utgör nu nästan 30 procent. Samtidigt har andelen förvärvsarbetande och studerande sjunkit något. Sannolikt finns ett samband med sjunkande

⁴ Vid eventuell jämförelse med arbetslöshetsstatistik från till exempel SCB måste man räkna in SOM:s låga svarsfrekvens i vissa grupper såsom ungdomar och personer med utländsk bakgrund. Dessutom använder SCB en annan definition av "arbetslös", där även en viss andel av de heltidsstuderande ingår.

svarsfrekvenser bland unga, vilket gör att äldre människor då utgör en allt större andel av de som svarar.

De positiva effekterna av att delta i arbetslivet bygger förstås på att man har ett jobb att gå till. De svarande i SOM-undersökningen får frågor om hur oroliga de är för att de själva eller någon nära anhörig ska bli arbetslösa, tabell 10 visar svarsfördelningen.

Tabell 9 Oro för arbetslöshet, Västra Götaland 2010 - 2012 (procent)

	Individen själv			Nära anhörig		
	2010	2011	2012	2010	2011	2012
Mycket orolig	5	5	6	8	9	10
Ganska orolig	8	8	7	16	16	17
Inte särskilt orolig	25	24	26	40	38	36
Inte alls orolig	34	35	31	26	26	24
Ej aktuellt	28	28	30	10	11	13
Summa procent	100	100	100	100	100	100
Antal svar	2876	2743	2764	2939	2739	2773

Kommentar: Frågan lyder: *I vilken utsträckning oroar du dig för att du själv eller någon nära anhörig/bekant ska bli arbetslös?* Svartalternativen är formulerade i jag-form, "Jag oroar mig mycket" och så vidare. Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2010 - 2012.

Mätningarna visar att oron för att bli arbetslös har varit i det närmaste oförändrad sedan 2010. 13 procent är mycket eller ganska oroliga för att bli arbetslösa och 27 procent känner oro för att någon nära anhörig ska bli arbetslös.

Studenter mest oroliga för arbetslöshet

Tabell 11 visar oron för arbetslöshet i olika grupper på arbetsmarknaden. Oron för arbetslöshet är störst bland de studerande, där 29 procent är mycket eller ganska oroliga över att de ska bli arbetslösa. Näst störst oro finns bland de med sjuk- och aktivitetsersättning (18 procent). Gruppen "Arbete i arbetsmarknadspolitisk åtgärd" har egentligen störst andel oroliga, men antalet svarande är så litet att den utelämnas ur analysen.

Tabell 10 Oro för egen arbetslöshet beroende på situation på arbetsmarknaden, Västra Götaland 2012 (procent)

	Jag oroar mig mycket	Jag oroar mig ganska mycket	Jag oroar mig inte särskilt mycket	Jag oroar mig inte alls	Ej aktuellt	Summa procent	Antal svar
Förvärvsarbetande	5	8	37	46	5	100	1572
<i>Arbete i arbetsmarknadspolitisk åtgärd</i>	35	16	30	12	7	100	43*
Ålderspensionär/avtalspensionär	1	1	3	8	87	100	694
Har sjuk-/aktivitetsersättning	11	7	13	13	57	100	86
Studerande	14	15	29	19	24	100	253
<i>Annat</i>	9	6	27	21	36	100	33*
Samtliga	6	7	26	31	30	100	2764

Kommentar: Frågan lyder: *I vilken utsträckning oroar du dig för att du själv eller någon nära anhörig/bekant ska bli arbetslös?* Svarsalternativen är formulerade i jag-form, "Jag oroar mig mycket" och så vidare. Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga. Frågan om position på arbetsmarknaden lyder: *Vilken av de här grupperna tillhör du för närvarande?* Alternativen är de kategorier som redovisas i tabellen, svarande på frågan utgör procentbasen. *=litet antal svar inom kategorin i frågan vilket innebär att svaren ska tolkas med försiktighet.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2012.

I den förvärvsarbetande gruppen känner endast en mindre andel (13 procent) oro för att bli utan jobb. Bland pensionärerna uppger 87 procent av förklarliga skäl att frågan inte är aktuell, medan 1 procent uppger att de oroar sig för arbetslöshet. Sammantaget kan det tolkas som att risken att inte komma in på arbetsmarknaden är mer oroande än risken att bli av med ett jobb man redan har och att inte få ett nytt.

I tabell 12 redovisas sambanden mellan respondenternas självupplevda hälsa och deras oro för arbetslöshet.

Tabell 11 Oro för egen arbetslöshet beroende på hälsotillstånd, 2012 (procent)

	Jag oroar mig mycket	Jag oroar mig ganska mycket	Jag oroar mig inte särskilt mycket	Jag oroar mig inte alls	Ej aktuellt
Dålig hälsa	18	10	6	5	13
Medelgod hälsa	37	41	33	28	35
God hälsa	45	49	61	67	52
Summa procent	100	100	100	100	100

Kommentar: Frågan om oro för arbetslöshet lyder: *I vilken utsträckning oroar du dig för att du själv eller någon i din bekantskapskrets ska bli arbetslös?* Med delfrågorna *Du själv*, *Nära anhörig* och *Bekant*. Svarsalternativen är formulerade i jag-form, "Jag oroar mig mycket" och så vidare. Frågan om hälsa lyder *Hur bedömer du ditt allmänna hälsotillstånd?* Svaret med hjälp av nedanstående skala. Skalan går från 0-10, där 0 motsvarar "Mycket dåligt" och 10 "Mycket gott". I tabellen ovan motsvarar 0-4 "Dålig hälsa", 5-7 "Medelgod hälsa" samt 8-10 "God hälsa" (Gradering av hälsa enligt Johansson (2009)). Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive fråga

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2012.

I den grupp som anger att de inte alls oroar sig för arbetslöshet har 67 procent också angivit att de har en god hälsa, vid samma fråga till dem som oroar sig mycket anger 45 procent att de har en god hälsa. Det är svårt att säga vad som orsakar vad av oron och ohälsan. I en rapport publicerad av Hälso- och sjukvårdsförvaltningen i Stockholm 2011 beskrivs arbetslöshet som en av flera riskfaktorer för

framförallt psykisk ohälsa (Dalman, Forsell & Magnusson 2011). Fors och Brülde (2011) har studerat sambanden mellan lycka och arbetslöshet och funnit att den lägre lyckonivån framförallt beror på lägre självförtroende och lägre inkomst hos arbetslösa.

Sammanfattning

- 32 procent anser att den kommunala ekonomin har försämrats under det senaste året, tre procent anser att den förbättrats.
- Försiktigt positiv syn på den privata ekonomins utveckling under 2013, men negativa förväntningar på den kommunala ekonomin.
- Äldre, personer i jordbrukarhem och lågutbildade är mer negativa i sina bedömningar av ekonomin.
- Små skillnader mellan delregionerna i bedömningen av både den privata och den kommunala ekonomin.
- 54 procent av de svarande förvärvsarbetar, 29 procent är pensionärer, 8 procent studerar och 3 procent är arbetslösa.
- Allt fler av de svarande är pensionärer, andelen har ökat från knappt 17 procent 1998 till 29 procent 2012.
- 13 procent är mycket eller ganska oroad för att bli arbetslösa.
- Bland studenter är 29 procent mycket eller ganska oroad för att bli arbetslösa
- De som är oroliga för att bli arbetslösa har oftare dålig hälsa än andra grupper.

Infrastruktur

Detta kapitel börjar med att redovisa inställningen till en rad infrastrukturprojekt i Västra Götaland i olika grupper och områden. Sedan följer en genomgång av hur dessa attityder har förändrats under de senaste sex åren. Därefter vänds blicken mot den digitala infrastrukturen och hur internetanvändningen ser ut bland de boende i regionen, samt hur många som besöker hemkommunens och regionens internetsajter.

En god infrastruktur fyller en viktig funktion genom att öppna upp möjligheter för människor att jobba inom en större region. Orter som förlorar arbetstillfällen kan fortsätta att leva genom att befolkningen istället pendlar till en arbetsplats på annan ort. I januari 2010 fattade kommunfullmäktige i Göteborg ett beslut om det så kallade västsvenska paketet, beslutet hade stöd av alla politiska partier förutom Vägvalet och Sverigedemokraterna (Johansson 2013).

Infrastrukturprojekten inom det västsvenska paketet har som mål att främja större arbetsmarknadsregioner, utveckla Göteborg som nav för övriga regionen, bygga ut kollektivtrafiken och främja kollektivt resande, bidra till en god livsmiljö med renare luft, mindre buller och renare vatten, samt att öka framkomligheten för näringslivets transporter (Trafikverket).

Befolkningen i Västra Götaland har den senaste tiden stått inför flera större infrastrukturella förändringar. Infrastrukturen påverkar befolkningen i vardagen, och förändringar i den berör människor på ett konkret sätt. Men utbyggnad av infrastruktur är ofta mycket kostsam och berör därför också medborgarna ekonomiskt.

Det mest konkreta exemplet på detta är kanske beslutet att det västsvenska paketet ska delfinansieras av den bland medborgarna mycket omdiskuterade trängselskatten i Göteborg (Johansson 2013), som under 2014 blir föremål för en rådgivande folkomröstning i Göteborgs kommun.

Regioninvånarnas attityder till infrastrukturprojekt i Västra Götaland har undersökts i den västsvenska SOM-undersökningen sedan 2006. Tabell 13 visar hur befolkningen i Västra Götaland ställer sig till en rad olika sådana projekt.

Tabell 12 Uppfattning om aktuella infrastrukturprojekt, Västra Götaland 2012 (procent och balansmått)

	Bra förslag	Varken bra eller dåligt	Dåligt förslag	Ingen uppfattning	Summa procent	Antal svarande	Balansmått
Västlänken (tågtunnel under Göteborg)	36	10	16	38	100	2866	+21
Marieholmstunneln (ny älvtunnel)	45	10	3	42	100	2865	+41
Ny Göta Älvbro	49	11	3	37	100	2856	+46
Tätare turer i kollektivtrafiken	68	10	2	20	100	2869	+66
Trängselskatt i Göteborg	17	12	52	19	100	2887	-35
Bygga ut hela E20 till motorväg	72	8	3	17	100	2881	+70
Bygga dubbelspår för tåg mellan Göteborg och Borås	56	12	3	29	100	2880	+53
Finansiera utbyggnaden av motorväg genom vägavgifter	25	19	41	15	100	2864	-16
Bygga ut kollektivtrafiken	76	11	2	11	100	2886	+74

Kommentar: Frågan lyder: *Vilken är din åsikt om följande förslag gällande trafiken?* Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga. Bra förslag består av alternativen *Ganska bra förslag* och *Mycket bra förslag*. Dåligt förslag består av alternativen *Ganska dåligt förslag* och *Mycket dåligt förslag*. Balansmättet visar andelen som tycker att förslaget är bra minus andelen som tycker förslaget är dåligt. Balansmättet kan variera mellan +100 (alla tycker att förslaget är bra) och -100 (alla tycker att förslaget är dåligt).

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2012.

Mest positiva är de boende i regionen till att bygga ut kollektivtrafiken (+74) och mest negativa till trängselskatt i Göteborg (-35). Inte heller att finansiera utbyggnaden av motorväg genom vägavgifter är populärt (-16).

En stor del av befolkningen hade svårt att ta ställning till de olika förslagen vilket resulterat i att så många som 52 procent svarat ”Ingen uppfattning” eller ”Varken bra eller dåligt förslag” på frågan om vad de har för åsikt om Marieholmstunneln. Även i frågorna om Västlänken och en ny Göta Älvbro väljer nästan hälften, 48 procent, något av de neutrala svarsalternativen.

Projektet handlar om Göteborgs infrastruktur och intresserar huvudsakligen göteborgare, medan boende i övriga regiondelar inte intresserar sig lika mycket för dem. Det beror till stor del på den lokala kopplingen. Exempelvis saknar så många som tre fjärdedelar av Skaraborgsborna en åsikt om de tre ovan nämnda infrastrukturprojekten, medan frågan om vägavgifter på motorväg är ungefär lika intressant i alla regiondelar.

Tabell 14 på nästa sida visar att attityderna till de olika infrastrukturprojekten skiljer sig mellan olika grupper i samhället och beroende på människors resvanor.

Kvinnor är mer positiva än män till de två projekt som rör förbättringar i kollektivtrafiken och mindre negativa till trängselskatten i Göteborg samt till att finansiera en utbyggnad av motorväg med vägavgifter. I övriga infrastrukturförslag är männen mer positiva och könsskillnaderna är störst i förslaget om Marieholmstunneln samt förslaget om att bygga ut hela E20 till motorväg.

Mellan olika åldersgrupper är variationen något större. I förslaget om trängselskatt är de under 50 år mindre negativa än de äldre. Minst negativa är 30–49-åringarna (-28). 65–85-åringarna sticker ut genom att vara minst positiva till Västlänken och förslaget om tätare turer i kollektivtrafiken, och mest negativa till trängselskatten (-42). De två mittersta åldergrupperna har liknande uppfattning om alla infrastrukturförslag utom trängselskatten.

Det finns också en koppling mellan utbildningsnivå och inställningen till flera av infrastrukturförslagen. Allra mest syns skillnaden i åsikterna om att bygga ut kollektivtrafiken, där lågutbildade är klart mindre positiva (+47) än högutbildade (+79). Faktum är att högutbildade är mest positiva till alla infrastrukturförslag utom att bygga ut hela E20 till motorväg, medan lågutbildade är mest negativa till flertalet av förslagen.

Uppdelningen i subjektiva familjeklasser visar att personer i högre tjänstemannahem är de mest positiva till sex av nio infrastrukturförslag, medan de i jordbrukarhem är mer negativa. Störst är skillnaden i inställning till en ny Göta Älvbro (+68 mot +16). Personer i jordbrukarhem är också minst negativa till trängselskatten, men det är en liten grupp svarande så resultaten ska tolkas försiktigt.

Det finns också skillnader i attityder till olika infrastrukturförslag och satsningar beroende på var i regionen man bor. Boende i Göteborgsregionen sticker ut som klart mest positiva till förslagen om ny tunnel under och ny bro över Göta Älv, och mest negativa till trängselskatten i Göteborg. De svagare balansmåten för boende i övriga delregioner beror till stor del på att många där inte har en bestämd uppfattning i de frågor som rör infrastrukturen i Göteborg. På förslagen om ny älv-tunnel respektive bro valde mellan hälften och två tredjedelar av invånarna i Sjuhärads, Skaraborg och Fyrbodal att svara ”Ingen uppfattning”.

De som åker kollektivtrafik minst en gång i veckan är mer positiva till tätare turer i kollektivtrafiken och till att bygga ut kollektivtrafiken än de som kör bil lika ofta. Bilisterna är å sin sida mer negativa till trängselskatten (-21 mot -8) och mer positiva till att bygga ut E20 till motorväg (+77 mot +57)

Sammanfattningsvis kan vi konstatera att åsikterna om aktuella infrastrukturförslag skiljer sig mellan olika grupper i Västra Götaland. Respondenterna har starkare åsikter om projekt som berör dem genom geografisk närhet eller genom deras resvanor. Generellt kan man se en positiv inställning till att satsa på olika projekt som förbättrar kollektivtrafik och framkomlighet på vägar men en negativ inställning till de förslag där användarna ska betala, till exempel ”trängselskatt i Göteborg” och ”finansiera utbyggnaden av motorväg med vägavgifter”.

Tabell 13 Uppfattning om aktuella infrastrukturprojekt i olika grupper, Västra Götaland 2012 (balansmått)

	Bygga ut kollektivtrafiken	Bygga ut hela E20 till motorväg	Tätare turer i kollektivtrafiken	Bygga dubbelspår för tåg mellan Göteborg och Borås	Ny Göta Älvbro	Marieholms-tunneln (ny älv-tunnel)	Västlänken (tågtunnel under Göteborg)	Finansiera utbyggnaden av motorväg genom vägavgifter	Trängsel-skatt i Göteborg	Minsta antal svar
Samtliga	+74	+70	+66	+53	+46	+41	+21	-16	-35	2856
Kön										
Kvinna	+76	+64	+70	+50	+42	+33	+20	-18	-33	1518
Man	+72	+77	+62	+57	+51	+51	+22	-14	-37	1333
Ålder										
16-29 år	+77	+55	+73	+52	+40	+31	+32	-14	-30	457
30-49 år	+78	+71	+72	+55	+50	+47	+31	-15	-28	903
50-64 år	+75	+76	+69	+56	+50	+48	+23	-16	-38	726
65-85 år	+67	+73	+52	+48	+40	+35	0	-18	-42	764
Utbildning										
Låg	+61	+72	+47	+46	+35	+31	+10	-26	-45	547
Medellåg	+70	+71	+64	+48	+43	+39	+25	-19	-38	834
Medelhög	+80	+70	+72	+57	+51	+48	+20	-14	-36	567
Hög	+85	+69	+79	+61	+56	+48	+25	-9	-23	759
Subjektiv klass										
Arbetarhem	+70	+68	+60	+48	+37	+34	+22	-24	-38	1119
Jordbrukarhem	+59	+76	+35	+41	+16	+17	+12	-23	-24	84
Tjänstemannahem	+80	+72	+75	+59	+55	+48	+21	-15	-31	969
Högre tjänstemannahem	+84	+76	+80	+58	+68	+59	+16	-2	-38	222
Företagarhem	+71	+76	+58	+48	+48	+46	+16	-5	-41	220
Delregion										
Göteborgsregionen	+79	+67	+76	+58	+67	+58	+16	-18	-47	1484
Sjuhärad	+69	+68	+57	+69	+28	+27	+33	-14	-28	366
Skaraborg	+64	+86	+51	+34	+14	+15	+18	-18	-15	494
Fyrbodal	+71	+65	+58	+45	+29	+29	+30	-7	-23	505
Resvanor										
Åkt kollektivtrafik minst en gång i veckan	+86	+57	+80	+58	+56	+44	+22	-8	-26	879
Kört bil minst en gång i veckan	+74	+77	+66	+53	+47	+45	+20	-21	-40	2083

Kommentar: Frågan lyder: *Vilken är din åsikt om följande förslag gällande trafiken?* Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga. Balansmättet visar andelen som tycker att förslaget är bra minus andelen som tycker förslaget är dåligt. Balansmättet kan variera mellan +100 (alla tycker att förslaget är bra) och -100 (alla tycker att förslaget är dåligt). Procentbasen utgörs av andelen svarande på respektive fråga.

Frågan om resvanor lyder: *Hur ofta har du under de senaste 12 månaderna gjort följande? Åkt kollektivtrafik. Kört bil.. Minst en gång i veckan* består av alternativen *flera gånger i veckan* samt *någon gång i veckan*. Övriga alternativ är: *Någon gång i månaden, någon gång i kvartalet, någon gång i halvåret, någon gång de senaste 12 månaderna, ingen gång*.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2012.

Attityderna till de olika infrastrukturprojekten i undersökningen har varierat under de senaste åren. Tabell 15 visar att den negativa inställningen till trängselskatten i Göteborg minskade fram till 2009 för att öka kraftigt 2010 då beslutet om införande fattades och sedan ligga kvar på samma höga nivå 2011 och 2012. Inställningen till Västlänken har varit positiv och relativt stabil sedan 2006, men 2012 är en bottennotering för förslaget, dock fortfarande med en positiv övervikt. Förslaget om att finansiera motorvägsutbyggnad med vägavgifter ligger på ungefär samma, något negativa nivå som 2011.

Tabell 14 Uppfattning om aktuella infrastrukturprojekt, Västra Götaland 2006-2012 (balansmätt)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Bygga ut E20 till motorväg	+70	+69	+59	+59	+61	+63	+70
Bygga ut kollektivtrafiken i Västsverige	-	+81	+82	+72	+71	+72	+74
Bygga tågtunnel under centrala Göteborg (Västlänken)	+30	+31	-	+33	+27	+34	+21
Finansiera utbyggnaden av motorväg genom vägavgifter	-	-	-14	-10	-28	-18	-16
Införa trängselavgift (biltull) i Göteborg	-34	-38	-21	-10	-30	-29	-35
Minsta antal svar	2989	2977	2897	2995	2913	2855	2856

Kommentar: Frågan lyder: *Vilken är din åsikt om följande förslag gällande trafiken? Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga. Balansmättet visar andelen som tycker att förslaget är bra minus andelen som tycker förslaget är dåligt. Balansmättet kan variera mellan +100 (alla tycker att förslaget är bra) och -100 (alla tycker att förslaget är dåligt). 2008 löd frågan *Vilken är din åsikt om följande förslag? 2006-2007 fanns inte alternativet ingen uppfattning med. 2008-2011 löd delfrågan om vägavgifter och motorväg *Finansiera utbyggnaden av motorväg i hela Bohuslän genom vägavgifter.***

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2006-2012.

Den digitala infrastrukturen

För de flesta är internet med e-post och sociala medier en del av hur vi kommunicerar med vänner och kollegor. Därutöver har internet även blivit en del av offentligheten i dagens samhälle, genom internet tar vi del av nyheter och skapar plattformar för politisk diskussion. Internet öppnar möjligheter för opinionsbildning både för nya aktörer och de etablerade folkrörelserna. Det ligger därför en utmaning i att skapa mötesplatser och demokratiska vägar som gör det möjligt att integrera den nya typen av politisk organisering i den traditionella politiska folkrörelsen (Harding 2012).

God digital kommunikation är idag en nödvändighet i ett modernt demokratiskt samhälle. Allt mer av kontakten med offentlig förvaltning sker digitalt. Regeringen har satt som mål att Sverige ska vara bäst i världen på att utnyttja digitaliseringens möjligheter och att alla i arbetsför ålder bör ha en god digitalkompetens för att vara anställningsbara (Regeringskansliet 2011).

Tillgången till och användningen av internet i Västra Götaland har undersökts av SOM-institutet sedan 1998. Tabell 16 visar att 34 procent av befolkningen i Västra Götaland använde internet åtminstone varje vecka 1998. Sedan dess har användningen ökat till 81 procent av befolkningen. I Göteborgsregionen och Sjuhärad är internetanvändningen mer utbredd än i Skaraborg och Fyrbodalen.

Tabell 15 Internetanvändande och besök på kommunens respektive regionens hemsida, Västra Götaland 1998 och 2012 (procent av samtliga)

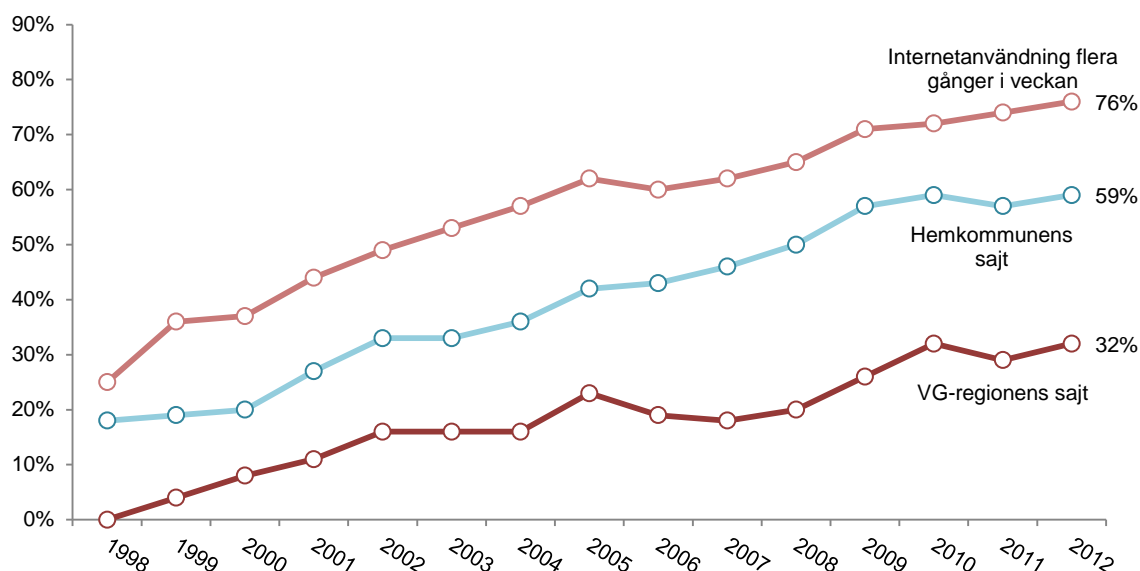
	Använder internet flera gånger i veckan	Besökt Västra Götalandregionens hemsida åtminstone någon gång under året	Besökt hemkommunens hemsida åtminstone någon gång under året	Antal svar
<i>Samtliga svarande</i>				
1998	34	2	17	3 342
2012	81	34	62	3 029
<i>Delregioner 2012</i>				
Göteborgsregionen	85	38	60	1580
Sjuhärad	81	30	64	384
Skaraborg	76	29	65	523
Fyrbodalen	77	27	64	542

Kommentar: Frågan lyder: *Hur ofta har du under de senaste 12 månaderna: använt internet?/varit inne på någon av följande hemsidor på internet?* Procentbasen i respektive kolumn utgörs av samtliga som deltagit i undersökningen.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 1998 och 2012

Under samma period har även användandet av kommunernas och regionens hemsidor ökat. I 2012 års mätning hade närmare två tredjedelar av invånarna besökt sin hemkommun på nätet och en tredjedel hade varit på Västra Götalandsregionens hemsida *vgregion.se* (se figur 5). Boende i Göteborgsregionen har besökt Västra Götalandsregionens hemsida i större omfattning än boende i andra regioner i Västra Götaland. Hemkommunens hemsida besöks i nästan dubbelt så stor omfattning som Västra Götalandsregionens hemsida och skillnaden i användning mellan de olika delregionernas invånare är små.

Figur 6 Internetanvändning och besök på den egna kommunens respektive Västra Götalandsregionens hemsidor, Västra Götaland 1998–2012 (procent)

Kommentar: Frågan lyder: *Hur ofta har du under de senaste 12 månaderna: använt internet?/varit inne på någon av följande hemsidor på internet?* Procentandelarna för hemkommunens och VG-regionens sajter visar andelen som besökt sajterna någon gång under de senaste 12 månaderna. Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive fråga.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 1998-2012

Internetanvändningen är överlag väl utbredd både i Västra Götaland och i övriga Sverige. Det finns dock klara skillnader i användning mellan olika grupper.

Det är framförallt ålder, utbildningsnivå och subjektiv klasstillhörighet som skiljer internetanvändarna åt. De som är äldre, lågutbildade och boende i arbetarhem använder internet i mindre utsträckning än yngre, högutbildade och boende i tjänstemannahem. Det är dock bland de äldre som internetanvändningen ökar mest, då allt fler av de blivande pensionärerna har internetvana från såväl arbets- som privatliv (Bergström 2013a, se även Bergström 2013b).

Sammanfattning

- Åsikterna går isär om infrastrukturprojekt i Västra Götaland. 76 procent stöder utbyggnad av kollektivtrafiken men bara 17 procent stöder trängselskatten i Göteborg, samtidigt som 52 procent tycker den är dålig.
- Infrastrukturprojekt i Göteborg intresserar mest göteborgare.
- Högutbildade är mer positiva än lågutbildade till nästan alla infrastrukturprojekt.
- Kollektivtrafikanter är mer positiva till utökad kollektivtrafik, bilister vill oftare bygga ut motorväg och är mer negativa till trängselskatt.
- Fortsatt stöd för Västlänken, men försvagat jämfört med tidigare år.
- 81 procent använder internet varje vecka. Mer utbrett i Göteborgsregionen och Sjuhärad än i Skaraborg och Fyrbodalen.
- 59 procent har besökt hemkommunens egen sajt under det senaste året, 32 procent har besökt regionens sajt.
- Äldre, lågutbildade och boende i arbetarhem använder internet i mindre utsträckning.
- Men användningen bland äldre ökar.

Kultur och fritid

Detta kapitel redovisar kulturvanornas utveckling över tid i Västra Götaland, och hur vanorna ser ut i olika grupper och områden, med extra fokus på biblioteksbesök. Dessutom presenteras en ingående bild av föreningsengagemang och föreningsmedlemskap i Västra Götaland, med fokus på vilka som är föreningsmedlemmar och inte, och vilka andra faktorer som hänger ihop med föreningsmedlemskap.

Kultur anses vara ett allt viktigare politiskt område framförallt när det gäller regionala utvecklingsfrågor. En levande kultur och kreativa miljöer är en tillgång för samhället och anses locka arbetskraft och utveckla näringslivet vilket i sin tur gynnar ekonomisk tillväxt. Vision Västra Götaland har som mål att vara en ledande kulturregion där alla medborgare har kulturen som kraftkälla och deltar aktivt i kulturlivet (Vision Västra Götaland 2005). Den senaste publiceringen av Kulturstrategi för Västra Götaland slår också fast att ett gott liv förutsätter tillgång till god kultur (Västra Götalandsregionen 2012). De hälsofrämjande effekterna av kulturkonsumtion är omdiskuterade. Holmberg och Weibull skriver att det positiva sambandet mellan kultur och hälsobesvär är i princip obefintligt men att det finns ett samband mellan kultur och upplevd hälsa (Weibull, Oscarsson, Bergström 2012).

Kultur är ett omfattande begrepp som tar sig många uttryck. Begreppet är subjektivt och i ständig utveckling. Många former av kulturkonsumtion och kulturutövande fångas inte upp i SOM-undersökningen, en SOM-institutet har under lång tid mätt traditionella konstformer som teater, musik, bildkonst och film. Tabell 17 visar kulturvanor i Västra Götaland och i Sverige.

Tabell 16 Kulturvanor minst en gång i månaden samt minst fyra gånger per år i Västra Götaland, 1998-2012 och Sverige 2012 (procent)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Sverige 2012	Antal svar V/G 2012
Minst en gång i månaden																	
Sjungit eller spelat musikinstrument	27	25	25	27	25	24	25	25	24	26	12**	12	12	11	10	11	2936
Gått på bio	11	13	13	14	14	14	12	11	11	9	13	10	11	9	11	9	2934
Tecknat, målat, skrivit poesi	13	11	9	10	9	10	13	2935
Gått på museum	4	4	5	5	4	.	3	6	6	7	7	5	2919
Gått på teater	3	3	3	3	3	2	2	3	3	.	3	2	3	2	2	2	2936
Gått på pop/rockkonsert	.	3	2	2	2	2	2	3	2	3	2	2	1	2	1	2	2937
Gått på opera/musikal/balet	2	2	2	2	2	.	1	1	1	1	1	.	2936
Gått på konsert*	3	3	3	3	2	.	2	1	1	2	1	2	2937
Minst 4 gånger per år																	
Gått på museum	14	14	14	14	13	.	12	16	17	18	18	14	2919
Gått på teater	9	11	11	11	11	9	10	9	10	.	12	10	11	8	7	9	2936
Gått på pop/rockkonsert	.	6	5	6	6	7	6	8	8	8	7	8	5	6	6	6	2937
Gått på opera/musikal/balet	6	6	5	5	6	.	6	5	4	5	4	.	2936
Gått på konsert*	9	9	9	10	5	.	4	3	3	3	3	5	2937

Kommentar: Frågan lyder: *Hur ofta har du under de senaste 12 månaderna gjort följande?* Tabellen visar med undantag för de fem nedersta raderna andelen som svarat att de gör de olika aktiviteterna någon gång i månaden, någon gång i veckan eller flera gånger i veckan. * Gått på konsert specificerades till konsert med klassisk musik 2006. **= Frågan 2008 ändrad till "sjungit i kör". De år frågan inte ställts är markerade med en punkt. Procentbasen utgörs av dem som besvarat frågan.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 1998-2012.

Kulturkonsumtionen har sedan mätningarnas början legat stabilt. Av den offentliga kulturkonsumtionen har det varit, och är fortsättningsvis, biobesök som är den vanligaste aktiviteten både när man mäter aktiviteter under den senaste månaden (11 procent) och under det senaste kvartalet (18 procent). Museibesökandet nådde 2011 och 2012 den hittills högsta uppmätta nivån, med 7 procent månatliga besökare, och 18 procent som gått minst en gång i kvartalet under det senaste året. Övriga kulturella aktiviteter ligger stabilt på en låg nivå.

Respondenterna får också rapportera mer privata former av kulturutövande, som att sjunga, spela musik eller teckna. Det är i princip lika vanligt att ha sjungit/spelat musikinstrument någon gång i månaden eller oftare (10 procent) som att ha tecknat/målat/skrivit poesi (9 procent).

Tidigare analyser gjorda på västsvenskar konsumtion av scenkonst i Göteborg visar att sammansättningen av den potentiella publiken, det vill säga de som inte besökt men skulle vilja besöka kulturevenemang⁵, inte skiljer sig nämnvärt från den befintliga publikens (Bové 2012).

Olika kulturformer har traditionellt ofta delats in i kategorierna finkultur och populärkultur. Samtidigt blir gränserna mellan finkultur och populärkultur allt mindre tydliga, både för att synen på vad som är fint och inte har ifrågasatts, men också genom det digitala samhällets nya möjligheter att både konsumera och producera kultur. Samtidigt kvarstår tydligt skillnader mellan olika samhällsgrupper i vilka typer av kultur man konsumerar eller ägnar sig åt (Brodén 2013).

Utbildningsnivå påverkar kulturvanorna

Inom de kulturområden som SOM-institutet har undersökt syns ett tydligt samband mellan kulturvanor och utbildningsnivå. Andelen som tar del av och utövar kultur är betydligt mindre bland lågutbildade och större bland högutbildade för samtliga kulturaktiviteter som har undersökts (se tabell 18). Till viss del kan det förklaras av att många av de lågutbildade är äldre personer, en grupp som generellt är mindre kulturaktiva. Men bara till viss del, utbildningsnivån har ett tydligt genomslag även inom teater och opera, där äldre är mer frekventa besökare.

Tabell 13 visar också att kvinnor i högre utsträckning än män utövar kulturella aktiviteter. Skillnaden är mest påtaglig när det gäller eget skapande av konst och poesi.

Biobesök och rockkonserter är aktiviteter som attraherar den yngsta åldersgruppen. Sex av tio mellan 16 och 29 år har gått på bio minst en gång i kvartalet. De unga är också mest aktiva i att själva utöva kultur. 28 procent säger sig ha tecknat, målat eller skrivit poesi minst någon gång i kvartalet, och 18 procent har sjungit i kör eller spelat musikinstrument, att jämföra med omkring tio procent i de övriga åldersgrupperna.

Bilden av sociokulturella skillnader förstärks av att de som uppger att de kommer från en högre tjänstemannafamilj i betydligt högre utsträckning tar del av samtliga kulturella aktiviteter. I jordbrukarhem är kulturkonsumtionen lägst vilket kan förklaras dels med geografiskt avstånd till många av kulturaktiviteterna, dels med ålders- och utbildningssammansättningen i den här gruppen. Boende i Göteborgsregionen besöker både biografer och teatrar i betydligt större utsträckning än boende i andra delar av Västra Götaland, sannolikt på grund av att utbudet är större och avstånden mindre till sådana inrättningar i storstadsregionen än i de övriga delregionerna. När det gäller det egna kulturutövandet är skillnaderna betydligt mindre mellan invånarna i regionens olika delar.

De som säger sig vara nöjda med sitt liv är mer frekventa kulturutövare och konsumenter än de som är missnöjda med livet, när det gäller nästan alla de kulturvanor som SOM-institutet mäter.

Kulturvanemönstren i Västra Götaland stämmer väl överens med tidigare studier från SOM-institutet, som visar att kulturkonsumtionen generellt är större bland unga, kvinnor, högutbildade och tjänstemän. Det gäller både aktiviteter med finkulturell prägel såväl som bredare kultur, med vissa undantag som exempelvis opera och teater bland äldre.

⁵ När respondenten uppmanades att ange besöksfrekvens på olika kulturscener fanns även svarsalternativet *Aldrig, men skulle vilja*. De som valde det svarsalternativet räknas som potentiell publik.

Tabell 17 Kulturvanor minst en gång i kvartalet i Västra Götaland, 2012 (procent)

	Gått på bio	Gått på museum	Tecknat/målat/skrivit poesi	Sjungit i kör eller spelat musik-instrument	Gått på teater	Gått på rock-/pop-konsert	Gått på opera/musikal/balet	Gått på konsert med klassisk musik	Minsta antal svar
Samtliga	29	18	13	11	7	6	4	3	2900
Kön									
Kvinna	32	19	17	11	9	5	5	3	1548
Man	27	16	8	12	6	7	4	3	1341
Ålder									
16-29 år	61	18	28	18	7	14	4	4	456
30-49 år	28	18	14	11	3	8	2	1	905
50-64 år	25	18	9	10	10	5	4	3	731
65-85 år	17	18	8	8	10	1	7	4	776
Utbildning									
Låg utbildning	10	8	6	4	4	2	1	1	556
Medellåg utbildning	32	12	15	10	7	6	4	3	841
Medelhög utbildning	35	20	12	12	8	8	6	3	583
Hög utbildning	38	29	18	19	10	8	7	4	768
Subjektiv klass									
Arbetarhem	24	10	12	8	5	5	2	1	1149
Jordbrukarhem	13	11	2	6	4	2	1	0	99
Tjänstemannahem	34	23	13	15	9	7	5	3	973
Högre tjänstemannahem	42	33	15	15	16	8	11	6	228
Företagarhem	34	22	21	13	8	4	8	4	220
Delregion									
Göteborgsregionen	34	23	15	13	9	8	7	4	1500
Sjuhärad	24	11	11	10	7	4	2	2	367
Skaraborg	24	11	10	11	6	3	1	2	503
Fyrbodan	25	15	11	10	4	4	2	2	513
Livstillfredsställelse									
Mycket nöjd med livet	20	32	10	6	6	3	14	14	1031
Ganska nöjd med livet	17	29	6	3	6	2	10	12	1554
Inte nöjd med livet	15	21	5	4	6	3	11	18	203

Kommentar: Frågan lyder: *Hur ofta har du under de senaste 12 månaderna gjort följande?* Tabellen visar andelen som svarat att de gör de olika aktiviteterna någon gång i månaden, någon gång i veckan eller flera gånger i veckan. Procentbasen utgörs av de som besvarat frågan.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2012.

Biblioteken har en speciell roll i den svenska folkbildningen. Traditionellt har de varit en symbol för medborgarnas möjlighet att själva bilda sig och berika sina liv (Brodén 2013). Biblioteken har som uppdrag att medverka till demokratins utveckling bland annat genom att tillgängliggöra både litteratur och annan kultur för allmänheten, och "bidra till åsiktsbildning och kunskapsförmedling" (Proposition 2012/13:147). Biblioteken når också ut till stora grupper, närmare hälften av de svarande i SOM-undersökningen har besökt bibliotek under det senaste året. Samtidigt har antalet biblioteksbesök minskat under en längre tid (Höglund 2013).

Eftersom biblioteken har ett stort genomslag och förväntas bidra på så många olika områden är det intressant att närmare studera vilka biblioteksbesökarna är. Tabell 19 visar andelen som besökt bibliotek under det senaste året i olika grupper.

Mönstret liknar det vi sett tidigare i detta kapitel, och i andra studier. Kvinnor besöker bibliotek oftare än män, 56 procent av kvinnorna mot 42 procent av männen har besökt bibliotek det senaste året. De yngre är flitigare besökare än medelålders och äldre. Dock kan man se att personer mellan 30 och 64 år har högre andelar som svarat "Ej själv, men nära anhörig". En teori är att det hänger ihop med att många i den åldern har barn hemma som besöker bibliotek med skola eller dagis.

Tabell 18 Andel som har besökt bibliotek det senaste året, Västra Götaland 2012 (procent)

	Ja, jag själv	Ej själv, men nära anhörig	Nej, varken jag själv eller nära anhörig	Totalt	Antal svar
Samtliga	49	21	30	100	2830
Kön					
Kvinna	56	18	26	100	1522
Man	41	25	34	100	1308
Ålder					
16-29 år	59	15	26	100	447
30-49 år	52	26	22	100	898
50-64 år	42	24	34	100	722
65-85 år	50	15	35	100	763
Utbildning, fyrdelad					
Låg	34	18	48	100	538
Medellåg	40	27	33	100	828
Medelhög	55	23	22	100	572
Hög	66	16	18	100	764
Subjektiv klass					
Arbetarhem	44	21	35	100	1117
Jordbrukarhem	36	14	50	100	83
Tjänstemannahem	57	23	20	100	963
Högre tjänstemannahem	55	18	27	100	229
Företagarhem	43	24	33	100	221
Delregion					
Göteborgsregionen	55	19	26	100	1472
Sjuhärad	47	27	26	100	363
Skaraborg	42	21	37	100	488
Fyrbodal	43	22	35	100	502

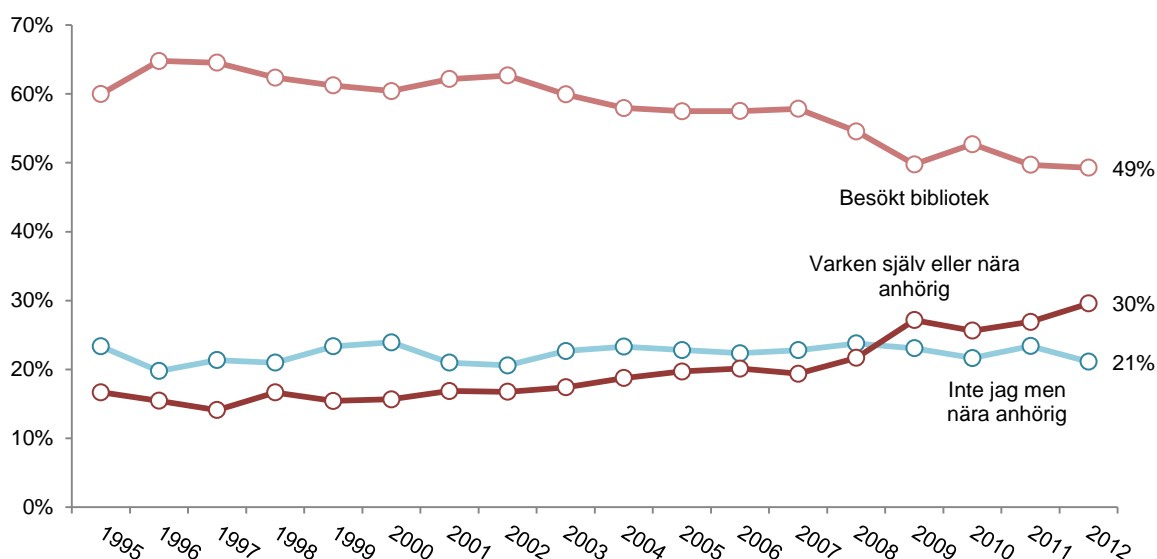
Kommentar: Frågan lyder: *Har du eller någon nära anhörig under de senaste 12 månaderna nyttjat någon av de former av service som anges nedan? Bibliotek.* Procentbasen utgörs av de som besvarat frågan.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2012.

Utbildningsnivå ger ett tydligt utslag, 66 procent bland högutbildade har besökt bibliotek det senaste året, jämfört med bara 34 procent bland lågutbildade. Dessutom är personer från tjänstemannahem överrepresenterade bland biblioteksbesökarna.

Biblioteksbesökarna har blivit klart färre under senare år, som figur 6 ivisar. Sedan 1996 har andelen årliga besökare minskat från 65 till 49 procent.

Figur 7 Andel som besökt bibliotek det senaste året, Västra Götaland 1995-2012 (procent)

Kommentar: Frågan lyder: *Har du eller någon nära anhörig under de senaste 12 månaderna nyttjat någon av de former av service som anges nedan? Bibliotek.* Procentbasen utgörs av de som besvarat frågan.

Källa: De västsvenska SOM-undersökningarna 2012.

Föreningsmedlemskap engagerar brett

Att utvärdera Visionens fokusområde kultur handlar om mer än att bara mäta kulturvanor. Ett annat sätt att kvantifiera kulturområdet är att titta på föreningsmedlemskap bland Västra Götälänningarna. I *Vägen till det goda livet* (2008) från panelen som följer upp Visionens genomförande nämns föreningsmedlemskap som en del i ett "Det goda livet-index". Tabell 20 visar andelen som är medlemmar i olika förenings typer i Västra Götaland.

Tabell 19 Medlemskap i olika typer av föreningar, Västra Götaland 2012 (procent)

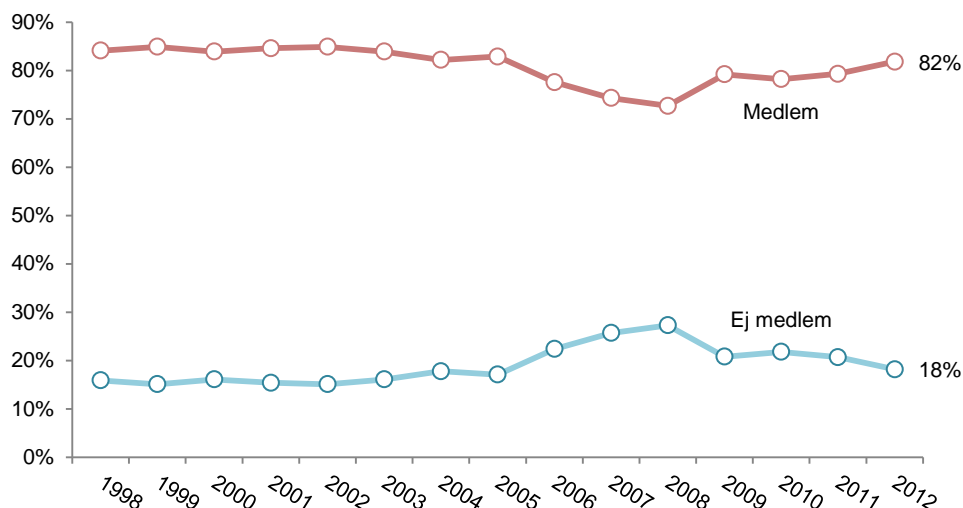
Typ av förening	Andel medlemmar
Facklig organisation	41
Idrotts-/friluftorganisation	34
Hyresgäst-/bostadsrätts-/villaförening	32
Humanitär hjälporganisation	16
Lokal samhällsförening	15
Kulturförening	14
Pensionärsorganisation	14
Politiskt parti/förbund	7
Miljöorganisation	6
Patient- och anhörigförening	4
Invandrarförening	3
Annan typ av förening/organisation	24
<i>Antal svar</i>	<i>2943</i>

Kommentar: Frågan lyder: *Är du medlem i någon typ av förening/organisation?* med svarsalternativen *Nej, Ja* och *...och jag har någon typ av uppdrag*. Respondenterna får ange medlemskap för var och en av de tolv olika förenings typerna i tabellen.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2012.

Fördelningen mellan olika typer av föreningar syns i tabell 20. Vanligast är medlemskap i en facklig organisation, där fyra av tio är medlemmar, följt av idrotts-/friluftorganisation och hyresgäst-/bostadsrätts-/villaförening, där omkring en tredjedel är medlemmar. I figur 7 visas hur andelen som är medlemmar i någon förening förändrats under de senaste 15 åren.

Figur 8 Medlemskap i någon typ av förening, Västra Götaland 1998-2012 (procent)

Kommentar: Frågan lyder: Är du medlem i någon typ av förening/organisation? med svarsalternativen Nej, Ja samt ...och jag har någon typ av uppdrag. Svartalternativen Ja samt ...och jag har någon typ av uppdrag har slagits ihop till Medlem. Diagrammet visar andelen som svarat att de är medlemmar i minst någon typ av förening. Procentbasen utgörs av de som besvarat frågan.

Källa: De västsvenska SOM-undersökningarna 1998-2012

Totalt sett angav 82 procent av de svarande i 2012 års västsvenska SOM-undersökning att de var medlemmar i någon typ av förening. Sett över de senaste 15 årens mätningar är det en ganska hög siffra. Andelen föreningsmedlemmar i Västra Götaland låg ganska stabilt omkring 85 procent under slutet av 1990-talet och början av 2000-talet, men sedan följde en svacka följt av högre andelar under de senaste åren.

Tabell 21 visar andelen föreningsmedlemmar i olika grupper. Fördelningen mellan könen är ganska lika, men andelen män med uppdrag i en förening är något högre än motsvarande andel bland kvinnor.

Även utbildning uppvisar samband med föreningsmedlemskap. Av de högtbildade är 90 procent medlemmar i en förening, och var fjärde har någon form av uppdrag. Bland de lågtbildade är föreningsmedlemskapet 75 procent, och bara var tionde har uppdrag.

Personer i tjänstemannahem är också föreningsmedlemmar i högre grad (90 procent) än de som säger sig bo i arbetarhem, jordbrukarhem eller företagarhus (78, 72 respektive 77 procent). Även den skillnaden kvarstår vid kontroll för fackföreningsmedlemskap.

Mellan invånarna i Västra Götalands delregioner finns bara mindre skillnader i föreningsengagemang, men en något större andel av de boende i Göteborgsregionen och Sjuhärad har sagt att de är föreningsmedlemmar än i övriga delregioner. Göteborgsregionen har, som visas i kapitel 1, högre andel unga invånare än de andra delregionerna. Och eftersom unga har en lägre grad av föreningsmedlemskap kan det tyckas lite motsägelsefullt att Göteborgsregionen i stort ändå har den högsta andelen föreningsmedlemmar av delregionerna. En viktig förklaring är att regionen har fler högtbildade, en grupp som oftare är med i föreningar.

Tabell 20 Medlemskap i förening i olika grupper, Västra Götaland 2012 (procent)

	Ej medlem	Medlem	Enbart medlem	Har någon form av uppdrag	Antal svar
Samtliga	18	82	63	19	2943
Kön					
Kvinna	19	81	64	16	1586
Man	17	83	61	22	1357
Ålder					
16-29 år	30	70	58	13	464
30-49 år	15	85	62	23	918
50-64 år	16	84	64	20	744
65-85 år	17	83	65	18	817
Utbildning					
Låg utbildning	26	74	63	11	586
Medellåg utbildning	22	78	61	18	857
Medelhög utbildning	15	85	62	22	583
Hög utbildning	10	90	66	24	777
Subjektiv klass					
Arbetarhem	22	78	63	15	1171
Jordbrukarhem	28	72	51	21	86
Tjänstemannahem	10	90	67	23	989
Högre tj.mannahem	13	87	64	23	231
Företagarhem	23	77	53	24	224
Delregion					
Göteborgsregionen	18	82	65	17	1531
Sjuhärad	18	82	64	19	371
Skaraborg	17	83	61	23	512
Fyrbodalsregionen	22	78	57	22	524
Resursstyrka, områden i Göteborg					
Resursstarka	16	84	65	18	233
Medelresursstarka	17	83	67	16	261
Medelresurssvaga	14	86	70	16	237
Resurssvaga	20	80	67	12	166

Kommentar: Frågan lyder: *Är du medlem i någon typ av förening/organisation?* med svarsalternativen *Nej, Ja* samt *...och jag har någon typ av uppdrag*. Svarsalternativen *Ja* samt *...och jag har någon typ av uppdrag* har slagits ihop till *Medlem*. Tabellen visar andelen som svarat att de är medlemmar i minst någon typ av förening. Procentbasen utgörs av de som besvarat frågan.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2012.

I tabell 21 redovisas också föreningsmedlemskap efter en indelning av Göteborgs stadsdelar efter deras resursstyrka. Resursstyrkan baseras på medelinkomst, andel socialbidragstagare och arbetslöshet i de olika stadsdelsnämnderna i Göteborgs kommun. Sedan delas staden in i resursstarka, medelresursstarka, medelresurssvaga samt resurssvaga stadsdelar (Jönsson 1997). Skillnaden i resursstyrka är alltså något som endast mäts bland svarspersoner i Göteborgs kommun, övriga variabler mäts i hela Västra Götaland om inget annat anges. Tidigare undersökningar har visat att skillnaderna mellan olika resursområden i Göteborg är större än skillnaderna mellan olika delar av Västra Götaland (Johansson 2009).

I frågan om föreningsmedlemskap är skillnaderna mellan olika resursområden dock ganska små, även om boende i resurssvaga områden mer sällan har uppdrag i sina föreningar än de som kommer från områden med bättre socioekonomiska resurser.

De yngsta är föreningsmedlemmar i lägre utsträckning än äldre åldersgrupper. 70 procent av de mellan 16 och 29 år är med i en förening, jämfört med ungefär 85 procent bland dem över 29. Den vanligaste typen av förening att vara medlem i är fackföreningar. Eftersom de yngsta inte hunnit börja arbeta i samma utsträckning som äldre och den vanligaste typen av förening är fackföreningar skulle man kunna misstänka att skillnaden beror på lägre fackföreningsmedlemskap hos unga. Men tabell 22 visar att samma mönster syns även när fackföreningar räknas bort.

Tabell 21 Medlemskap i förening exklusive fackförening i olika åldersgrupper, Västra Götaland 2012 (procent)

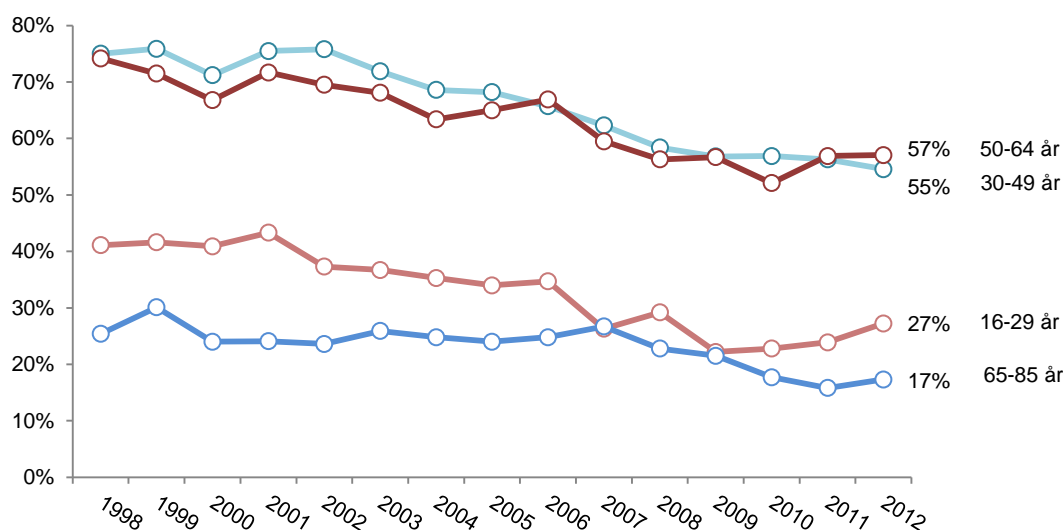
Förening (exkl. fackförening) och ålder	Ej medlem		Har någon form av uppdrag	
	Ej medlem	Medlem	Enbart medlem	
16-29 år	37	63	51	13
30-49 år	25	75	54	20
50-64 år	26	74	56	18
65-85 år	18	82	64	18

Kommentar: Frågan lyder: *Är du medlem i någon typ av förening/organisation?* med svarsalternativen *Nej, Ja* samt *...och jag har någon typ av uppdrag*. Svarsalternativen *Ja* samt *...och jag har någon typ av uppdrag* har slagits ihop till *Medlem*. Tabellen visar andelen som svarat att de är medlemmar i minst någon typ av förening, förutom fackförening. Procentbasen utgörs av de som besvarat frågan.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2012.

Även om fackförening är den vanligaste typen av förening att vara medlem i har andelen fackföreningsmedlemmar i Västra Götaland minskat tydligt under de senaste 15 åren i alla åldersgrupper, som figur 8 visar.

Figur 9 Medlemskap i fackförening i olika åldersgrupper, Västra Götaland 1998-2012 (procent)

Kommentar: Frågan lyder: *Är du medlem i någon typ av förening/organisation?* med svarsalternativen *Nej, Ja* samt *...och jag har någon typ av uppdrag*. Svarsalternativen *Ja* samt *...och jag har någon typ av uppdrag* har slagits ihop till *Medlem*. Tabellen visar andelen som svarat att de är medlemmar i *facklig organisation*.

Källa: De västsvenska SOM-undersökningarna 1998-2012

Men vad betyder det egentligen att fler eller färre är medlemmar i föreningar? Föreningsmedlemskapets betydelse i samhället var en mycket omdiskuterad fråga inom samhällsvetenskapen under början av 2000-talet. Statsvetaren Robert Putnam drev i sin bok *Bowling Alone* tesen att allt färre amerikaner engagerade sig i föreningsliv, och att det gjorde att gemenskapen och tilliten i samhället minskade (Putnam 2000).

Det kan vara intressant att se hur föreningsmedlemskap samspelar med andra variabler som visar på deltagande i och intresse för samhället. I tabell 23 visas föreningsmedlemskap efter politiskt intresse, medievanor, tillit till andra människor och hur nöjd man är med sitt liv.

Tabell 22 Medlemskap i förening efter politiskt intresse, medievanor, tillit till andra människor, nöjdhet med livet och alkoholvanor, Västra Götaland 2012 (procent)

	Ej medlem	Medlem	Enbart medlem	Har någon form av uppdrag	Antal svar
Politiskt intresse					
Mycket intresserad	10	90	61	29	330
Ganska intresserad	14	86	64	22	1317
Inte särskilt intresserad	22	78	64	14	1051
Inte alls intresserad	35	65	56	8	206
Diskuterat politik					
Senaste mån eller oftare	24	87	63	24	1481
Mer sällan	13	76	63	14	1399
Läst morgontidning					
Minst 4 ggr/v	15	85	65	20	1706
Mer sällan	21	79	61	18	917
Internetanvändning					
Högst en gång/mån	26	74	64	9	416
En eller flera ggr/v	15	85	69	16	443
Dagligen	17	83	61	22	1925
Mellanmänsklig tillit - människor i allmänhet					
Låg	27	73	61	13	518
Medellåg	22	78	64	14	769
Medelhög	13	87	64	23	1191
Hög	14	86	60	26	357
Mellanmänsklig tillit - människor i det område där du bor					
Låg	28	72	59	13	374
Medellåg	25	75	66	10	528
Medelhög	15	86	63	22	1117
Hög	14	86	62	24	804
Nöjd med livet					
Mycket nöjd med livet	16	84	61	23	1031
Ganska nöjd med livet	19	81	64	18	1552
Inte nöjd med livet	21	79	65	14	205
Alkoholvanor					
Dricker minst någon gång/v	15	85	63	22	1203
Mer sällan	21	79	63	17	1641

Kommentar: Frågan om föreningsmedlemskap lyder: *Är du medlem i någon typ av förening/organisation?* med svarsalternativen *Nej, Ja* samt *...och jag har någon typ av uppdrag*. Svarsalternativen *Ja* samt *...och jag har någon typ av uppdrag* har slagits ihop till *Medlem*. Procentbasen utgörs av de som besvarat frågan.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2012.

Personer med stort politiskt intresse är mer benägna att vara medlemmar i en förening. Av de som svarat ”mycket intresserad” på frågan om politiskt intresse är 90 procent med i en förening. Bland dem som ”inte alls” är intresserade är 65 procent medlemmar i en förening. Samma tendens visar sig bland de som diskuterar politik en gång i månaden eller oftare: 87 procent är föreningsmedlemmar, jämfört

med 76 procent bland de som gör det mer sällan. Hög tillit till andra människor och frekvent internetanvändande verkar också hänga ihop med medlemskap i föreningar. Framförallt är andelen med någon form av uppdrag högre bland de som litar mer på andra.

Tabell 21 visade hur många som är medlemmar i någon typ av förening i olika grupper. I tabell 24 visas medlemskap specifikt för de olika typerna av föreningar som ingår i frågan, till exempel kulturförening eller idrottsorganisation.

Tabell 23 Medlemskap i specifika föreningstyper i olika grupper, Västra Götaland 2012 (procent)

	Facklig organisation	Idrotts-/friluftsförening	Hytsgäst-/bostadsrätts-/villaförening	Hjresgäst-/hjälporganisation	Humantär	Lokal samhällsförening	Kulturförening	Pensionärsorganisation	Politiskt parti/förbund	Miljöorganisation	Patient- och anhörigförening	Invandrarförening	Annan typ av förening/organisation
Total	41	34	32	16	15	14	14	7	6	4	3	24	
Kön													
Kvinna	43	31	33	18	15	14	14	5	6	5	2	21	
Man	39	38	31	13	16	14	13	8	6	3	3	27	
Ålder													
16-29	27	36	22	9	2	7	0	5	4	2	1	16	
30-49	55	43	32	16	13	11	2	4	7	3	3	24	
50-64	57	31	35	18	19	14	3	7	8	5	3	26	
65-85	17	26	36	18	23	21	45	11	4	5	4	26	
Utbildning													
Låg	26	24	27	9	19	9	29	8	2	3	4	19	
Medellåg	38	36	27	9	13	11	9	4	4	3	3	20	
Medelhög	43	35	39	18	12	18	12	8	6	6	3	27	
Hög	55	40	37	26	17	17	7	7	10	4	1	29	
Subjektiv klass													
Arbetarhem	40	30	31	8	12	8	14	6	4	4	3	18	
Jordbrukarhem	20	27	-	10	43	13	19	19	5	2	1	22	
Tjänstemannahem	51	40	38	23	16	18	14	7	7	5	2	27	
Högre tjänstemannahem	44	43	37	24	17	17	9	7	10	5	2	31	
Företagarhem	19	36	25	15	20	18	10	7	6	2	1	35	
Delregion													
Göteborgsregionen	43	32	40	18	12	14	11	6	7	5	3	26	
Sjuhärad	42	43	24	13	21	12	16	7	5	5	2	23	
Skaraborg	40	33	22	15	19	13	16	9	5	4	3	23	
Fyrbodal	37	37	24	13	19	14	15	8	4	3	3	20	
Resursområde													
Göteborg													
Resursstarka områden	43	32	40	19	14	11	8	7	7	6	2	28	
Medelresursstarka områden	47	30	46	19	9	17	7	5	7	6	1	21	
Medelresurssvaga områden	46	27	48	23	8	16	13	8	8	3	6	31	
Resurssvaga områden	43	23	48	12	8	14	11	7	8	3	5	23	

Kommentar: Frågan lyder: *Är du medlem i någon typ av förening/organisation?* med svarsalternativen *Nej, Ja* och *...och jag har någon typ av uppdrag*. Respondenterna får ange medlemskap för var och en av de tolv olika föreningstyperna i tabellen. Procentbasen utgörs av de som besvarat frågan.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2012.

Bland de svarande mellan 30 och 64, alltså de som i högst grad är aktiva i arbetslivet, är mer än hälften medlemmar i en facklig organisation. För de under 30 är siffran 27 procent, och bland de som är 65

eller äldre är bara 17 procent medlemmar i fack. I den äldsta åldersgruppen 65-85 är den vanligaste föreningstypen i stället "pensionärsorganisation", där nästan hälften är medlemmar. Även kulturföreningsmedlemskap är vanligast bland äldre. I gruppen 16-29 är sju procent medlemmar i kulturförening, bland de mellan 65 och 85 är det tre gånger så vanligt.

Högutbildade är medlemmar i högre utsträckning än lågutbildade i humanitära hjälporganisationer, lokala samhällsföreningar och kulturföreningar.

Ungdomar dricker trots idrottsengagemang

Bland ungdomar är idrottsföreningar den vanligaste typen av förening att vara medlem i. Ett vanligt argument för att främja föreningsliv bland unga är att det är en viktig arena för att motverka alkoholkonsumtion bland ungdomar.

Riksidrottsförbundet skriver i sin alkohol- och tobakspolicy: "Som landets i särklass största ungdomsrörelse har vi ett medansvar när det gäller ungdomars alkoholvanor" (Riksidrottsförbundet).

Men forskning visar att idrottande ungdomar dricker i samma utsträckning som eller mer än andra ungdomar (Trondman 2005). En bild som bekräftas i SOM-undersökningen, där andelen 16-29-åringar som dricker alkohol varje vecka är i princip densamma oavsett deras föreningsengagemang.

I äldre åldersgrupper uppvisar föreningsmedlemskap en tydligare samvariation med högre alkoholkonsumtion. I gruppen 50-64 år är andelen som dricker varje vecka högre ju mer engagerade de är. Bland icke-medlemmar 40 procent, bland medlemmar 50 procent, och bland de som dessutom har uppdrag i en förening dricker 60 procent varje vecka. Samma mönster syns i den äldsta åldersgruppen.

Tidigare forskning visar att män, medelålders, högutbildade och personer i högre tjänstemannahem dricker mer (Holmberg & Weibull 2013), och det är som vi sett ovan grupper som också i högre grad än andra är medlemmar i föreningar. Det kan förklara en del av den högre alkoholkonsumtionen, men det är svårt att säga säkert vad sammanhanget beror på, och vad som orsakar vad.

Tabell 24 Alkoholkonsumtion minst varje vecka i olika åldersgrupper efter föreningsmedlemskap, Västra Götaland 2012 (procent)

Ålder	Ej medlem	Endast medlem	Har någon form av uppdrag	Antal svar
16-29 år	29	32	31	464
30-49 år	41	44	49	918
50-64 år	39	49	59	744
65-85 år	29	41	46	817

Kommentar: Frågan om föreningsmedlemskap lyder: *Är du medlem i någon typ av förening/organisation?* med svarsalternativen *Nej, Ja* samt *...och jag har någon typ av uppdrag*. Frågan om alkoholkonsumtion lyder: *Hur ofta har du under de senaste 12 månaderna gjort följande? Druckit sprit/vin/starköl.* Med svarsalternativen *Ingen gång, någon gång under de senaste 12 månaderna, någon gång i halvåret, någon gång i kvartalet, någon gång i månaden, någon gång i veckan* och *flera gånger i veckan*. Tabellen visar andelen som svarat *någon gång i veckan* eller *flera gånger i veckan*.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2012

Även internetanvändningen samvarierar med graden av engagemang i föreningslivet bland de äldre, som tabell 26 visar. Tydligast syns det hos 65-85-åringar, där endast 40 procent av icke-medlemmarna använder internet varje vecka, jämfört med 75 procent av de som har uppdrag i en förening. Generellt är internetanvändningen högre bland exempelvis högutbildade, politiskt intresserade och män (Bergström 2013a), grupper som också är föreningsmedlemmar i högre utsträckning än andra. Det är sannolikt en del av förklaringen.

Tabell 25 Internetanvändning minst varje vecka i olika åldersgrupper efter föreningsmedlemskap, Västra Götaland 2012 (procent)

Ålder	Ej medlem	Endast medlem	Har någon form av uppdrag	Antal svar
16-29 år	97	100	98	464
30-49 år	93	98	100	918
50-64 år	79	91	97	744
65-85 år	40	55	75	817

Kommentar: Frågan om föreningsmedlemskap lyder: *Är du medlem i någon typ av förening/organisation?* med svarsalternativen *Nej, Ja* samt *...och jag har någon typ av uppdrag*. Frågan om internetanvändning lyder: *Hur ofta har du under de senaste 12 månaderna använt internet?* Med svarsalternativen *Ingen gång, någon gång under de senaste 12 månaderna, någon gång i halvåret, någon gång i månaden, någon gång i veckan, flera gånger i veckan och dagligen*. Tabellen visar andelen som svarat *någon gång i veckan, flera gånger i veckan eller dagligen*.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2012

Sammanfattning

- Biobesök är den vanligaste formen av kulturaktivitet i SOM-institutets mätningar. 18 procent har gått på bio under det senaste kvartalet, mellan 16 och 29 år är siffran 60 procent.
- Det finns ett tydligt samband mellan kulturvanor och utbildningsnivå, där högutbildade är mer aktiva inom samtliga kulturvanor som mäts i SOM-undersökningen.
- Även tjänstemän, kvinnor och unga människor är grupper som har en större kulturkonsumtion, både vad gäller ”finkultur” och bredare kultur.
- Hälften av de svarande har besökt bibliotek under året. Tjänstemän, kvinnor och unga människor är överrepresenterade.
- Andelen som besökt bibliotek har minskat stadigt sedan mitten av 90-talet, från 65 procent 1996 till 49 procent 2012.
- 82 procent är medlemmar i någon typ av förening. Vanligast är fackförening (41 procent) och Idrotts-/friluftorganisation (34 procent).
- Män, äldre, tjänstemän och högutbildade är oftare föreningsmedlemmar.
- Föreningsmedlemskap verkar också hänga ihop med politiskt intresse, mer frekvent internetanvändning och hög tillit till andra människor.
- Föreningsmedlemmar över 50 år dricker oftare alkohol och använder internet mer frekvent än sina jämnåriga.

Boendeområdet

Detta kapitel handlar om hur det är att bo i Västra Götaland. Först med en genomgång av vilka grupper som funderat på att flytta under det senaste året, vart de i så fall funderat på att flytta och huruvida de överväger att lämna Västra Götaland. Vidare redovisas också hur regioninvånarna upplever sina egna boendeområden utifrån en rad aspekter, och hur dessa bedömningar hänger samman med deras flyttbenägenhet.

Människors vilja att flytta till och bosätta sig på en plats är viktig för platsens lokala och regionala utveckling (Niedomysl 2006). Tabell 27 visar hur många av de boende i Västra Götaland i olika grupper som övervägt att flytta under det senaste året, och i så fall vart.

Andelen som har funderat på att flytta är ungefär lika stor bland kvinnor som bland män, 29 respektive 27 procent. Tittar man istället på olika åldersgrupper syns det tydligt att unga är mer flyttbenägna än gamla. Varannan svarande i åldersgruppen 16-29 svarar att de har övervägt att flytta, men bara 13 procent av de äldsta.

Bland lågutbildade har färre övervägt att flytta än i grupper med högre utbildning. Bland de med medelhög utbildning är andelen mer än dubbelt så stor, 38 procent, än hos lågutbildade. Som framgick i inledningskapitlet är lågutbildade ofta äldre personer, en grupp som överlag är mindre flyttbenägna än yngre.

Personer i jordbrukarhem sticker ut jämfört med andra grupper i den subjektiva klassindelningen. Bara 12 procent har gått i flyttankar. Rimligen hänger det ihop med att deras försörjning i högre grad är kopplad till en viss plats, men också att jordbrukare har en högre medelålder. Äldre är överlag mindre benägna att flytta. Antalet svarande från jordbrukarhem är litet, så även dessa tolkningar ska göras försiktigt.

I Göteborgsregionen säger var tredje svarande att de övervägt att flytta, jämfört med var fjärde i Sjuhärad och Fyrbodal, och var femte i Skaraborg. Den höga andelen för Göteborg hänger ihop med att Göteborg har fler yngre invånare än övriga delregioner.

Vidare kan vi se i tabell 27 att bland de som bor i resurssvaga områden har 44 procent övervägt att flytta, medan motsvarande siffra i resursstarka områden är 28 procent.

Hur nöjd man är med livet visar också ett samband med flyttbenägenheten. Hälften av de missnöjda har övervägt att flytta, fler än bland ganska nöjda (31 procent) och mycket nöjda (21 procent). Unga i åldern 16-29 och de som är missnöjda med livet är de enda två grupper där fler övervägt att flytta än som inte gjort det.

Den yngsta åldersgruppen är också en av de grupper där flest funderat på att lämna Västra Götaland (45 procent av de som övervägt att flytta) tillsammans med personer i företagarhus (45 procent av de som övervägt att flytta), jordbrukarhus (50 procent av de som övervägt att flytta) och de som inte är nöjda med livet (46 procent av de som övervägt att flytta)

Bland personer mellan 65 och 85 år är det bara 22 procent av de som övervägt att flytta under det senaste året som också funderat på att lämna Västra Götaland.

Tabell 26 Andel som övervägt att flytta och i så fall vart i olika grupper, Västra Götaland 2012 (procent)

	Ja	Nej	Antal svar	Om ja – vart?					Flytta utanför Västra Götaland
				Annat område i din del av kommunen	Annan del av kommunen	Till annan kommun i Västra Götaland	Till kommun i annan del av Sverige	Till annat land	
Samtliga	28	72	2954	32	24	36	23	19	35
Kön									
Kvinna	29	71	1587	33	23	35	22	17	33
Man	27	73	1367	31	27	37	25	22	38
Ålder									
16-29 år	51	49	461	31	26	39	30	26	45
30-49 år	34	66	920	34	26	36	22	19	35
50-64 år	24	76	754	31	22	35	21	17	31
65-85 år	13	87	819	31	21	31	16	7	22
Utbildning									
Låg	16	84	582	37	24	30	20	9	28
Medellåg	29	71	861	28	25	29	24	25	40
Medelhög	38	62	582	33	25	38	21	16	34
Hög	31	69	782	32	23	44	25	20	36
Subjektiv klass									
Arbetarhem	28	72	1169	34	25	31	22	16	34
Jordbrukarhem	12	88	84	10	-	60	40	20	50
Tjänstemannahem	30	71	992	33	28	39	19	21	32
Högre tjänstemannahem	29	71	234	37	12	35	22	15	32
Företagarhem	30	70	226	20	20	47	34	27	45
Delregion									
Göteborgsregionen	33	67	1535	34	28	36	20	21	34
Sjuhärad	25	75	374	36	19	34	33	9	37
Skaraborg	19	81	514	24	16	40	27	16	37
Fyrbodal	26	74	527	27	21	36	26	20	36
Resursstyrka områden i Gbg									
Resursstarka områden	28	72	232	27	29	22	19	29	42
Medelresursstarka områden	34	66	260	39	29	22	22	22	35
Medelresurssvaga områden	40	61	238	48	35	28	20	16	28
Resurssvaga områden	44	56	167	28	38	34	20	15	30
Nöjdhet med livet									
Mycket nöjd med livet	21	79	1035	33	29	34	20	16	30
Ganska nöjd med livet	31	70	1552	35	24	36	22	20	36
Inte nöjd med livet	51	49	202	23	22	34	34	24	46
Ingen åsikt	23	77	163	16	18	53	24	8	29

Kommentar: Frågan lyder: *Har du under de senaste 12 månaderna övervägt att flytta från det område där du bor?* med svarsalternativen ja och nej. De respondenter som svarar ja får också följdfrågan *Om ja – vart?* med svarsalternativ som i tabellen ovan. Flera kryss kan anges. Kolumnen "totalt till utanför Västra Götaland" anger procent som svarat antingen "till kommun i annan del av Sverige", "Till annat land" eller båda alternativen. Procentbasen utgörs av de som besvarat frågan.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2012

Om man delar upp de svarande efter både åldersgrupp och utbildningsnivå som i tabell 28 blir skillnaderna beroende på utbildning mindre, men mönstret ser ungefär likadant ut: de med medelhög utbildning är mest flyttbenägna, medan lågutbildade har den lägsta andelen som funderat på att flytta.

Tabell 27 Andel som övervägt att flytta, efter ålder och utbildningsnivå, Västra Götaland 2012 (procent och antal)

Utbildningsnivå	16-29 år	30-49 år	50-64 år	65-85 år
Låg	36 (22)	47 (51)	16 (167)	10 (342)
Medellåg	47 (211)	27 (293)	23 (205)	17 (152)
Medelhög	59 (115)	42 (186)	34 (141)	19 (140)
Hög	54 (100)	33 (359)	25 (202)	13 (121)

Kommentar: Frågan lyder: *Har du under de senaste 12 månaderna övervägt att flytta från det område där du bor?* med svarsalternativen *ja* och *nej*. Siffran inom parentes anger antal svar.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2012

Undantaget är åldersgruppen 30-49 år, där hela 47 procent av de lågutbildade har funderat på att flytta. I de båda yngsta åldersgrupperna är dock antalet lågutbildade mycket litet (22 respektive 51 personer) så de resultaten ska tolkas försiktigt.

Tabell 29 visar andelen som övervägt att flytta i olika åldersgrupper och delregioner och här syns att de yngsta är ungefär lika flyttbenägna oavsett delregion. Tittar man däremot i äldre åldersgrupper har Göteborgsregionen en något högre andel som funderat på att flytta.

Tabell 28 Andel som övervägt att flytta, efter ålder och delregion, Västra Götaland 2012 (procent)

Delregion	16-29 år	30-49 år	50-64 år	65-85 år
Göteborgsregionen	52	39	29	16
Sjuhärad	47	31	18	13
Skaraborg	45	26	15	6
Fyrbodal	56	26	23	14

Kommentar: Frågan lyder: *Har du under de senaste 12 månaderna övervägt att flytta från det område där du bor?* med svarsalternativen *ja* och *nej*.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2012

De flesta flyttbenägna överväger flytt inom regionen

De respondenter som angett att de hade funderat på att flytta under de senaste 12 månaderna fick också svara på vart de funderat på att flytta. De flesta angav att de funderat på att flytta inom kommunen eller inom Västra Götaland. Skillnaderna mellan olika grupper är ganska små, men boende i Göteborgsregionen har i högre grad funderat på att flytta inom den egna kommunen än boende i övriga delregioner.

Boende i resursstarka områden är också något mindre benägna att röra på sig inom Västra Götaland, än de som bor i medelresurssvaga eller resurssvaga områden. Intressant är att invånare i resursstarka områden har samma andel som funderat på att röra sig inom sin del av kommunen som de i resurssvaga områden (27 respektive 28 procent).

I kolumnen längst till höger i tabell 27 syns hur många som funderat på att lämna Västra Götaland och flytta antingen till en annan del av landet eller till utlandet. Tydligast utslag ger ålder och nöjdhet med livet. I den yngsta åldersgruppen har 45 procent av de flyttbenägna övervägt att lämna Västra Götaland, dubbelt så många som i den äldsta åldersgruppen 65.

SOM-institutets mätningar visar samtidigt att yngre människor i allt högre grad identifierar sig med Västra Götaland, och att andelen som gör det är högre än bland äldre människor. En möjlig förklaring

till de yngres identifikation med regionen är att många av dem har flyttat mellan orter i Västra Götaland och att regionen då blir den gemensamma nämnaren (Weibull 2013).

Bland de som är missnöjda med sitt liv anger 45 procent att de funderat på att flytta iväg från Västra Götaland, att jämföra med 36 procent bland ganska nöjda och 30 procent bland mycket nöjda med livet.

Kulturgeografen Ida Grundel skriver att upplevelsen av bland annat trygghet, natur och samhörighet spelar stor roll för möjligheten att känna sig hemma på en plats. Hon skriver också att en sådan hemhörighet ofta leder till en starkare känsla av hemhörighet även i den större regionen, och har betydelse för huruvida människor väljer att stanna på platsen eller inte (Grundel 2012).

Platsanknytning är ett begrepp som handlar om människors känslomässiga och praktiska koppling till platsen där de bor. Det finns geografiska och sociala skillnader i platsanknytning, men även tillgången till fritidsaktiviteter kan påverka människors platsanknytning. Boendets sociala funktion och olika aspekter av platsen där man bor som service, natur med mera spelar också roll (Malmberg, Sandberg & Westin 2005).

För att utvärdera sin boendesituation mer i detalj fick respondenterna i 2012 års västsvenska SOM-undersökning svara på vad de tycker om området där de bor utifrån tio olika egenskaper. Resultatet visas i tabell 30. Resultaten är sorterade efter balansen mellan positiva och negativa svar, från mest positiva balans till mest negativa.

Tabell 29 Åsikter om olika egenskaper hos det egna boendeområdet, Västra Götaland 2012 (procent och balansmått)

	Bra	Dåligt	Ingen åsikt	Balans- mått	Antal svar
Närheten till natur	91	3	6	+88	2924
Tillgängligheten med bil	88	3	10	+85	2908
Närheten till vårdcentral	79	9	13	+70	2939
Närheten till matbutiker och annan service	76	13	11	+63	2936
Tryggheten	73	8	19	+65	2908
Närheten till fritidsaktiviteter	69	9	22	+60	2906
Gemenskapen bland de boende	59	10	31	+49	2913
Tillgången till kollektivtrafik	66	20	14	+46	2917
Handikapptillgängligheten ⁶	24	10	66	+14	2886
Kulturutbudet	30	19	51	+11	2905

Kommentar: Frågan lyder: *Vad anser du om följande i bostadsområdet där du bor?* med svarsalternativen *mycket bra, ganska bra, varken bra eller dålig, ganska dålig, mycket dålig* och *ingen uppfattning*. I tabellen ovan har *varken bra eller dålig* och *ingen uppfattning* slagits ihop till *ingen åsikt*. Balansmättet visar andelen som svarat *mycket bra* eller *ganska bra* minus andelen som svarat *mycket dåligt* eller *ganska dåligt*. Balansmättet kan variera mellan +100 (alla är positiva) och -100 (alla är negativa). Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga.⁶ I texten används *tillgängligheten för funktionsnedsatta* istället för *handikapptillgängligheten*.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2012

Mest nöjda är respondenterna med närheten till naturen, där hela 91 procent säger sig tycka att den är bra i området där de bor, tätt följt av tillgängligheten med bil, där 88 procent säger sig vara nöjda. Tillgången till kollektivtrafik och kulturutbudet genererar flest negativa svar, 20 respektive 19 procent tycker att de faktorerna är dåliga i området där de bor.

Sorterat efter balansmåtten hamnar tillgängligheten för funktionsnedsatta och kulturutbudet klart lägst. Många har angivit att de inte har någon åsikt i frågan, vilket drar ner balansmättet i tabellen ovan, men även om man bara ser till de som har en åsikt hamnar kulturutbud och tillgängligheten för funktionsnedsatta längst ner i listan.

⁶ I texten används "tillgängligheten för funktionsnedsatta" istället för "handikapptillgängligheten".

Tabell 31 visar hur svarande i olika grupper uppfattar de olika områdesegenskaperna.

Tabell 30 Åsikter om olika aspekter av det egna boendeområdet i olika grupper, Västra Götaland 2012 (balansmått)

	Närheten till natur	Tillgängligheten med bil	Närheten till vårdcentral	Närheten till matbutiker och service	Tryggheten	Närheten till fritidsaktiviteter	Gemenskapen bland de boende	Tillgången till kollektivtrafik	Handikapp-tillgängligheten	Kulturutbudet
Kön										
Kvinna	+89	+84	+72	+65	+63	+61	+49	+48	+13	+17
Man	+87	+87	+68	+62	+68	+61	+48	+44	+15	+4
Ålder										
16-29 år	+80	+80	+66	+67	+56	+48	+30	+52	+7	0
30-49 år	+88	+84	+68	+61	+67	+61	+43	+40	+12	+2
50-64 år	+89	+87	+69	+62	+70	+65	+50	+38	+13	+13
65-85 år	+92	+87	+75	+65	+66	+63	+64	+57	+21	+26
Utbildning, fyrdelad										
Låg	+90	+86	+74	+65	+62	+60	+59	+47	+17	+17
Medellåg	+90	+87	+65	+60	+64	+58	+47	+41	+11	+7
Medelhög	+87	+85	+74	+63	+60	+62	+40	+49	+12	+10
Hög	+84	+83	+69	+65	+73	+63	+46	+48	+14	+8
Subjektiv klass										
Arbetarhem	+88	+86	+70	+64	+58	+59	+47	+48	+12	+10
Jordbrukarhem	+92	+78	+48	+31	+63	+22	+67	-30	-2	+4
Tjänstemannahem	+88	+86	+71	+64	+73	+66	+48	+53	+13	+10
Högre tjänstemannahem	+84	+84	+72	+63	+72	+69	+56	+53	+21	+15
Företagarhem	+92	+85	+71	+63	+65	+57	+46	+27	+17	+8
Delregion										
Göteborgsregionen	+84	+82	+77	+68	+60	+63	+42	+66	+16	+16
Sjuhärad	+94	+88	+65	+58	+75	+60	+57	+29	+7	+6
Skaraborg	+90	+90	+64	+59	+69	+60	+54	+18	+13	+6
Fyrbodal	+93	+89	+61	+57	+72	+55	+56	+27	+12	+6
Resursstyrka områden i Gbg										
Resursstarka	+90	+82	+84	+76	+75	+75	+48	+68	+19	+2
Medelresursstarka	+69	+69	+87	+83	+61	+75	+34	+81	+14	+36
Medelresurssvaga	+66	+79	+80	+74	+51	+61	+28	+86	+16	+24
Resurssvaga	+84	+78	+64	+58	+7	+40	+13	+78	+13	-6
Nöjdhet med livet										
Mycket nöjd med livet	+90	+88	+72	+69	+75	+69	+61	+44	+19	+16
Ganska nöjd med livet	+87	+85	+70	+61	+65	+57	+45	+47	+11	+8
Inte nöjd med livet	+78	+74	+67	+57	+27	+45	+11	+50	+7	+4
Övervägt att flytta under senaste 12 månaderna										
Ja	+82	+81	+69	+60	+46	+56	+20	+47	+7	-2
Nej	+90	+87	+71	+65	+74	+63	+59	+46	+16	+16
Hyr eller äger nuvarande bostad										
Hyr bostaden	+78	+77	+76	+74	+51	+59	+21	+69	+13	+14
Äger bostaden (även bostadsrätt)	+92	+88	+67	+59	+71	+61	+59	+37	+14	+10

Kommentar: Frågan lyder: Vad anser du om följande i bostadsområdet där du bor? med svarsalternativen mycket bra, ganska bra, varken bra eller dålig, ganska dålig, mycket dålig och ingen uppfattning. Balansmättet visar andelen som svarat mycket bra eller ganska bra minus andelen som svarat mycket dåligt eller ganska dåligt. Balansmättet kan variera mellan +100 (alla är positiva) och -100 (alla är negativa). Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga. I texten används tillgängligheten för funktionsnedsatta istället för handikapp-tillgängligheten.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2012

De två boendeområdesegenskaper där skillnaderna i bedömningarna är störst är tryggheten och gemenskapen bland de boende. Svarande i resurssvaga områden i Göteborg upplever sitt område som mycket mindre tryggt och med en sämre gemenskap än de som bor i resursstarka områden (+7 mot +75 för tryggheten och +13 mot +48 för gemenskapen).

Den yngsta åldersgruppen märker även de ut sig genom en låg känsla av gemenskap med boende i sitt område (+30), jämfört med de äldre. Med ökande ålder tilltar känslan av gemenskap och i den äldsta gruppen 65-85 år är balansmättet +64.

Vid en uppdelning av människor efter hur nöjda de är med sitt liv syns att de som svarat ”inte nöjd med livet” upplever klart lägre trygghet och gemenskap i sitt boendeområde. Vad som orsakar vad är svårt att säga, men det verkar finnas ett samband.

Samma mönster syns bland de respondenter som angett att de övervägt att flytta under det senaste året. De rapporterar en klart sämre upplevelse av tryggheten och gemenskapen i området. Starka sociala band till en plats gör människor mindre benägna att flytta (Malmberg, Sandberg & Westin 2005). Rimligen är det den andra sidan av det myntet vi ser här, att den otrygga miljön och dåliga gemenskapen får de boende att överväga en flytt.

Tryggheten och gemenskapen är också lägre bland de som hyr än de som äger sin bostad. Framförallt gäller det känslan av gemenskap med ett balansmått på +21 jämfört med +59 bland de som äger sin bostad.

Personer i jordbrukarhem har den minst positiva uppfattningen om många av de områdesegenskaper som har med närhet och tillgänglighet att göra, till exempel närheten till service och vårdcentral. Men framförallt har de en negativ syn på tillgången till kollektivtrafik, med ett balansmått så lågt som -30.

Även boende i resurssvaga områden i Göteborg har en sämre upplevelse av närheten till service, vårdcentral och framförallt fritidsaktiviteter. Överlag är de boende i Västra Götaland mycket nöjda med närheten till naturen i sina bostadsområden, boende i Göteborgsområdet dock i lite mindre utsträckning än övriga regionen.

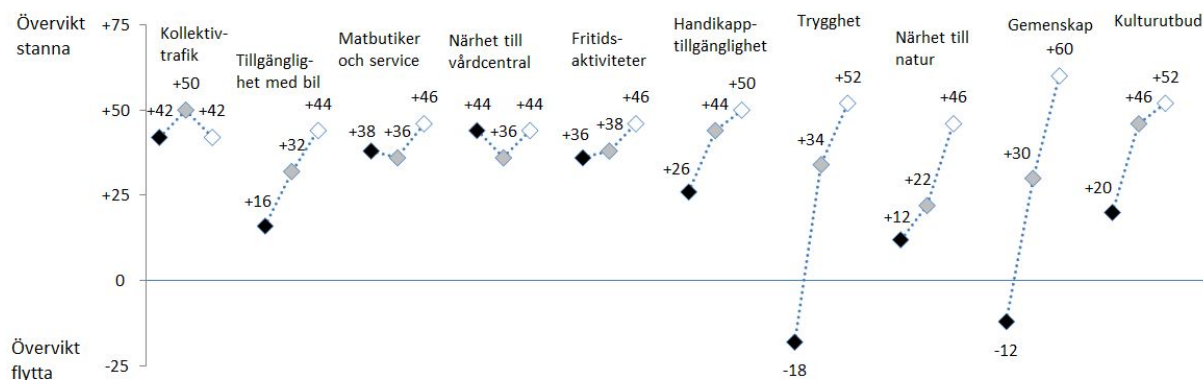
De största skillnaderna mellan Västra Götalands delregioner finns i synen på kollektivtrafiken, där balansmättet är absolut högst i Göteborgsregionen (+66) men klart lägre i Sjuhärad (+29), Fyrbodal (+27) och Skaraborg (+19). Tidigare forskning har också visat att boende i storstadsregioner lägger större vikt vid bra kommunikationer (Niedomysl 2006). Bedömningen av kulturutbudet är också mer positiv i Göteborgsområdet än i övriga delar av regionen.

Gemenskapen och tryggheten den största klyftan

Det finns naturligtvis också många andra faktorer som kan påverka. Gemenskapen och sammanhållningen i ett bostadsområde påverkas till exempel av den fysiska omgivningen (Skjaeveland & Gärling 1997), bland annat genom tillgången till platser i området där de boende på ett naturligt sätt kan mötas och prata med varandra. Det är dimensioner som frågorna i årets SOM-undersökning inte täcker in.

För att koppla samman frågorna om flyttbenägenhet med uppfattningar om det egna bostadsområdet visar figur 9 flyttbalansen (balansen mellan de som har funderat på att flytta och de som inte gjort det) hos de svarande, uppdelat efter deras syn på de olika boendeområdesegenskaperna. För varje egenskap finns tre datapunkter, den svarta visar flyttbalansen bland de som har en negativ syn på boendeområdesegenskapen ifråga, den grå visar flyttbalansen bland de som saknar uppfattning, och den vita punkten visar flyttbalansen bland de som är positiva till egenskapen.

Figur 10 Åsikter om olika aspekter av det egna boendeområdet och flyttbenägenhet, Västra Götaland 2012 (balansmått)

Kommentar: Frågan om boendeområdets egenskaper lyder: *Vad anser du om följande i bostadsområdet där du bor?* med svarsalternativen *mycket bra, ganska bra, varken bra eller dålig, ganska dålig, mycket dålig* och *ingen uppfattning*. Frågan om flyttbenägenhet lyder: *Har du under de senaste 12 månaderna övervägt att flytta?* med svarsalternativen *ja* och *nej*. Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga. I texten används *tillgänglighet för funktionsnedsatta* istället för *handikapp-tillgänglighet*.

Flyttbalansen beräknas genom att dra andelen som övervägt att flytta från andelen som inte övervägt det. Flyttbalansen kan gå från -100 om samtliga svarande övervägt att flytta till +100 om ingen har gjort det. De svarta rutorna visar flyttbalansen bland de som är negativt inställda till egenskapen i fråga, de grå rutorna visar flyttbalansen bland de som saknar uppfattning och de vita rutorna visar flyttbalansen bland positivt inställda.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2012

Vi ser att det även här är inom områdeegenskaperna trygghet och gemenskap som de största skillnaderna finns. I grupperna som uppfattar tryggheten och gemenskapen som negativ finns en övervikt av personer som övervägt att flytta.

Även för kulturutbud, närhet till natur, tillgängligheten för funktionsnedsatta och tillgänglighet med bil finns ett samband med flyttbenägenheten. Däremot verkar tillgången till kollektivtrafik och service vara av mindre betydelse.

I undersökningen 2012 fanns också frågan ”I vilken utsträckning är du nöjd med din bostad som den är idag?”. Svaren redovisas i tabell 32.

Den övervägande majoriteten av svaren var positiva. 87 procent sa sig vara ”mycket” eller ”ganska” nöjda med sin bostad, och endast 4 procent var missnöjda.

Mest nöjda med sin bostad är Västra Götälänningar mellan 65 och 85, personer i högre tjänstemannahem och de som själva äger sin bostad. Minst nöjda är 16–29-åringar, boende i resurssvaga områden och de som hyr sin bostad. I dessa grupper sa sig omkring var tionde respondent vara missnöjd med sin bostad. Men även i de grupperna är övervikten åt det positiva hållet, med omkring 75 procent nöjda.

Tabell 31 Nöjdhet med den egna bostaden, Västra Götaland 2012 (procent och balansmätt)

	Mycket nöjd	Ganska nöjd	Varken nöjd eller missnöjd	Missnöjd	Summa	Antal svar	Balans
Samtliga	41	46	9	4	100	2966	+83
Kön							
Kvinna	43	44	9	4	100	1592	+83
Man	39	47	10	4	100	1374	+82
Ålder							
16-29 år	37	44	11	8	100	465	+73
30-49 år	32	53	10	5	100	924	+80
50-64 år	43	45	9	3	100	755	+85
65-85 år	52	39	7	2	100	822	+89
Utbildning, fyrdelad							
Låg	43	45	9	3	100	587	+85
Medellåg	40	47	9	4	100	866	+83
Medelhög	38	47	11	4	100	586	+81
Hög	43	45	8	4	100	780	+84
Subjektiv klass							
Arbetarhem	34	51	10	5	100	1176	+80
Jordbrukarhem	42	44	12	2	100	86	+84
Tjänstemannahem	43	46	8	3	100	990	+86
Högre tjänstemannahem	59	33	6	2	100	234	+90
Företagarhem	52	38	5	5	100	227	+85
Delregion							
Göteborgsregionen	40	45	10	5	100	1544	+80
Sjuhärad	38	50	9	3	100	376	+85
Skaraborg	41	47	9	3	100	514	+85
Fyrbodal	46	44	8	2	100	528	+88
Resursstyrka områden i Gbg							
Resursstarka områden	52	34	8	6	100	233	+80
Medelresursstarka områden	42	46	8	4	100	261	+84
Medelresurssvaga områden	32	50	12	6	100	240	+76
Resurssvaga områden	23	50	16	11	100	171	+62
Bor ej i Gbg	42	46	9	3	100	2056	+85
Hyr eller äger bostaden							
Hyr bostaden	25	49	16	10	100	856	+64
Äger bostaden (även bostadsrätt)	48	45	6	1	100	2079	+92

Kommentar: Frågan lyder: *I vilken utsträckning är du nöjd med din bostad som den är idag?* Svarsalternativ: *Mycket nöjd, ganska nöjd, varken nöjd eller missnöjd, ganska missnöjd och mycket missnöjd.* Kolumnen *missnöjd* består av svarsalternativen *ganska missnöjd* och *mycket missnöjd*. Balansmättet visar andelen som är nöjda minus andelen som är missnöjda. Balansmättet kan variera mellan +100 (alla är nöjda) och -100 (alla är missnöjda). Procentbas är de som har svarat på frågan.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2012

Som vi konstaterat ovan var tryggheten och gemenskapen i området de boendeområdesegenskaper där bedömningarna skilde sig mest mellan olika grupper. I tabell 33 finns en uppdelning av åsikter om tryggheten och gemenskapen i det egna boendeområdet, efter hur de svarande trivs med sin bostad.

Tabell 32 Nöjdhet med den egna bostaden och uppfattning om trygghet respektive gemenskap i det egna boendeområdet, Västra Götaland 2012 (procent)

	I vilken utsträckning är du nöjd med din bostad som den är idag?				Total
	Mycket nöjd	Ganska nöjd	Varken nöjd eller missnöjd	Missnöjd	
Tryggheten					
Dåligt	3	8	18	30	8
Ingen åsikt	14	20	30	32	19
Bra	83	72	52	38	73
<i>Total</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>
Antal svar	1195	1324	264	117	2905
Gemenskapen bland de boende					
Dåligt	5	11	19	41	10
Ingen åsikt	22	36	48	32	31
Bra	73	54	33	27	59
<i>Total</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>
Antal svar	1203	1324	261	117	2905

Kommentar: Frågan om den egna bostaden lyder: *I vilken utsträckning är du nöjd med din bostad som den är idag?* Frågan om boendeområdets egenskaper lyder: *Vad anser du om följande i bostadsområdet där du bor?* med svarsalternativen *mycket bra, ganska bra, varken bra eller dålig, ganska dålig, mycket dålig* och *ingen uppfattning*. I tabellen ovan har *mycket bra* och *ganska bra* slagits ihop till *bra*, och *mycket dåligt* och *ganska dåligt* slagits ihop till *dåligt*. Procentbasen utgörs av de som besvarat frågan.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2012

Bland de som är mycket nöjda med sin bostad svarar 83 procent att tryggheten är bra, och 73 procent att gemenskapen är det. Motsvarande siffror för svarande som är missnöjda med sin bostad är 38 procent och 27 procent. Mer än var tredje av de bostadsmissnöjda upplever alltså dålig trygghet och gemenskap.

Sammanfattning

- 28 procent har övervägt att flytta från det område där de bor under det senaste året. Av dem har var tredje övervägt att flytta utanför Västra Götaland.
- I åldersgruppen 16-29 har hälften övervägt att flytta. Hälften av dem har funderat på att lämna Västra Götaland.
- Färre har övervägt flytt bland lågutbildade, äldre och personer i jordbrukarhem.
- I det egna boendeområdet är de boende i Västra Götaland mest nöjda med närheten till natur och tillgängligheten med bil
- Mest missnöjda är de med kulturutbudet och tillgången till kollektivtrafik.
- Göteborgare är mer positivt inställda till kollektivtrafiken i sitt område än boende i övriga regiondelar.
- Personer i jordbrukarhem är negativa till många områdesegenskaper som har med närhet och service att göra.
- De största skillnaderna mellan olika grupper finns i upplevelsen av trygghet och gemenskap i boendeområdet.
- Människor som bor i resurssvaga områden, som hyr sin bostad, som är missnöjda med sina liv och som övervägt att flytta rapporterar en lägre trygghet och gemenskap i sitt område.

- Bland de som är missnöjda med tryggheten och gemenskapen har en majoritet övervägt att flytta under det senaste året.
- Äldre människor, högre tjänstemän och de som själva äger sin bostad är mer nöjda med sitt boende än andra.

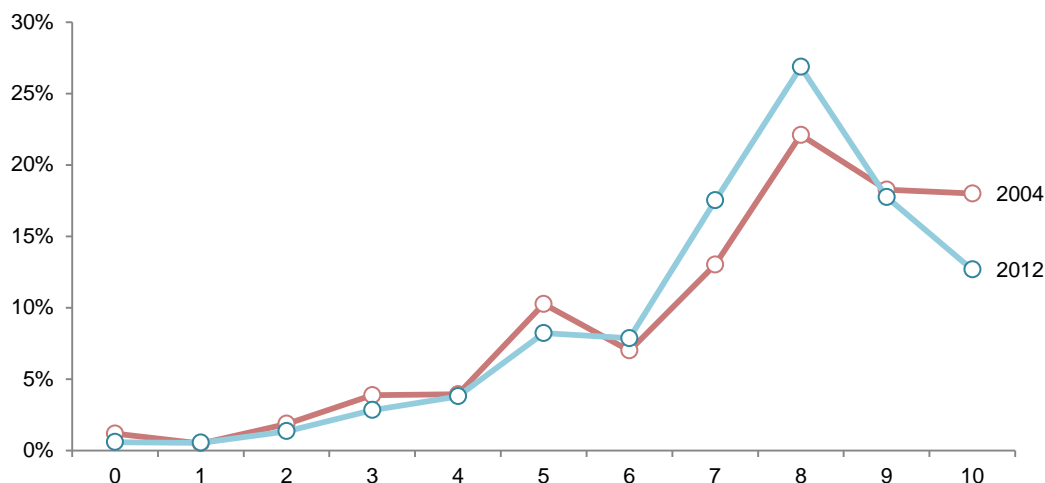
Hälsa och sjukvård

Det här kapitlet visar hur de boende i Västra Götaland ser på hälsa och sjukvård, både på individuell och på samhälllig nivå. Kapitlet börjar med en genomgång av hur regioninvånarna bedömer sin egen hälsa och hur deras motions-, tränings- och friluftsvanor ser ut. Därefter redovisas deras bedömning av hur bra eller dåligt sjukhus och vårdcentraler fungerar och vilka aspekter av dessa som fungerar mer eller mindre bra. Slutligen riktas uppmärksamheten mot skillnader mellan de som själva haft kontakt med vården och de som inte haft det.

Sjukvården är det största verksamhetsområdet i regionen och därför är det inte förvånande även den viktigaste frågan när svarspersonerna själva får ange vilka som är de viktigaste regionala frågorna (se tabell 24 i bilagan). Hälsan i Västra Götaland är ett av regionens fem fokusområden. Folkhälsoarbetet ska pågå på en bred front för att minska såväl arbetsrelaterad ohälsa som hälsoklyftor som är relaterade till kön eller etnicitet. God hälsa har i tidigare undersökningar visat sig vara starkt kopplat till det personliga välbefinnandet (Brülde & Nilsson 2010). Motionsvanor är viktiga för hälsan och därmed en relevant fråga för både samhället och ekonomin i en välfärdsstat som finansierar hälso- och sjukvård.

Det finns inget absolut mått på hälsa. I SOM-undersökningen uppmanas respondenten att skatta sin egen hälsa på en skala från 0 till 10. Med en sådan måttstock får vi inte bara det fysiska tillståndet hos svarspersonen utan bedömningen innefattar i någon mån även det psykiska välbefinnandet. I figur 10 nedan visas hur befolkningen svarade i de västsvenska SOM-undersökningarna 2004 och 2012. Under de två valda åren ligger självskattningarna i stort sett på samma nivå. Större delen av de tillfrågade angav ett värde på skalans övre del. Medelvärde för både 2004 och 2012 var 7,4.

Figur 11 Bedömning av personlig hälsa, 2004 och 2012 (fördelning av svar mellan 0 och 10)

Kommentar: Frågan lyder *Hur bedömer du ditt allmänna hälsotillstånd? Svara med hjälp av nedanstående skala*. Skalan går från 0 till 10. Procentbasen utgörs av de som besvarat frågan. Antal svarande 2012: 2 896. Antal svarande 2004: 3 373.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2004 och 2012.

Det här måttet på hälsa visar inga större skillnader mellan könen. Kvinnor upplever sig ha något sämre hälsa än män men skillnaderna är mycket små. Större skillnader i upplevd hälsa syns mellan grupper med olika utbildningsnivå. Lågutbildade upplever ett sämre hälsotillstånd än högutbildade, vilket är ett välbekant mönster som återkommer i många olika mätningar (Socialstyrelsen 2013). Många av de som räknas som lågutbildade i SOM-undersökningen är äldre, och ålder påverkar bedömningen av den

egna hälsan negativt. Äldre säger sig helt enkelt inte må lika bra som yngre. Men även vid kontroll för ålder kvarstår skillnaden mellan hög- och lågutbildade.

Orsakerna till en bättre eller sämre hälsa återfinns ofta i hur vi lever våra liv. Motion och ett aktivt liv kan exempelvis förbättra hälsan och tidigare undersökningar visar att god hälsa ofta går hand i hand med just motion och en aktiv fritid (Hägglund & Bové 2012). Tabell 34 visar svarsfördelningen för tre tränings- och motionsrelaterade frågor i årets västsvenska SOM-undersökning.

Tabell 33 Hälsovanor, andel som utför aktiviteterna minst en gång i veckan, Västra Götaland 2012 (procent)

	Tränat/ motionerat	Varit ute i naturen/ friluftsliv	Cyklat	Minst någon form av aktivitet	Antal svar
Samtliga	70	65	33	83	3 034
Kön					
Kvinna	73	69	32	85	1 626
Man	66	60	34	82	1 408
Ålder					
16-29 år	73	57	30	83	481
30-49 år	69	61	36	85	943
50-64 år	71	69	36	85	765
65-85 år	68	70	29	80	845
Utbildning					
Låg	60	65	30	77	603
Medellåg	68	63	32	82	873
Medelhög	69	63	30	83	590
Hög	81	69	38	90	788
Subjektiv klass					
Arbetarhem	62	63	32	80	1 191
Jordbrukarhem	64	80	40	86	89
Tjänstemannahem	77	64	35	87	1 000
Högre tjänstemannahem	78	72	34	88	235
Företagarhem	77	67	28	87	230
Delregion					
Göteborgsregionen	72	64	30	83	1 580
Sjuhärad	65	65	24	82	384
Skaraborg	71	67	45	86	523
Fyrbodal	68	67	34	83	542
Hälsotillstånd					
Dålig hälsa	54	57	20	71	264
Medelgod hälsa	64	60	29	79	973
God hälsa	76	69	37	88	1 659

Kommentar: Andel som har utfört aktiviteterna minst en gång i veckan under de senaste 12 månaderna. Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga. Definition av hälsa: Självskattad hälsa 0-4= dålig hälsa, 5-7=medelgod hälsa, 8-10=god hälsa.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2012.

Drygt fyra av fem av de boende i Västra Götaland uppger att de motionerar eller rör på sig i någon form minst en gång i veckan. Kvinnor tränar i något högre utsträckning än män. I den yngsta ålderskategorin, 16-29 år, tränar man i högre utsträckning än i de äldre grupperna. I gruppen med låg

utbildning motionerar 60 procent varje vecka, medan motsvarande siffra bland högtbildade är 81 procent.

Klasstillhörighet uppvisar liknande mönster som utbildningsnivå. I arbetarhem samt jordbrukarhem tränas det betydligt mindre än i tjänstemanna- och företagarhem. De regionala skillnaderna är små. Befolkningen i Sjuhärad tränar dock i något mindre utsträckning än övriga delregioner.

76 procent av personerna med god hälsa uppger att de tränar minst en gång i veckan medan motsvarande andel för dem som uppger att de har en dålig hälsa är 54 procent. Undersökningen visar inte hur sambandens riktning ser ut: om det är träning som ger en god hälsa, eller om den goda hälsan är orsaken till att man tränar mer.

Många nöjda med vården

Sjukvården är regionens största verksamhet och står för 90 procent av budgeten. Sjukvården finns i människors närhet, den engagerar och anses vara regionens viktigaste fråga (se tabell 43 i appendix B).

Generellt är invånarna nöjda med vården i Västra Götaland. Tabell 35 visar bedömningen av servicen vid sjukhusvård och vårdcentral bland de som själva har använt sig av akutsjukvård och annan sjukvård samt offentlig- respektive privat vårdcentral. Längst till höger i tabellen finns balansmätt, som visar balansen mellan andelen nöjda och andelen missnöjda. Ett positivt värde innebär en övervikt av nöjda.

Tabell 34 Bedömning av service: sjukhusvård och vårdcentral, bland samtliga och brukare, Västra Götaland 2012 (procent)

	Mycket nöjd	Ganska nöjd	Varken eller	Ganska missnöjd	Mycket missnöjd	Ingen uppfattning	Antal svar	Balansmätt	Balansmätt Sverige 2012
Sjukhusvård									
Samtliga svarande:	14	37	18	8	4	19	2851	+39	+40
Brukare av akutsjukvård	19	41	14	10	6	10	644	+44	+57
Brukare av annan sjukhusvård	18	43	15	9	4	11	1078	+48	+51
Vårdcentral									
Samtliga svarande:	18	44	18	10	4	6	2893	+48	+43
Brukare av offentlig vårdcentral	20	47	17	10	4	2	1592	+53	+52
Brukare av privat vårdcentral	20	42	15	11	6	6	733	+45	+41

Kommentar: Frågan lyder: *Vad anser du om servicen i den kommun där du bor på följande områden?* Balansmättet visar andelen nöjda minus andelen missnöjda inom de olika serviceområden som undersökts. Balansmättet kan variera mellan +100 (alla är nöjda) och -100 (alla är missnöjda). Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga.

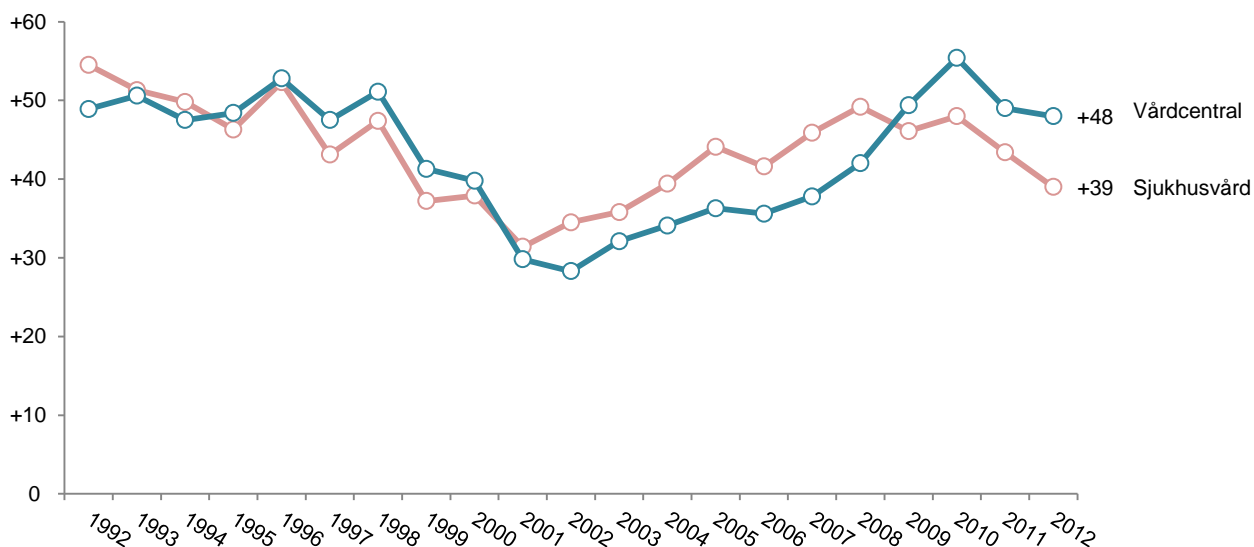
Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2012.

Personer som själva har behövt sjukhusvård det senaste året gör en mer positiv bedömning av sjukhusvården i sin kommun än de som inte har fått sådan vård. De som har besökt en offentlig vårdcentral är något nöjdare än brukare av privat vårdcentral (balansmätt +46 mot +53).

Den största skillnaden jämfört med den nationella SOM-undersökningen är att brukare av akutsjukvård är klart nöjdare på rikspanet än i Västra Götaland.

Figur 11 visar hur bedömningen av vårdcentraler och sjukhus har varierat under de 15 år SOM-institutet har undersökt frågan.

Figur 12 Bedömning av service: sjukhusvård och vårdcentral, Västra Götaland 1992-2012 (balansmått)

Kommentar: Frågan lyder: *Vad anser du om servicen i den kommun där du bor på följande områden?* Balansmättet visar andelen nöjda minus andelen missnöjda inom de olika serviceområden som undersökts. Balansmättet kan variera mellan +100 (alla är nöjda) och -100 (alla är missnöjda). Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga.

Källa: De västsvenska SOM-undersökningarna 1992-2012.

I början av 2000-talet var bedömningarna på sin lägsta nivå under perioden för att sedan stiga. De senaste tre åren har dock visat en nedåtgående trend i bedömningarna av både sjukhus och vårdcentral.

Bedömningen av servicen inom sjukvården varierar mellan olika grupper i regionen, som tabell 36 visar.

Kvinnor är generellt sett något mer positiva än män men könsskillnaderna är förhållandevis små. Analysen visar också att äldre är mer positiva än yngre både i bedömningen av sjukhusvård och vårdcentral. Sambandet med utbildningsnivå är inte lika tydligt. De med låg utbildning är mest positiva i bedömningen men den näst mest positiva bedömningen gör de med högst utbildning. Minst positiva är personer med medelhög eller medellåg utbildning. Jämfört mellan olika delregioner är skillnaderna i bedömningen av servicen på vårdcentraler små. Men Fyrbodals sticker ut genom att vara minst positiva till sjukhusvården i kommunen (+23 jämfört med +42 till +47 för de andra delregionerna). Mest positiva både när det gäller vårdcentraler och sjukhus är de boende i Sjuhärads.

Tabell 35 Bedömning av sjukhusvård och vård på vårdcentral, Västra Götaland 2012 (balansmått)

	Sjukhusvård	Vårdcentral	Minsta antal svar
Samtliga	+39	+48	2851
Kön			
Kvinna	+40	+49	1525
Man	+39	+47	1326
Ålder			
16-29 år	+18	+29	450
30-49 år	+34	+42	905
50-64 år	+40	+46	725
65-85 år	+57	+66	771
Utbildning			
Låg	+52	+57	552
Medellåg	+33	+39	829
Medelhög	+32	+43	565
Hög	+40	+52	770
Subjektiv klass			
Arbetarhem	+38	+44	1131
Jordbrukarhem	+36	+51	84
Tjänstemannahem	+40	+51	966
Högre tjänstemannahem	+44	+54	224
Företagarhem	+30	+42	219
Delregion			
Göteborgsregionen	+42	+49	1479
Sjuhärad	+47	+50	365
Skaraborg	+45	+44	490
Fyrbodal	+23	+44	512
Självskattad hälsa			
Dålig hälsa	+30	+37	247
Medelgod hälsa	+39	+46	926
God hälsa	+41	+50	1592

Kommentar: Frågan lyder: *Vad anser du om servicen i den kommun där du bor på följande områden?* Balansmättet visar andelen nöjda minus andelen missnöjda inom de olika serviceområden som undersökts. Balansmättet kan variera mellan +100 (alla är nöjda) och -100 (alla är missnöjda). Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga. Definition av självskattad hälsa 0-4= dålig hälsa, 5-7=medelgod hälsa, 8-10=god hälsa.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2012.

Undersökningen omfattar även en fördjupad utvärdering av vården utifrån några olika dimensioner: den medicinska kvaliteten, tillgången till vård, vårdorganisationernas effektivitet och personalens bemötande, som redovisas i tabell 37. När patienter och närstående har fått bedöma dessa olika dimensioner inom sjukvården ser vi att de som personligen har varit i kontakt med vården är mer positiva än de som endast är närstående till vårdade eller inte varit i kontakt med vården alls. Tidigare forskning visar att detta är ett mönster som även gäller för den offentliga servicen över lag (Nilsson 2012). Den medicinska kvaliteten och personalens bemötande upplevs vara bra medan tillgången på vård bedöms något sämre. Organisationens effektivitet får de klart mest negativa bedömningarna.

Tabell 36 Uppfattning om sjukvården i Västra Götaland i relation till nyttjande av sjukhusvård, 2012 (balansmått)

	Den medicinska kvaliteten	Tillgången till vård	Organisationens effektivitet	Personalens bemötande	Minsta antal svar
Samtliga	+55	+24	-13	+67	2750
Nyttjar själv	+58	+25	-11	+72	1243
Nyttjar ej själv, men nära anhörig	+51	+20	-21	+63	982
Nyttjar ej själv, inte heller nära anhörig	+53	+27	-5	+62	525

Kommentar: Frågan lyder: *Allmänt sett, vilken är din uppfattning om sjukvården i Västra Götaland i följande avseenden:* Svarsalternativen är *Mycket bra, Ganska bra, Varken bra eller dåligt, Ganska dåligt, Mycket dåligt* och *Ingen uppfattning*. Balansmålet visar andelen nöjda minus andelen missnöjda inom de olika serviceområden som undersökts. Balansmålet kan variera mellan +100 (alla är nöjda) och -100 (alla är missnöjda). Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga. Nyttjande av sjukvård baseras på andelen som angivit att de nyttjat minst något av alternativen akutvård och annan sjukvård.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2012.

Brist på effektivitet och tillgänglighet

Könsskillnaderna i bedömningen av vårdens olika delar är minimala även om en något större andel män uppfattar den medicinska kvaliteten samt personalens bemötande som god. Äldre personer är mest nöjda medan de yngre tenderar att vara mindre nöjda på samtliga områden. Analysen visar också på skillnader beroende på subjektiv klasstillhörighet, dessa är dock små och syns mest i uppfattningen om organisationens effektivitet, där boende i arbetarhem och företagarhus har den minst negativa uppfattningen (-4 och -6) medan boende i högre tjänstemannahem är mer negativa (-28).

Göteborgarna är mest tillfreds med den medicinska kvaliteten, Sjuhäradborna med tillgången till vård, och skaraborgarna med personalens bemötande. Boende i Fyrbodalen har den minst positiva uppfattningen på alla områden förutom när det gäller personalens bemötande som anses mycket gott (+65). Personer som anger att de har en god hälsa är övervägande mer positiva eller mindre negativa än de med dålig hälsa.

I tidigare studier om olika yrkesgruppers förtroende hos allmänheten visar det sig att hela 79 procent av de boende i Västra Götaland har mycket eller ganska stort förtroende för sjukvårdens personal (Weibull 2012). Sammantaget visar olika typer av studier att allmänheten har en positiv bedömning av såväl sjukvårdens verksamheter som personal.

Sammanfattning

- Äldre och lågutbildade bedömer sin hälsa som sämre än andra grupper gör.
- 70 procent tränar eller motionerar varje vecka. Yngre, högutbildade, och personer i tjänstemanna- och företagarhus motionerar oftare.
- 51 procent är nöjda med sjukhusvården i Västra Götaland, 12 procent missnöjda.
- Andelen nöjda är högre bland de som själva har behövt sjukhusvård under det senaste året.
- Bedömningarna av vård på sjukhus och vårdcentral har blivit mer negativa de senaste tre åren, efter att ha haft en uppgång under tidigare delen av 2000-talet.
- Äldre är mer positiva i sin bedömning av vården än yngre.
- Boende i arbetarhem och företagarhus är mindre negativt inställda till vårdens effektivitet än andra grupper.

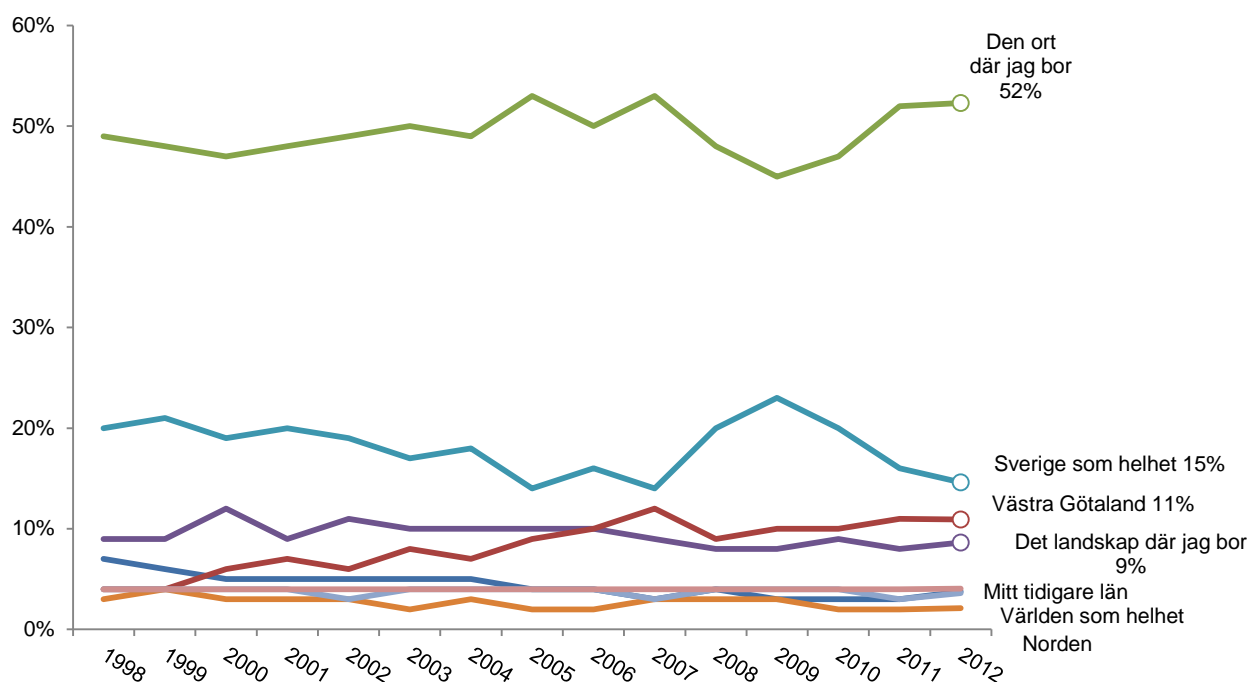
Regionen – ett boendeområde och en beslutsnivå

I detta kapitel redovisas först i vilket geografiskt område Västra Götalandsborna själva känner sig mest hemma. Därefter följer en genomgång av hur nöjda eller missnöjda de är med demokratin i hemkommunen, regionen, Sverige och EU, och hur detta utvecklats över tid. Sedan vänds fokus mot den lokala demokratin och bedömningar av hur regionstyrelse och kommunstyrelse sköter sitt arbete. Slutligen kommer en genomgång av hur nöjda de boende i Västra Götaland är med sina liv på det hela taget.

Regionen Västra Götaland inrättades 1998 och utgör den politiska och administrativa nivån mellan kommun och riksdag med ansvar för sjukvård, kultur och regional utveckling. Regionalisering beslutas av riksdagen men uppmuntras av EU då mycket av det europeiska samarbetet sker mellan regioner. Det finns forskare som menar att synen på den politiska legitimiteten i ett givet geografiskt område är beroende av hur befolkningen identifierar sig med det aktuella territoriet (Berg 2007). Efter det första landstingsvalet för den nya regionen 1998 ansåg sig 4 procent vara hemmahörande i Västra Götaland, det visar sig dock att hemhörigheten till regionen har ökat sedan dess. Sedan 2006 säger sig en större andel identifiera sig med Västra Götaland än med sitt landskap (Weibull 2013)

2012 års undersökning visar att befolkningen i Västra Götaland känner en ökande hemhörighet i den ort där de bor samt en något ökad hemhörighet i Västra Götaland som region. Identifikationen och dess utveckling under perioden 1998 till 2012 redovisas i figur 12.

Figur 13 Medborgarnas hemhörighet i Västra Götaland, 2012 (procent)

Kommentar: Frågan lyder: 'I vilket av de här geografiska områdena känner du att du i första hand hör hemma? (Markera endast ett kryss)'. Procentbasen utgörs av de som besvarat frågan.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2012.

Befolkningen känner en minskande hemhörighet till Sverige som helhet efter höga noteringar 2008-2010. Vad de höga siffrorna under de åren berodde på är svårt att säkert säga men en möjlig förklaring

är att den ekonomiska krisen i världen skapade en större uppslutning kring Sverige (Weibull 2013). Hemhörigheten till större regioner som Europa och världen som helhet är ganska oförändrad.

Känslan av hemhörighet skiljer sig något vid en jämförelse mellan olika befolkningsgrupper, yngre känner sig mindre hemma i den ort där de bor (44 procent), än de äldre, som också känner sig mer hemma i de landskap där de bor än andra. Andelen som känner sig hemma i Västra Götaland är dubbelt så stor bland yngre som bland äldre. Personer med låg utbildning känner betydligt större hemhörighet på den ort där de bor jämfört med personer med hög utbildning. Vidare uttrycker högutbildade större samhörighet med den nationella och internationella nivån än vad lågutbildade gör. Liknande mönster som för utbildning finns också för upplevd klasstillhörighet, där personer i tjänstemannahem säger sig ha större identifikation med de nationella och internationella nivåerna än personer i arbetarhem.

De regionala skillnaderna vad gäller hemhörighet är små, dock känner boende i Skaraborg och Fyrbodalen större hemhörighet med det landskap de bor i än vad boende i Göteborgsregionen och Sjuhärads gör.

De flesta är ”ganska nöjda” med lokal demokrati

Vi kan inte mäta demokrati, men vi kan mäta hur nöjda invånarna är med demokratin på de olika politiska beslutsnivåerna. Tabell 38 visar hur nöjda de svarande är med demokratin på fyra nivåer.

Tabell 37 Nöjd med demokratin i EU, Sverige, Västra Götalandsregionen respektive hemkommunen, 2012 (procent)

	Mycket nöjd	Ganska nöjd	Inte särskilt nöjd	Inte alls nöjd	Summa procent	Balansmått	Antal svar
EU	2	40	44	14	100	-17	2792
Sverige	13	62	20	5	100	+50	2850
Västra Götalandsregionen	7	57	29	7	100	+28	2808
Hemkommunen	8	58	26	8	100	+31	2838

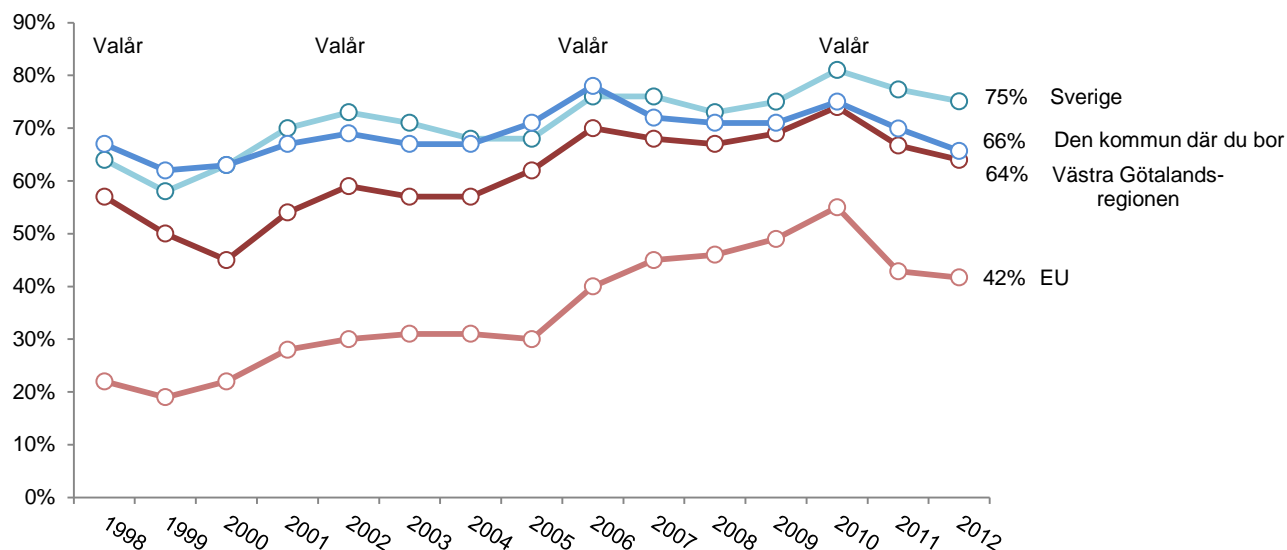
Kommentar: Frågan lyder: 'På det hela taget, hur nöjd är du med det sätt på vilket demokratin fungerar i: EU / Sverige / Västra Götalandsregionen / Den kommun där du bor?'. Balansmättet visar andelen nöjda minus andelen inte nöjda. Balansmättet kan variera mellan +100 (alla är nöjda) och -100 (ingen är nöjd). Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2012.

Det vanligaste svaret är att man är *ganska nöjd* med det sätt på vilket demokratin fungerar i hemkommunen, i regionen och i nationen. Västsvenskarna är mest nöjda med demokratin på riksnivå (+50) följt av demokratin på regional och kommunal nivå. Bedömningen av demokratin på EU-nivå är fortsatt övervägande negativ.

Bedömningen av demokratin har varierat genom åren. Linjerna visar på en valårseffekt: fler av de boende i Västra Götaland säger sig vara nöjda med demokratin under de år det hålls val i Sverige (Bergström & Ohlsson 2013). Det är en tendens som syns även på riksplanet (Weibull, Oscarsson & Bergström 2013). Figur 13 visar att andelen nöjda med demokratin generellt har ökat sedan mätningarna började 1998, inte bara på grund av valårseffekter. 2010 uppmättes den högsta andelen nöjda hittills på såväl riksplanet som EU, men de senaste två årens siffror visar på en nedgång på alla fyra nivåer.

Figur 14 Mycket eller ganska nöjd med demokratin i: EU, Sverige, Västra Götalandsregionen respektive hemkommunen, 1998-2012 (andel mycket/ganska nöjd i procent)

Kommentar: Frågan lyder: 'På det hela taget, hur nöjd är du med det sätt på vilket demokratin fungerar i: EU / Sverige / Västra Götalandsregionen / Den kommun där du bor?' Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2012.

Vid bedömningen av demokratin i Västra Götaland inom olika grupper ser man att könsskillnaderna är mycket små. Analysen visar också att man är mindre nöjd med demokratin ju äldre man är och mer nöjd med demokratin ju mer utbildad man är. Personer i arbetarhem är mindre nöjda med demokratin än de som bor i tjänstemanna- och högre tjänstemannahem, och minst nöjda är boende i företagarhus. Vid en jämförelse av nöjdheten med demokratin i regionens olika delar ser vi att Sjuhärad är den mest positiva delregionen, medan de övriga ligger på ungefär samma nivå. Befolkningen i Västra Götaland är marginellt mindre nöjda med demokratin än svenskarna i allmänhet. Det gäller alla instanser förutom den regionala där befolkningen i Västra Götaland är något mer nöjda än genomsnittssvensken.

Kommunstyrelsen får bättre betyg än regionstyrelsen

Det finns många sätt att utvärdera regionala verksamheter på. Personerna som ingår i den västsvenska SOM-undersökningen får bland annat göra mer allmänna bedömningar av hur väl de tycker att kommunstyrelsen respektive regionstyrelsen sköter sitt arbete. Tabell 39 visar hur svaren fördelade sig i 2012 års undersökning.

Tabell 38 Bedömning av hur kommunstyrelsen respektive regionstyrelsen sköter sitt arbete, 2012 (procent)

	Mycket bra	Ganska bra	Varken bra eller dåligt	Ganska dåligt	Mycket dåligt	Ingen uppfattning	Summa procent	Balansmått	Antal svar
Kommunstyrelsen	2	24	30	14	6	24	100	+6	2925
Regionstyrelsen	1	14	33	13	5	34	100	-3	2889

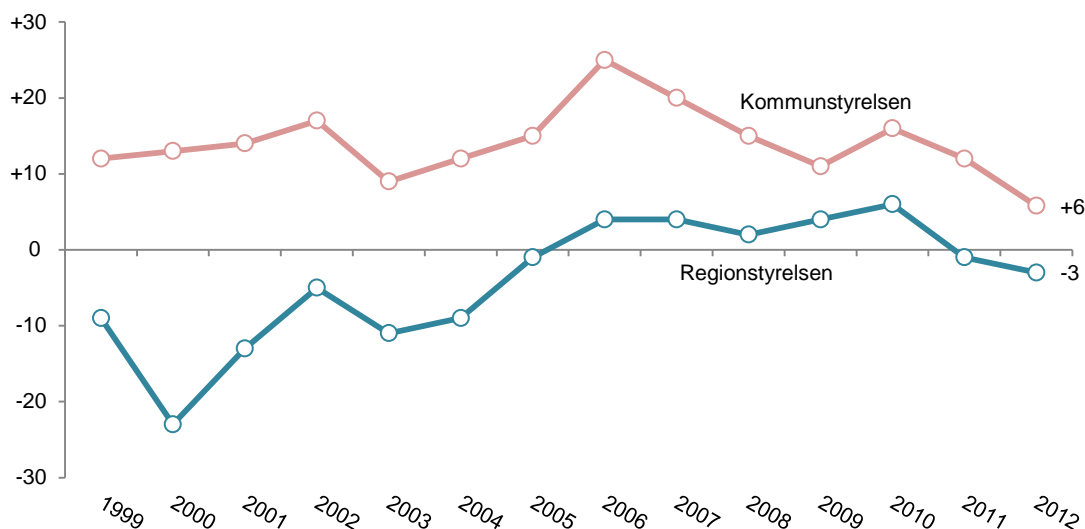
Kommentar: Frågan lyder: 'Hur tycker du att kommunstyrelsen i den kommun där du bor / regionstyrelsen i Västra Götaland sköter sin uppgift?' Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2012.

Här syns att frågorna om hur region- och kommunstyrelserna sköter sitt arbete är svåra att ta ställning till. 50 procent har svarat *varken bra eller dåligt* eller *ingen uppfattning* angående kommunstyrelsens arbete och nästan 70 procent har visat samma tveksamhet i bedömningen av regionstyrelsens arbete. Kommunstyrelsen bedöms ha gjort ett bättre jobb än regionstyrelsen, detta trots att färre har en negativ åsikt om regionstyrelsen.

Figur 14 visar hur bedömningarna har varierat under den tid SOM-institutet har undersökt synen på hur kommun- och regionstyrelserna sköter sina arbeten

Figur 15 Bedömning av hur kommunstyrelsen respektive regionstyrelsen sköter sitt arbete, 1999-2012 (balansmått)

Kommentar: Balansmättet visar andelen som anser att arbetet sköts bra minus andelen som anser att arbetet sköts dåligt. Balansmättet kan variera mellan +100 (alla anser att arbetet sköts bra) och -100 (alla anser att arbetet sköts dåligt). Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2012.

Generellt har kommunstyrelserna fått ett mer positivt omdöme än regionstyrelsen (Nilsson 2010). Bedömningen har dock varierat lite under åren, i synnerhet för regionstyrelsen som på grund av ekonomiska svårigheter inte bedömdes lika positivt i början av 2000-talet. Det visar sig att även bedömningen av kommunstyrelser och regionstyrelsen indikerar en viss konjunkturkänslighet, även om bedömningarna inte sammanfaller på samma tydliga sätt som när det gäller de ekonomiska bedömningarna. Den positiva synen avtog i mitten av 2000-talet för att öka 2009 och 2010 och minska igen 2011 och 2012.

Bedömningen av kommun- och regionstyrelsen går isär när man jämför olika grupper i befolkningen. Det är dock svårt att se några tydliga mönster i bedömningarna, som redovisas i tabell 40.

Tabell 39 Bedömning av hur kommunstyrelsen respektive regionstyrelsen sköter sitt arbete, 2012 (balansmått)

	Kommunstyrelsen	Regionstyrelsen	Minsta antal svar
Samtliga	+6	-3	2646
Kön			
Kvinna	+6	0	1543
Man	+5	-6	1346
Ålder			
16-29 år	0	+2	463
30-49 år	0	-5	904
50-64 år	+4	-7	736
65-85 år	+18	0	786
Utbildning			
Låg	+17	+3	557
Medellåg	+3	-3	845
Medelhög	+2	-5	573
Hög	+3	-5	768
Subjektiv klass			
Arbetarhem	+7	0	1142
Jordbrukarhem	+20	+11	85
Tjänstemannahem	+5	-4	967
Högre tjänstemannahem	0	-12	228
Företagarhem	0	-13	224
Delregion			
Göteborgsregionen	0	-3	1496
Sjuhärad	+14	+7	368
Skaraborg	+21	-2	507
Fyrbodal	+3	-10	513

Kommentar Balansmättet visar andelen som anser att arbetet sköts bra minus andelen som anser att arbetet sköts dåligt. Balansmättet kan variera mellan +100 (alla anser att arbetet sköts bra) och -100 (alla anser att arbetet sköts dåligt). Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2012.

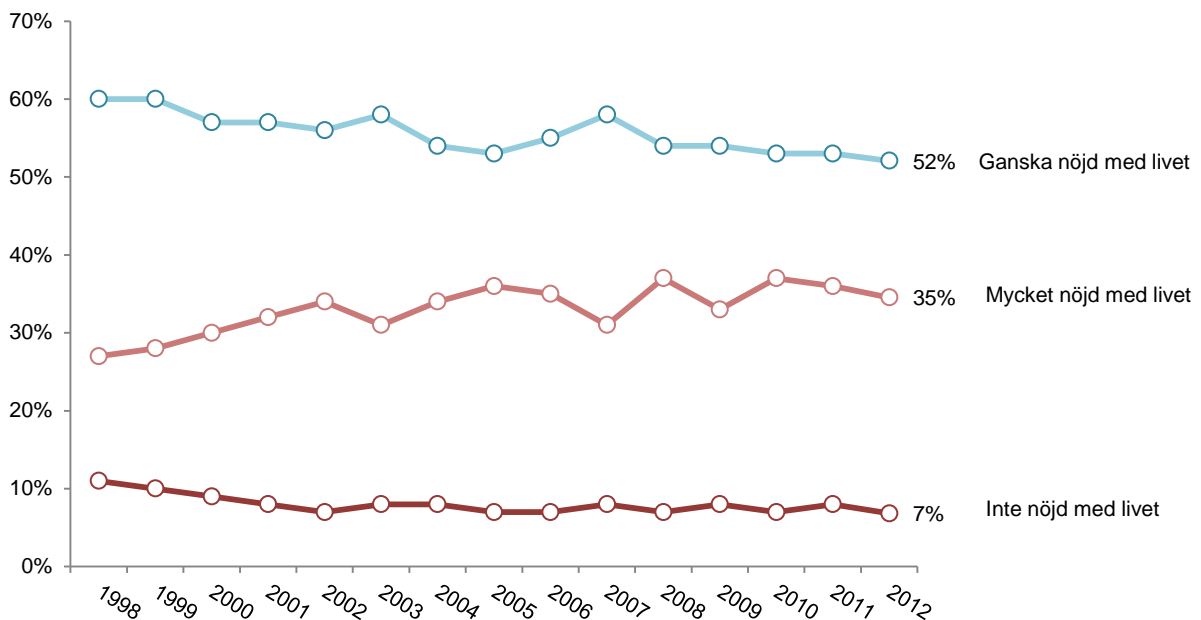
Män är mer negativa än kvinnor till regionstyrelsen men när det gäller kommunstyrelsen är skillnaderna små. De två yngsta åldersgrupperna är varken positiva eller negativa till kommunstyrelsen. De äldre har en betydligt mer positiv bedömning. Bland personer mellan 30 och 64 år är det fler som tycker att regionstyrelsen gör ett dåligt jobb än som tycker att den gör ett bra jobb. På både regional och kommunal nivå minskar den positiva synen på hur väl arbetet utförs med stigande utbildningsnivå. Inom regionen finns också mindre skillnader beroende på var man bor: Skaraborgarna gör den mest positiva bedömningen av kommunstyrelsen medan de boende i Fyrbodal är negativa till regionstyrelsens insats.

Livstillfredsställelse

Ett av Visionens uttalade syften är att Västra Götaland ska erbjuda det ”goda livet” till sina invånare. Med det avses bland annat en god hälsa, arbete och utbildning, trygghet och gemenskap samt en god miljö. Rapporten har redovisat attityder, vanor och bedömningar hos befolkningen i frågor som berör flera av de områden som finns med i Vision Västra Götaland och gjort jämförelser mellan olika grupper. En central fråga kvarstår: i vilken utsträckning anser invånarna att det goda livet har uppnåtts?

Det är naturligtvis en fråga som är svår att svara på. Men i SOM-undersökningen finns en fråga om hur nöjda svarspersonerna är med sina liv, en fråga som också utgör ett av flera mått på lycka (Holmberg & Weibull 2005). Även det personliga välbefinnandet är starkt kopplat till den här typen av faktorer (Fors & Brülde 2011). Figur 15 visar hur respondenterna i de västsvenska SOM-undersökningarna under åren har svarat på frågan *Hur nöjd är du på det hela taget med det liv du lever?*

Figur 16 Allmän livstillfredsställelse, Västra Götaland 1998 - 2012 (procent)

Kommentar: Frågan lyder 'Hur nöjd är Du på det hela taget med det liv du lever?'. Svarsalternativen är 'mycket nöjd', 'ganska nöjd', 'inte särskilt nöjd' och 'inte alls nöjd'. I kolumnen 'inte nöjd' redovisas andelarna 'inte särskilt nöjd' och 'inte alls nöjd'. Procentbasen är samtliga som deltagit i undersökningen.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 1998-2012

Fördelningen mellan mycket nöjda, ganska nöjda och inte nöjda har sett ungefär likadan ut sedan undersökningsstarten 1998, men med en något högre andel mycket nöjda under 2000-talet.

Tidigare studier har även visat att bland annat inkomst, utbildning, social gemenskap och hälsa är viktiga för hur nöjda olika personer anser sig vara med sina liv (Nilsson 2009). Det visar sig stämma bra när svaren i den senaste västsvenska SOM-undersökningen delas upp på olika grupper. Tabell 41 visar fördelningen.

Tabell 40 Allmän livstillfredsställelse i olika grupper, Västra Götaland 2012 (procent)

	Mycket nöjd	Ganska nöjd	Inte nöjd	Ingen åsikt	Antal svar
Samtliga	35	52	7	7	3032
Kön					
Kvinna	35	54	6	5	1624
Man	35	50	8	8	1408
Ålder					
16-29 år	38	48	9	6	481
30-49 år	35	53	7	5	942
50-64 år	32	54	7	7	764
65-85 år	34	52	6	8	845
Utbildning					
Låg	31	53	7	9	603
Medellåg	34	54	8	5	873
Medelhög	34	52	10	4	590
Hög	41	50	4	5	786
Subjektiv klass					
Arbetarhem	29	56	10	5	1191
Jordbrukarhem	35	54	3	8	89
Tjänstemannahem	37	54	5	4	1000
Högre tjänstemannahem	46	44	3	6	234
Företagarhem	43	43	7	7	230
Delregion					
Göteborgsregionen	32	52	8	7	1579
Sjuhärad	38	51	7	5	384
Skaraborg	37	53	5	6	523
Fyrbodal	37	52	5	7	541
Hälsotillstånd					
Dålig hälsa	11	51	32	6	264
Medelgod hälsa	22	66	8	4	973
God hälsa	48	47	2	3	1658

Kommentar: Frågan lyder 'Hur nöjd är Du på det hela taget med det liv du lever?'. Svartalternativen är 'mycket nöjd', 'ganska nöjd', 'inte särskilt nöjd' och 'inte alls nöjd'. I kolumnen 'inte nöjd' redovisas andelarna 'inte särskilt nöjd' och 'inte alls nöjd'. Kolumnen 'ingen åsikt' avser de som inte besvarat frågan. Procentbasen är samtliga som deltagit i undersökningen.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2012

Tydligast är skillnaderna när andelen som svarat *Mycket nöjd med livet* jämförs. Här har de socioekonomiskt starka grupperna en betydligt större andel jämfört med socioekonomiskt svagare grupper. Personer med hög utbildning och sådana som säger sig bo i tjänstemanna- eller företagarhem skiljer ut sig med betydligt större andel *Mycket nöjd* än övriga undersökta grupper.

De grupper som är nöjda med livet sammanfaller i hög grad med grupper som tidigare i rapporten utmärkt sig som socioekonomiskt starka grupper, som i större utsträckning exempelvis är optimistiska inför framtiden, har bättre hälsa och mer frekventa kulturvanor. Även om skillnaderna inte är så stora förstärks bilden av ett segregerat samhälle.

Sammanfattning

- Allt fler anser att Västra Götaland är det geografiska område de i första hand känner sig hemma i. Framförallt gäller det yngre människor och högutbildade.
- Äldre och lågutbildade känner sig i högre grad än andra hemma på den ort där de bor.
- Boende i Skaraborg och Fyrbodal identifierar sig mer med det gamla landskapet än Göteborgare och Sjuhäradsbor.
- Andelen nöjda med demokratin ökar sett över längre tid, men har minskat något de senaste två åren.
- Högutbildade och personer i tjänstemannahem är mer nöjda med demokratin än andra.

- Kommunstyrelsernas sätt att sköta sitt arbete bedöms generellt mer positivt än regionstyrelsens. Men bedömningarna har blivit mer negativa sedan mitten av 2000-talet.
- Äldre människor, Skaraborgare och lågutbildade är mer nöjda än andra med hur kommunstyrelsen sköter sitt arbete.
- Personer med hög utbildning och de som bor i tjänstemanna- och företagarhus är mer nöjda med sina liv än andra, medan de som har dålig hälsa är mest missnöjda av alla med sina liv: var tredje svarar ”inte nöjd”.

Slutdiskussion

Visionsrapporten 2013 redovisar hur befolkningen i Västra Götaland uppfattar bland annat politik, service, boende, kulturutbud och infrastruktur i regionen. Dessutom ger rapporten en bild av invånarnas vanor inom många områden. Det finns stora skillnader i attityder och vanor mellan olika grupper och områden, och de sammanfaller ofta med socioekonomiska skillnader, ålder och var i regionen man bor. I det här avslutande kapitlet kopplas resultaten samman med Visionens målsättningar och dimensioner.

Vision Västra Götaland är ett dokument och en plattform som ligger till grund för utvecklingsarbetet i Västra Götaland. Som centralt mål finns ”det goda livet”, som innefattar bland annat hälsa, arbete och utbildning, boende, trygghet och gemenskap och ett rikt kulturliv.

En del av Visionen är en positiv befolkningsutveckling i alla regionens delar, men växtkraften ser väldigt olika ut i olika delar av regionen. Göteborgsregionen växer allra mest, medan Fyrbodals och Skaraborg har haft samma befolkning sedan 1992. Sjuhärad uppvisar en svag befolkningsökning. Göteborgsregionen har en större andel yngre människor mellan 20 och 45 år medan befolkningen i Sjuhärad, Skaraborg och Fyrbodals är äldre.

I Vision Västra Götaland finns målsättningen att utjämna skillnaderna i utbildningsnivå mellan olika delar av regionen, men den här rapporten visar tydligt att Sjuhärad, Skaraborg och Fyrbodals har fler lågutbildade och färre högutbildade än Göteborgsregionen. Äldre och människor i arbetarhem är två andra grupper som sticker ut genom att ha en lägre utbildningsnivå än övriga.

Utbildningsnivån uppvisar också stora skillnader beroende på ålder och klasstillhörighet. Men de äldre i Västra Götaland blir allt mer välutbildade och närmar sig andra åldersgrupper i utbildningsnivå.

En annan målsättning i Vision Västra Götaland handlar om hållbar utveckling på flera områden, bland annat ekonomi. Här kan rapporten bidra med en bild av hur de boende i Västra Götaland upplever tillståndet i ekonomin. Och invånarna har en ganska dyster syn på den offentliga ekonomin i kommunerna där de bor. En övervikt tycker att den egna kommunens ekonomi har försämrats under det senaste året, och tror att den kommer fortsätta försämrats under året som kommer. Skillnaderna är små mellan de olika delregionerna.

När det gäller den privata ekonomin är bedömningarna mer positiva, men äldre, lågutbildade och personer i jordbrukarhem sticker ut som mer negativa än andra i synen på sin egen ekonomi.

En hållbar ekonomi kräver en fungerande arbetsmarknad där människor har möjlighet att få ett arbete och behålla det. Under de senaste tre åren har oron för att bli arbetslös varit ungefär lika stor i Västra Götaland. Det är framförallt studenter och människor som är i olika arbetsmarknadspolitiska åtgärder som är oroliga för att de ska bli arbetslösa.

Infrastruktur och kommunikationer är ett av de fem fokusområden som Vision Västra Götaland riktar in sig på. Där finns bland annat en målsättning om att kollektivtrafiken ska ha ett konkurrenskraftigt utbud, eftersom den har ”stor betydelse för tillväxt och utveckling”. Den här rapporten visar att det finns ett starkt stöd för att utöka kollektivtrafiken, men också att många upplever kollektivtrafiken i det egna boendeområdet som dålig. Det är framförallt boende utanför Göteborgsregionen som är missnöjda med tillgången till kollektivtrafik.

Det är också tydligt att människor är mest intresserade av det som berör dem själva och som finns i deras närområden när det gäller infrastruktur. Bilister är till exempel mer positiva än andra till satsningar på älvförbindelser i Göteborg, en utbyggd E20 och andra vägrelaterade åtgärder, medan de som reser med kollektivtrafik hellre ser utökningar där. De åtgärder som rör Göteborgsområdet intresserar mest göteborgarna medan övriga svarande ofta säger sig sakna åsikt i frågan.

Generellt är högutbildade mer positivt inställda till samtliga infrastrukturprojekt. De har också en högre grad av identifikation med regionen snarare än den egna hemorten eller landskapet. Kanske kan

identifikationen med regionen vara en nyckel för att skapa ett bredare engagemang kring infrastrukturprojekt i olika grupper och regiondelar.

Informationsteknologins roll i Västra Götaland blir allt viktigare, precis som i resten av landet. Visionen har som mål att IT ska både stärka medborgarnas personliga utveckling, underlätta service, främja konkurrenskraften och stärka demokratin.

Den här rapporten visar att i takt med ökande internetanvändning bland de boende i Västra Götaland växer också andelen som besöker hemkommunens och regionens sajter på nätet stadigt. Sex av tio har besökt hemkommunens sida, och ungefär var tredje besökt Västra Götalandsregionens sida under de senaste 12 månaderna.

Men det finns stora skillnader i internetanvändning mellan olika grupper i regionen. Dessa skillnader sammanfaller med socioekonomiska faktorer som klasstillhörighet och utbildning, där personer i arbetarhem och med låg utbildning också använder internet i betydligt lägre utsträckning än högutbildade och tjänstemän. Men det tydligaste sambandet med internetanvändningen är ålder. Människor i den äldsta åldersgruppen 65-85 använder mer sällan internet, och det gäller alla aktiviteter på nätet. Dock ökar andelen internetanvändare i den äldsta åldersgruppen, om än från en låg nivå.

I takt med att information, service och myndighetskontakter mer och mer sköts elektroniskt blir skillnaderna i internetanvändning och internetvana mellan olika grupper mer betydelsefulla. Om IT ska kunna användas för att utveckla demokratin krävs att alla som vill har möjlighet och förmåga att delta. Då bredbandsutbyggnaden och med den tillgängligheten är god, handlar skillnaderna snarare om befolkningssammansättningen i regionens delar och inte om en fysisk infrastruktur som kan förändras genom politiska beslut.

Kulturen är ett annat fokusområde i Vision Västra Götaland. Kulturen ska bland annat binda samman regionen och människorna i den, och ge kraft och stimulans till människorna. Men för att det ska vara möjligt behöver kulturen nå ut brett: alla medborgare ska aktivt delta i kulturlivet står det i visionen. Men den här rapporten visar att kulturlivet fortfarande är mycket uppdelat. Socioekonomiskt starka grupper tar mer aktivt del av kulturutbudet i Västra Götaland, inom både finkultur och bredare kultur, i alla fall de former som mäts i SOM-undersökningen. Högutbildade och tjänstemän är överrepresenterade bland kulturkonsumenterna, medan personer i arbetarhem och lågutbildade är mindre aktiva.

Kvinnor och unga människor är grupper som är mer aktiva kulturkonsumenter än andra. Boende i Göteborgsregionen är mer aktiva jämfört med invånarna i Sjuhärad, Skaraborg och Fyrbodol, sannolikt en effekt av en yngre befolkning och ett större utbud av kultur. Västra Götaland har alltså en bit kvar till målet att alla medborgare ska delta aktivt i kulturlivet och utmaningen är att hitta sätt att få fler att delta och engagera sig.

En annan del av kulturen är föreningslivet, och där finns ett bredare engagemang. Totalt är fyra av fem Västra Götalänningar medlemmar i någon typ av förening, och skillnaderna mellan olika regiondelar är små. Däremot kvarstår uppdelningen mellan hög- och lågutbildade och olika samhällsklasser. Högutbildade och tjänstemän är föreningsmedlemmar i större utsträckning än andra, precis som män och äldre människor oftare är medlemmar än kvinnor och yngre.

Västra Götalands befolkningsutveckling och växtkraft är en del av visionen om en gemensam region. För att kunna växa krävs att regionen är attraktiv att flytta till men också att de som redan bor i Västra Götaland väljer att stanna i regionen. Den här rapporten visar att 28 procent av de boende i Västra Götaland har övervägt att flytta under det senaste året och att var tredje av dem funderade på att lämna Västra Götaland. Bland människor i åldrarna 16 till 29 har hälften övervägt att flytta, varannan av dem till någonstans utanför regionen. Göteborgare är mer flyttbenägna än de boende i Sjuhärad, Fyrbodol och framförallt Skaraborg. Äldre, lågutbildade och personer i jordbrukarhem är de minst flyttbenägna.

Tittar man närmare på hur de boende ser på sina bostadsområden är det bland annat kollektivtrafiken som väcker det största missnöjet. Idén om ett gemensamt Västra Götaland beskrivs i Visionen bland annat som en ”region med kortare avstånd... med ökad tillgänglighet till arbete, utbildning och sociala

kontakter”. Det förutsätter att alla har tillgång till bra kommunikationer, men också närhet till service. Men boende utanför Göteborgsregionen är mindre nöjda med tillgången till matbutiker, service och vårdcentraler än andra grupper. Även de som bor i resurssvaga stadsdelar i Göteborg är mindre nöjda med tillgången till service. Däremot är de flesta nöjda med närheten till natur och tillgängligheten med bil.

De största skillnaderna i olika gruppers upplevelse av det egna boendeområdet finns i känslan av trygghet och gemenskap. Människor som bor i resurssvaga områden, som är mindre nöjda med sina liv i stort och de som hyr sin bostad är överlag klart mindre nöjda med tryggheten och gemenskapen där de bor. Det visar sig också att bland de som upplever otrygghet och dålig gemenskap har en majoritet funderat på att flytta under det senaste året.

Visionens sociala dimension utgörs av bland annat utbildning arbetsliv och kultur, men också hälsa. Folkhälsoperspektivet ska vara en framträdande del av samhällsplaneringen. Bland annat lägger Vision Västra Götaland vikt vid att hälso- och sjukvård ska ha hög tillgänglighet och kvalitet. Föreliggande rapport visar att ungefär hälften av de boende i Västra Götaland är nöjda med servicen på sjukhus och vårdcentral. Knappt femton procent säger sig vara missnöjda.

Andelen nöjda och missnöjda med sjukvård och vårdcentraler är ungefär lika stor i Göteborgsregionen, Skaraborg och Sjuhärad, men sjukhusvården får ett klart lägre betyg i Fyrbodal. Personer med dålig hälsa ger också lägre betyg till sjukvården. Samtidigt visar undersökningen att de som själva vårdats vid sjukhus eller vårdcentral har en mer positiv syn på servicen där.

När Västra götälänningarna får bedöma olika aspekter av sjukvården i Västra Götaland är de mest positiva till den medicinska kvaliteten och personalens bemötande, medan tillgången till vård bedöms mindre positivt, både av de som själva nyttjat vård och bland de som inte gjort det. Men det som framförallt bedöms negativt är sjukvårdsorganisationens effektivitet.

Vårdens tillgänglighet framstår alltså som ett större problem än vårdens kvalitet för de som faktiskt kommer i kontakt med den.

Hälsa är också en viktig faktor på individnivå, bland annat syns det genom att de som säger sig ha dålig hälsa också betydligt oftare säger sig vara missnöjda med sina liv.

Västra Götaland blir i allt högre grad en del av invånarnas identitet. Allt fler anser att Västra Götaland är det geografiska område där de i första hand hör hemma, och det måste rimligen ses som ett steg i riktning mot det gemensamma Västra Götaland som Visionen har som målsättning. Det är framförallt yngre och högutbildade som identifierar sig med regionen, medan äldre och lågutbildade känner sig mer hemma på den ort där de bor.

Andelen som är nöjda med demokratin i regionen ökar också, även om den har minskat något under de senaste två åren. Högutbildade och personer i tjänstemannahem är mer positivt inställda till demokratin i regionen. Generellt är de boende i Västra Götaland mer nöjda med den kommunala än den regionala demokratin. Det är framför allt lågutbildade, äldre människor och Skaraborgare som är nöjda med den kommunala demokratin.

Sammanfattningsvis kan sägas att det finns mycket kvar att förbättra i Västra Götaland. Det finns stora skillnader i regionen, ofta kopplade till socioekonomiska faktorer som utbildning, klasstillhörighet och boendeområde. Dessutom sticker Göteborgsområdet ut på flera sätt. Bland annat genom en högre andel unga, högutbildade och kulturellt aktiva.

Eftersom visionen har som mål att utjämna många av dessa skillnader är förstås en viktig utmaning att förstå hur det bäst låter sig göras. Vissa skillnader är gemensamma i hela landet, medan andra är specifika för Västra Götaland. Att veta var och i vilka grupper skillnaderna finns ger förhoppningsvis värdefull information som kan effektivisera och skynda på arbetet med att skapa ett väl sammanhållet och gemensamt Västra Götaland.

Appendix A - Information om den regionala SOM-undersökningen i Västsverige 2012

SOM-institutet vid Göteborgs universitet genomför varje höst frågeundersökningar i syfte att kartlägga den svenska allmänhetens vanor och attityder på temat samhälle, politik och medier (förkortningen SOM står för Samhälle Opinion Medier). Sedan 1986 genomförs den nationella SOM-undersökningen, och sedan 1992 genomförs en regional undersökning i Västsverige. Därtill har SOM-institutet gjort regionala undersökningar i Skåne (2004, 2006, 2008 och 2011) och i Värmland (2010). En ytterligare Värmlandsundersökning äger rum under hösten 2014. Data samlas in via postenkäter, och varje undersökning genomförs under i huvudsak samma förutsättningar för att resultaten från de olika åren ska vara jämförbara.

SOM-institutet är ett samarbete mellan två forskningsenheter vid Göteborgs universitet: Institutionen för journalistik, medier och kommunikation (JMG) samt Statsvetenskapliga institutionen. En rad forskningsprojekt medverkar i SOM-undersökningarna – flertalet med förankring i någon av dessa två institutioner, men även externa projekt deltar regelbundet.

Resultaten från SOM-undersökningarna redovisas i årliga publikationer där de medverkande forskarna presenterar analyser baserade på de senaste resultaten, med fokus på långsiktiga opinions- och medietrender. Analyser av resultaten från den västsvenska SOM-undersökningen 2012 har publicerats i boken *En region för alla?* (redaktörer: SOM-institutets Annika Bergström och Jonas Ohlsson).

Undersökningens upplägg

Den västsvenska SOM-undersökningen har sedan starten 1992 genomförts i form av en postenkät som går ut till ett systematiskt sannolikhetsurval bland de som bor i Västsverige. Urvalet i undersökningen var åren 1992–1997 begränsat till befolkningen i Göteborg med kranskommuner⁷. Från och med undersökningen 1998 täcker urvalet hela Västra Götalands län samt Kungsbacka kommun. Totalt omfattar undersökningens obundna, slumpmässiga urval 6 000 individer. Från och med 2009 års undersökning är åldersintervallet 16–85 år.⁸ Såväl svenska som utländska medborgare ingår.

Fältarbetet för den västsvenska SOM-undersökningen följer i huvudsak samma upplägg år från år. Huvuddelen av datainsamlingsarbetet genomförs under hösten. Enkäten skickas ut i slutet av september månad. Under resterande del av fältperioden genomförs en serie påminnelseinsatser postalt och per telefon. Fältarbetet avslutas senast under februari månad. Redan vid novembers utgång har vanligtvis omkring 90 procent av de som slutligen kommer att medverka skickat tillbaka sin enkät.

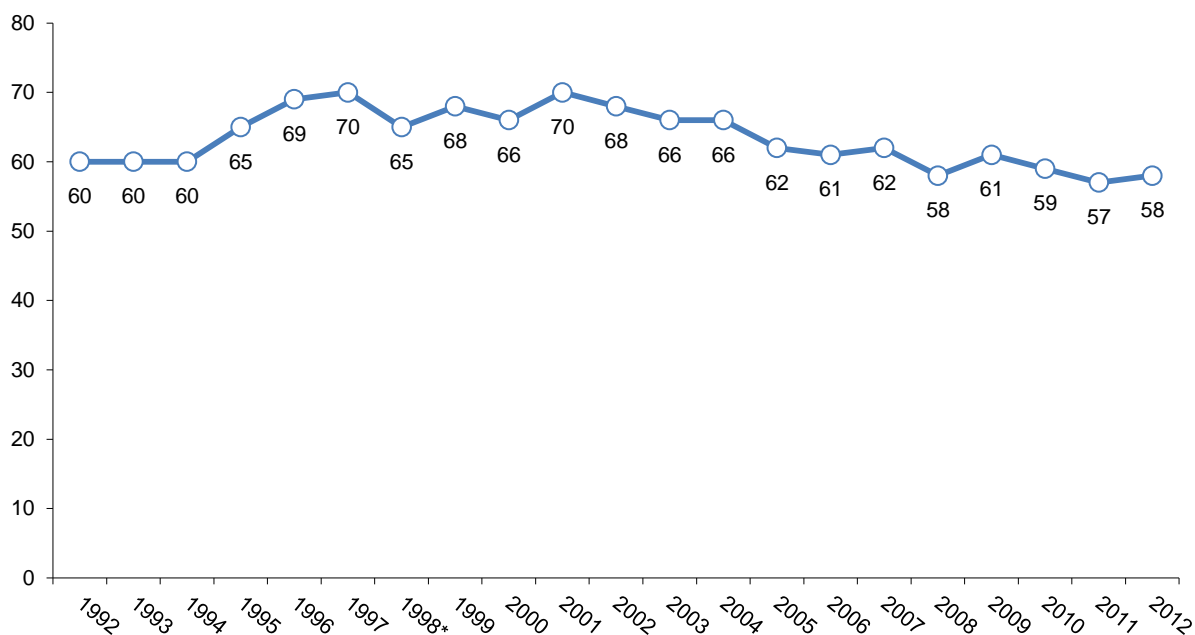
⁷ Ale, Alingsås, Härryda, Kungsbacka, Kungälv, Lerum, Lilla Edet, Mölndal, Partille, Stenungsund, Tjörn och Öckerö.

⁸ I den västsvenska SOM-undersökningen 2000–2008 var åldersintervallet 15–85 år; 1992–1999 15–80 år.

Svarsfrekvens och bortfall

SOM-undersökningarna har sedan starten 1986 haft en relativt hög svarsfrekvens. För samhällsvetenskapliga postenkäter har svarsfrekvensen tidigare brukat ligga på mellan 60 och 70 procent, men det har under senare år blivit svårare att nå dessa nivåer. Figur 16 nedan illustrerar variationen i svarsfrekvens för den västsvenska undersökningen sedan starten 1992. Det ska noteras att undersökningarna 1992–1997 var begränsade till Göteborgsregionen, där svarsfrekvensen generellt är lägre än för övriga delar av Västra Götaland.

Figur 17 Svarsfrekvens i den västsvenska SOM-undersökningen 1992–2012 (procent av nettourvalet)

Kommentar: Åren 1992–1997 var undersökningen begränsad till Göteborgsregionen. Fr.o.m. 1998 omfattas hela Västra Götalandsregionen inklusive Kungälv kommun.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 1992-2012.

För 2012 års undersökning blev nettosvarsfrekvensen 58 procent. I Göteborgsregionen var svarsfrekvensen något lägre än i övriga Västra Götaland. Svarsfrekvensen 2012 var en aning högre än 2011. Undersökningen omfattar ett urval om 6 000 personer i Västra Götaland samt Kungälv kommun. I den här rapporten är endast boende i Västra Götaland inkluderade.

Tabell 41 Svarande och bortfall i den västsvenska SOM-undersökningen, 2012 (procent)

	Göteborgsregionen	Övriga Västra Götalandsregionen	Totalt
Ursprungligt urval (brutto)	3 360	2 640	6 000
Bortdefinierade (naturligt bortfall)	278	211	489
Nettourval	3 082	2 429	5 511
Antal svarsvägrare/ej anträffbara	1 350	980	2 325
Antal svarande	1 732	1 449	3 186
Svarande via webb	61	51	112
Svarsfrekvens brutto	52 %	55 %	53 %
Svarsfrekvens netto	56 %	60 %	58 %

Kommentar: Med naturligt bortfall avses: adress okänd, avflyttad; bortrest på längre tid, studier/militärtjänstgöring på annan ort; boende/studier/arbete utomlands; sjuk, institutionsvård; förståndshandikapp; avliden; ej svensktalande.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2012.

De jämförelser som gjorts mellan svarspersonernas socioekonomiska sammansättning och befolkningens visar att undersökningens respondenter sammantaget speglar Västsveriges befolkning väl. Den största skevheten som kan observeras gäller ålderssammansättningen, med en viss underrepresentation av yngre i undersökningen.

Appendix B – Tabeller och diagram

Tabell 42 Medborgarnas viktigaste regionala frågor, 1998–2012 (procent)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011*	2012*
1	Sjukvården (25)	Sjukvården (38)	Sjukvården (42)	Sjukvården (39)	Sjukvården (36)	Sjukvården (38)	Sjukvården (35)	Sjukvården (33)	Sjukvården (28)	Sjukvården (30)	Sjukvården (29)	Sjukvården (27)	Sjukvården (30)	Sjukvården (42)	Sjukvården (55)
2	Sysselsättning (18)	Utbildning (15)	Utbildning (15)	Utbildning (14)	Utbildning (13)	Utbildning (14)	Kommunikation/trafik (14)	Sysselsättning (12)	Sysselsättning (12)	Kommunikation/trafik (18)	Kommunikation/trafik (19)	Kommunikation/trafik (17)	Kommunikation/trafik (16)	Kommunikation/trafik (21)	Infrastruktur (38)
3	Utbildning (14)	Äldrevård (10)	Kommunikation/trafik (10)	Kommunikation/trafik (14)	Kommunikation/trafik (10)	Kommunikation/trafik (13)	Utbildning (9)	Utbildning (10)	Utbildning (9)	Utbildning (8)	Sysselsättning (12)	Sysselsättning (14)	Sysselsättning (15)	Utbildning (14)	Utbildning (19)
4	Kommunikation/trafik (9)	Sysselsättning (10)	Äldrevård (10)	Äldrevård (9)	Vård (9)	Äldrevård (9)	Sysselsättning (9)	Kommunikation/trafik (10)	Kommunikation/trafik (8)	Miljö (8)	Utbildning (8)	Utbildning (10)	Utbildning (13)	Sysselsättning (11)	Arbetsmarknad (19)
5	Miljöfrågor (7)	Kommunikation/trafik (9)	Vård (7)	Vård (7)	Äldrevård (7)	Vård (9)	Äldrevård (7)	Äldrevård (10)	Äldrevård (7)	Sysselsättning (7)	Miljö (7)	Vård (7)	Äldrevård (7)	Äldrevård (7)	Äldre frågor (12)
6	Äldrevård (7)	Vård (7)	Miljöfrågor (5)	Sysselsättning (6)	Sysselsättning (6)	Sysselsättning (6)	Vård (6)	Miljöfrågor (6)	Vård (7)	Äldrevård (7)	Äldrevård (6)	Äldrevård (6)	Vård (7)	Miljöfrågor (6)	Integration/immigration (8)
7	Vård (7)	Miljöfrågor (6)	Sysselsättning (5)	Miljöfrågor (4)	Miljöfrågor (5)	Barnomsorg (4)	Lag och ordning (5)	Vård (4)	Miljöfrågor (5)	Vård (6)	Vård (5)	Miljö (6)	Invandrar-/flyktingfrågor (6)	Välfärd (5)	Sociala frågor (8)
8	Barnomsorg (4)	Barnomsorg (3)	Barnomsorg (3)	Barnomsorg (4)	Lag och ordning (4)	Regionens/landstingets ekonomi (4)	Miljöfrågor (4)	Bostäder (4)	Vårdköer (4)	Lag och ordning (4)	Lag och ordning (5)	Lag och ordning (5)	Lag och ordning (6)	Invandrar-/flyktingfrågor (4)	Miljö/energi (7)
9	Lag och ordning (2)	Regionens/Landstingets ekonomi (3)	Regionens/landstingets ekonomi (3)	Lag och ordning (3)	Barnomsorg (3)	Omsorg (4)	Regionens/landstingets ekonomi (3)	Invandrar-/flyktingfrågor (3)	Lag och ordning (3)	Barnomsorg (3)	Invandrar-/flyktingfrågor (2)	Invandrar-/flyktingfrågor (3)	Miljöfrågor (6)	Bostäder (3)	Familjepolitik (4)
10	Fördelning av resurser/inflytande i regionen (2)	Omorganisation av storsjukhusen (3)	Omorganisation av storsjukhusen (3)	Omsorg (2)	Invandrar/flyktingfrågor (3)	Miljöfrågor (3)	Omsorg (3)	Lag och ordning (3)	Kollektivtrafik (3)	Omorganisation av storsjukhusen (2)	Barnomsorg (2)	Barnomsorg (2)	Barnomsorg (3)	Lag och ordning (3)	Bostäder (3)

Kommentar: Frågan lyder: 'Vilken eller vilka frågor eller problem tycker Du är viktigast i dag i Västra Götalandsregionen? Ange högst tre frågor/problem'. Procentbasen utgörs av samtliga som deltagit i undersökningen. Varje respondent får ange upp till tre viktiga frågor och dessa räknas in så fall var för sig i andelarna av viktiga frågor ovan.

*Från och med 2011 används en något annorlunda kategorisering av de öppna svaren.

Källa: De västsvenska SOM-undersökningarna 1998-2012

Tabell 43 Medborgarnas viktigaste kommunala frågor, 1998-2012 (procent)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011*	2012*
1	Skola/utbildning (32)	Skola/utbildning (34)	Skola/utbildning (36)	Skola/utbildning (34)	Skola/utbildning (32)	Skola/utbildning (33)	Skola/utbildning (25)	Sjukvård (23)	Skola/utbildning (26)	Skola/utbildning (25)	Skola/utbildning (26)	Skola/utbildning (28)	Skola/utbildning (29)	Skola/utbildning (31)	Skola/utbildning (39)
2	Sysselsättning (22)	Sjukvården (29)	Sjukvården (29)	Sjukvården (25)	Sjukvården (22)	Sjukvård (24)	Sjukvård (23)	Skola/utbildning (21)	Sjukvård (24)	Äldreomsorg (18)	Äldreomsorg (17)	Äldreomsorg (16)	Äldreomsorg (18)	Sjukvård (23)	Infrastruktur (31)
3	Sjukvård (21)	Äldreomsorg (20)	Äldreomsorg (22)	Äldreomsorg (21)	Äldreomsorg (18)	Äldreomsorg (21)	Äldreomsorg (18)	Äldreomsorg (18)	Äldreomsorg (20)	Sjukvård (16)	Kommunikation/trafik (16)	Sysselsättning (16)	Sysselsättning (17)	Kommunikation/trafik (18)	Sjukvård (31)
4	Äldreomsorg (20)	Sysselsättning (11)	Barnomsorg (11)	Barnomsorg (12)	Vård (11)	Barnomsorg (13)	Kommunikation/trafik (13)	Kommunikation/trafik (13)	Sysselsättning (17)	Kommunikation/trafik (15)	Sjukvård (15)	Sjukvård (13)	Sjukvård (16)	Äldreomsorg (16)	Äldre frågor (22)
5	Barnomsorg (13)	Barnomsorg (11)	Kommunikation/trafik (9)	Kommunikation/trafik (11)	Barnomsorg (11)	Vård (10)	Barnomsorg (10)	Sysselsättning (11)	Kommunikation/trafik (9)	Barnomsorg (11)	Sysselsättning (11)	Kommunikation/trafik (13)	Kommunikation/trafik (15)	Sysselsättning (12)	Arbetsmarknad (20)
6	Kommunikation/trafik (9)	Vård (9)	Vård (8)	Vård (8)	Kommunikation/trafik (10)	Kommunikation/trafik (10)	Sysselsättning (10)	Barnomsorg (9)	Barnomsorg (8)	Bostäder (8)	Barnomsorg (9)	Barnomsorg (9)	Invandrar-/flyktingfrågor (9)	Miljöfrågor (6)	Bostäder (14)
7	Miljöfrågor (9)	Kommunikation/trafik (8)	Sysselsättning (7)	Sysselsättning (8)	Sysselsättning (8)	Sysselsättning (8)	Bostäder (7)	Bostäder (8)	Bostäder (8)	Miljöfrågor (8)	Bostäder (8)	Miljöfrågor (7)	Barnomsorgen (9)	Barnomsorg (6)	Sociala frågor/problem (12)
8	Vård (9)	Miljöfrågor (7)	Miljöfrågor (6)	Miljöfrågor (5)	Miljöfrågor (7)	Bostäder (6)	Vård (7)	Miljöfrågor (7)	Miljöfrågor (6)	Sysselsättning (7)	Miljöfrågor (8)	Lag och ordning (7)	Lag och ordning (7)	Invandrar-/flyktingfrågor (5)	Familjepolitik (11)
9	Kommunens ekonomi/budget (5)	Fritid/idrott (5)	Fritid/idrott (5)	Lag och ordning (5)	Bostäder (7)	Omsorg (6)	Lag och ordning (6)	Lag och ordning (6)	Lag och ordning (6)	Lag och ordning (7)	Lag och ordning (8)	Bostäder (5)	Miljöfrågor (6)	Fritid/idrott (4)	Integration/Immigration (9)
10	Lag och ordning (4)	Omsorg (5)	Lag och ordning (5)	Fritid/idrott (5)	Invandrar-/flyktingfrågor (5)	Fritid/idrott (5)	Miljöfrågor (5)	Stadsplaneringsfrågor (5)	Invandrar-/flyktingfrågor (4)	Vård (5)	Fritid/idrott (5)	Fritid/idrott (5)	Bostäder (6)	Lag och ordning (4)	Miljö/energi (8)

Kommentar: Frågan lyder: 'Vilken eller vilka frågor eller problem tycker Du är viktigast i dag den kommun där Du bor? Ange högst tre frågor/problem'. Procentbasen utgörs av samtliga som deltagit i undersökningen. Varje respondents kan avge upp till tre viktiga frågor och dessa räknas i så fall var för sig i andelarna av viktiga frågor ovan.

*Från och med 2011 används en något annorlunda kategorisering av de öppna svaren.

Källa: De västsvenska SOM-undersökningarna 1998-2012

Tabell 44 Utbildningsnivå och kön i Västra Götaland, 1992-2012 (procent)

		1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Kvinna	Låg (max grundskola el motsv obl sk)	25	25	24	23	25	23	30	27	29	27	26	25	25	24	22	20	21	19	20	19
	Medel (allt över grundsk men ej högsk/univ)	44	44	46	47	39	41	39	41	39	37	40	41	40	39	41	41	42	39	41	41
	Hög (studier/ex fr högsk/univ)	28	28	28	28	28	32	27	28	28	30	30	31	31	33	35	36	35	38	39	41
Man	Låg (max grundskola el motsv obl sk)	26	22	23	21	24	24	33	31	31	28	27	31	30	26	26	25	26	23	24	24
	Medel (allt över grundsk men ej högsk/univ)	48	49	52	48	39	44	42	40	39	38	41	41	41	44	42	43	42	39	44	43
	Hög (studier/ex fr högsk/univ)	25	25	23	28	29	29	23	25	25	26	26	25	26	27	28	29	30	31	32	32

Kommentar: Frågan lyder: *Vilken skolutbildning har du? Markera det alternativ som passar bäst in på dig. Om du ännu inte avslutat din utbildning, markera den du genomgår för närvarande.* Procentbasen utgörs av samtliga deltagare i undersökningen. **Källa:** Den västsvenska SOM-undersökningen 2011.

Tabell 45 Utbildningsnivå och ålder i Västra Götaland, 1992-2012 (procent)

		1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2007	2008	2009	2010	2011	2012
16-29 år	Låg (max grundskola el motsv obl sk)	7	7	3	6	5	4	7	7	5	5	4	7	4	6	7	8	6	6	6	5
	Medel (allt över grundsk men ej högsk/univ)	57	60	68	58	57	62	65	62	61	57	61	59	59	56	56	57	56	61	57	55
	Hög (studier/ex fr högsk/univ)	33	31	28	33	29	29	26	28	30	32	30	32	34	34	33	33	36	31	37	40
30-49 år	Låg (max grundskola el motsv obl sk)	17	18	19	15	19	14	21	17	17	15	14	12	14	9	9	8	7	8	6	6
	Medel (allt över grundsk men ej högsk/univ)	47	45	45	45	37	42	42	47	42	42	47	47	45	49	46	46	46	46	43	44
	Hög (studier/ex fr högsk/univ)	35	34	35	37	36	41	35	33	37	36	36	39	38	40	42	43	45	44	51	50
50-64 år	Låg (max grundskola el motsv obl sk)	36	30	34	32	36	34	44	40	41	38	37	39	35	33	30	30	26	26	24	24
	Medel (allt över grundsk men ej högsk/univ)	42	45	42	46	31	36	31	28	30	29	30	33	34	36	39	36	39	39	41	41
	Hög (studier/ex fr högsk/univ)	19	23	21	20	27	27	23	29	25	28	31	26	28	29	30	32	32	33	34	36
65-85 år	Låg (max grundskola el motsv obl sk)	50	50	47	46	48	53	61	60	60	52	52	54	56	53	52	49	49	51	47	46
	Medel (allt över grundsk men ej högsk/univ)	38	35	39	40	30	28	24	23	26	24	26	27	28	28	27	30	31	29	34	33
	Hög (studier/ex fr högsk/univ)	7	10	9	10	16	15	9	10	9	12	12	12	12	14	16	15	16	18	20	21

Kommentar: Frågan lyder: *Vilken skolutbildning har du? Markera det alternativ som passar bäst in på dig. Om du ännu inte avslutat din utbildning, markera den du genomgår för närvarande.* Procentbasen utgörs av samtliga deltagare i undersökningen. **Källa:** Den västsvenska SOM-undersökningen 1992-2012.

Tabell 46 Oro för arbetslöshet beroende på klass i Västra Götaland, 2012 (procent)

	Jag oroar mig mycket	Jag oroar mig ganska mycket	Jag oroar mig inte särskilt mycket	Jag oroar mig inte alls	Ej aktuellt	Summa procent
Arbetarhem	9	10	24	26	31	100
Jordbrukarhem	4	4	18	24	50	100
Tjänstemannahem	3	6	29	35	27	100
Högre tjänstemannahem	4	6	27	37	26	100
Företagarhem	6	7	22	34	31	100

Kommentar: Frågan lyder: I vilken utsträckning oroar du dig för att du själv eller någon nära anhörig/bekant ska bli arbetslös? Svartalternativen är formulerade i jag-form, "Jag oroar mig mycket" och så vidare. Procentbasen utgörs av de svarande på frågan.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2012

Tabell 47 Uppfattning om sjukvården i Västra Götaland, 2012 (balansmätt)

	Den medicinska kvaliteten	Tillgången till vård	Organisationens effektivitet	Personalens bemötande
Samtliga	+55	+24	-13	+67
Kön				
Kvinna	+53	+24	-11	+64
Man	+57	+25	-15	+70
Ålder				
16-29 år	+44	+19	-13	+46
30-49 år	+49	+18	-24	+61
50-64 år	+54	+18	-19	+70
65-85 år	+69	+41	+5	+83
Utbildning				
Låg	+58	+40	+10	+76
Medellåg	+48	+22	-12	+60
Medelhög	+52	+18	-19	+63
Hög	+61	+17	-27	+69
Subjektiv klass				
Arbetarhem	+49	+27	-4	+65
Jordbrukarhem	+53	+25	-6	+66
Tjänstemannahem	+60	+22	-21	+70
Högre tjänstemannahem	+61	+18	-28	+71
Företagarhem	+55	+15	-20	+60
Delregion				
Göteborgsregionen	+59	+24	-14	+66
Sjuhärad	+55	+40	+4	+65
Skaraborg	+57	+35	-6	+72
Fyrbodal	+42	+3	-28	+65
Hälsa				
Dålig hälsa	+46	+14	-19	+58
Medelgod hälsa	+55	+24	-10	+66
God hälsa	+56	+26	-14	+69

Kommentar: Frågan lyder: "Allmänt sett, vilken är din uppfattning om sjukvården i Västra Götaland/Sverige i följande avseenden: Svartalternativen är 'Mycket bra', 'Ganska bra', 'Varken bra eller dåligt', 'Ganska dåligt', 'Mycket dåligt' och 'Ingen uppfattning'. Balansmåtten anger andelen som anser att servicen fungerat bra minus andelen som anser att den fungerat dåligt. Procentbasen består av de som besvarat respektive delfråga.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2012.

Tabell 48 Upplevd geografisk hemhörighet i olika grupper, Västra Götaland 2012 (procent)

	Den ort där jag bor	Sverige	Västra Götaland	Det landskap där jag bor	Antal
Samtliga	52	15	11	9	2765
Kön					
Kvinna	55	13	11	8	1495
Man	49	17	11	9	1270
Ålder					
16-29 år	44	17	16	6	449
30-49 år	49	15	11	9	882
50-64 år	51	15	11	10	703
65-85 år	62	13	8	9	731
Utbildning					
Låg	64	11	9	9	554
Medellåg	53	16	11	8	843
Medelhög	48	15	13	10	570
Hög	46	15	11	9	767
Subjektiv klass					
Arbetarhem	56	13	11	9	1129
Jordbrukarhem	68	7	7	11	82
Tjänstemannahem	51	14	12	9	982
Högre tjänstemannahem	47	19	9	6	227
Företagarhem	46	20	8	10	220
Delregion					
Göteborgsregionen	51	15	12	6	1436
Sjuhärad	53	17	10	9	349
Skaraborg	55	14	7	12	481
Fyrbodal	52	13	12	13	495

Kommentar: Frågan lyder: 'I vilket av de här geografiska områdena känner Du att Du i första hand hör hemma? (Markera endast ett kryss)'. Svartaltemativen framgår av tabellen samt; Mitt tidigare län, Norden, Europa och Världen som helhet. Procentbasen består av de som besvarat frågan.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2012.

Tabell 49 Upplevd geografisk hemhörighet, Västra Götaland 2012 (procent)

	Hela Västra Götaland															Delregioner i Västra Götaland 2012			
	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Göteborgs-regionen	Sjuhärad	Skaraborg	Fyrbodalen
Den ort där jag bor	49	48	47	48	49	50	49	53	50	53	48	45	47	52	51	51	53	55	52
Det landskap där jag bor	9	9	12	9	11	10	10	10	10	9	8	8	9	8	9	6	9	12	13
Mitt tidigare län	7	6	5	5	5	5	5	3	4	3	4	3	3	3	4	4	5	4	3
Västra Götaland	4	4	6	7	6	8	7	9	10	12	9	10	10	11	11	12	10	7	12
Sverige som helhet	20	21	19	20	19	17	18	14	16	14	20	23	20	16	15	15	17	14	13
Norden	3	4	3	3	3	2	3	3	2	3	3	3	2	2	2	3	1	1	2
Europa	4	4	4	4	3	4	4	4	4	3	4	4	4	3	4	5	2	2	3
Världen som helhet	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	5	3	3	3
Summa	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	101	100	98	101
Antal svar	3 145	3 238	3 379	3 381	3 364	3 198	3 148	3 073	3 065	3 103	2 887	3 005	2 864	2 790	2 765	1436	349	481	495

Kommentar: Frågan lyder: *I vilket av de här geografiska områdena känner Du att Du i första hand hör hemma? (Markera endast ett kryss).* Svartalternativen framgår av tabellen. Procentbasen utgörs av de som besvarat frågan.

Källa: De västsvenska SOM-undersökningarna 1998-2012.

Tabell 50 Nöjdhet med demokratin i Västra Götaland, 2012 (procent)

	Nöjd	Missnöjd	Summa procent
Samtliga	64	36	100
Kön			
Kvinna	65	35	100
Man	63	37	100
Ålder			
16-29 år	71	29	100
30-49 år	66	34	100
50-64 år	59	41	100
65-85 år	62	38	100
Utbildning			
Låg	59	42	100
Medellåg	63	37	100
Medelhög	61	40	100
Hög	72	28	100
Subjektiv klass			
Arbetarhem	60	40	100
Jordbrukarhem	70	30	100
Tjänstemannahem	70	30	100
Högre tjänstemannahem	64	36	100
Företagarhem	58	42	100
Delregion			
Göteborgsregionen	64	36	100
Sjuhärad	73	27	100
Skaraborg	62	38	100
Fyrbodal	60	40	100

Kommentar: Frågan lyder: *På det hela taget, hur nöjd är du med det sätt på vilket demokratin fungerar i: Västra Götalandsregionen?* Procentbasen utgörs av de som besvarat respektive delfråga.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2012.

Referenser

- Berg L (2007) *Multi-level Europeans. The Influence of Territorial Attachments on Political Trust and Welfare Attitudes*. Göteborg: Göteborg University
- Bergström A (2013a) *Internetanvändningens kontexter* i Weibull L, Oscarsson H, Bergström A (red.) *Vägskäl*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Bergström A (2013b) *Medborgarna och E-förvaltningen* i Bergström A, Ohlsson J (red.) *En region för alla?*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Bergström A, Ohlsson J (2013) *En region för alla?* i Bergström A, Ohlsson J (red.) *En region för alla?*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Bové J (2012) *Scenkonst i Västsverige*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet (2012:26)
- Brodén D (2013) *Kulturvanor i Sverige 1989-2012*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Brülde B, Nilsson Å (2010) *Vad gör oss nöjda med våra liv?* i Holmberg S, Weibull L (red.) *Nordiskt Ljus*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Dalman C, Forsell Y, Magnusson C (2011) *Psykisk ohälsa i Stockholms län*. Stockholm: Institutionen för Folkhälsovetenskap, Karolinska institutet.
- Elmquist T (2012) *Vision Västra Götaland Det goda livet – för alla?*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet (2012:22).
- Elmquist T (2011) *Vision Västra Götaland den regionala dimensionen – en gemensam region*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet (2011:1).
- Fors F, Brülde B (2011) *Välbefinnande och livstillfredsställelse i dagens Sverige* i Holmberg S, Weibull L, Oscarsson H (red.) *Lycksalighetens Ö*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Grundel I (2012) *Den värmäländska själen* i Nilsson L, Aronsson L, Norell PO (red.) *Värmäländska landskap*. Karlstad: Karlstad University Press.
- Harding T (2012) *Framtidens civilsamhälle- Underlagsrapport 3 till Framtidskommissionen*. Stockholm. Stadsrådsberedningen.
- Holmberg S, Weibull L (2013) *Förändringar i alkoholopinionen* i Weibull L, Oscarsson H, Bergström A (red.) *Vägskäl*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Holmberg S, Weibull L (2012) *Kultur främjar hälsan* i Weibull L, Oscarsson H, Bergström A (red.) *I framtidens skugga*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet
- Holmberg S, Weibull L (2005) *Lyckan kommer, lyckan går* i Holmberg S, Weibull L, (red.) *Lyckan kommer, lyckan går. Trettio kapitel om politik, medier och samhälle*, Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Hägglund J, Bové J (2013) *Vision Västra Götaland*. Göteborg, SOM-institutet, Göteborgs universitet (2013:3).
- Höglund L (2013) *Biblioteksvanor och attityder* i Weibull L, Oscarsson H, Bergström A (red.) *Vägskäl*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Johansson F (2013) *Trängselskatt och förtroende för kommunpolitiker* i Bergström A, Ohlsson J (red.) *En region för alla?*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Johansson S (2009) *Vision Västra Götaland det goda livet – ur ett medborgarperspektiv*. Göteborg, SOM-institutet, Göteborgs universitet (2009:24).
- Jönsson S (1997) *Decentraliserad välfärdsstad – Demokrati, effektivitet och service..* Stockholm: SNS Förlag.
- Keynes John Maynard (2008) *General Theory of Employment, Interest and money*, New Delhi, Atlantic.
- Malmberg G, Sandberg L, Westin K (2005) *Den goda platsen – platsanknytning och flyttningsbeslut bland unga vuxna i Sverige*. Umeå: Kulturgeografiska institutionen, Umeå universitet.

- Niedomysl T (2006) *Migration and place attractiveness*. Uppsala: Kulturgeografiska institutionen, Uppsala.
- Nilsson L, (2012) *Välfärd och service i Västra Götaland* i Bergström A, (red) *Västsvensk vardag*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Nilsson L (2010) *Medborgarna och flernivådemokratin i Västsverige* i Nilsson L (red) *En region blir till*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Nilsson L (2009) *Att leva i Väst – Sverige och Europa* i Nilsson L, Johansson S (red.) *Att bygga, att bo, att leva*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Nilsson L, Weibull L (2010) *Regional utveckling i Västra Götaland – högre utbildning och forskning* i Nilsson L (red) *En region blir till*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Proposition 2012/13:147. *Ny bibliotekslag*.
- Putnam R (2000) *Bowling alone: the collapse and revival of American community*. New York: Simon & Schuster, cop.
- Sandahl J (2013) *Arbetsmarknadsutsikterna våren 2013, Västra Götalands län – prognos för arbetsmarknaden 2013-2014*. Arbetsförmedlingen.
- Skjaeveland O, Gärling T (1997) Effects of interactional space on neighbouring, *Journal of Environmental Psychology* 17 (3): 181-198.
- Trondman M (2005) *Träna och supa till helgen: om föreningsidrott, socialt kapital och alkohol i unga vuxnas liv*. Malmö: Malmö Högskola.
- Västra Götalandsregionen (2005) *Vision Västra Götaland – Det goda livet*.
- Västra Götalandsregionen (2012) *En mötesplats i världen – Kulturstrategi för Västra Götaland 2012-*
- Weibull L (2013) *På väg mot en region* i Bergström A, Ohlsson J (red.) *En region för alla?*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Weibull L (2012) *Förtroende för olika grupper* i Bergström A (red.) *Västsvensk vardag*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Weibull L, Oscarsson H, Bergström A (2013) *Vägskäl* i Weibull L, Oscarsson H, Bergström A (red.) *Vägskäl*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.

Elektroniska källor

- Befolkningsprognos Västra Götaland 2011–2025, Fakta & analys 2012:4, Västra Götalandsregionen.
http://www.vgregion.se/upload/Regionkanslierna/regionutveckling/kortrapport/Kortrapport_befolkningsprognos%20.pdf
 2014-02-04
- Folkhälsan i Sverige – Årsrapport 2013. Socialstyrelsen.
<http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/19032/2013-3-26.pdf>
 2014-02-04
- It i människans tjänst – en digital agenda för Sverige. Regeringskansliet.
<http://www.regeringen.se/content/1/c6/17/72/56/5a2560ce.pdf>.
 2014-02-04
- Nu genomförs Västsvenska paketet! Trafikverket.
<http://www.regionhalland.se/PageFiles/45394/Tidning%20.pdf>.
 2014-02-04
- Redogörelse för hur vården i Västra Götalandsregionen styrs.
<http://www.vgregion.se/sv/Vastra-Gotalandsregionen/startside/Vard-och-halsa/Sa-styrs-varden/>
 2014-02-04

Riksidrottsförbundets alkohol- och tobakspolicy. Riksidrottsförbundet.

http://www.rf.se/ImageVaultFiles/id_28781/cf_394/alkohol_tobakspolicy.PDF

2014-02-04

SOU 2005:48 – Ett utvecklat resurstilldelningssystem för högskolans grundutbildning

<http://www.regeringen.se/content/1/c6/04/56/47/9d16c830.pdf>

2014-02-04

Vägen till det goda livet – slutrapport från panelen som följer upp Vision Västra Götaland.

<http://www.vgregion.se/upload/Regionutveckling/Vision-vg/0807-vision-panel-slutrapport-2008.pdf>.

2014-02-04

Datakällor (förutom SOM-undersökningarna):

www.scb.se

Riksidrottsförbundets alkohol- och tobakspolicy. Riksidrottsförbundet.

http://www.rf.se/ImageVaultFiles/id_28781/cf_394/alkohol_tobakspolicy.PDF

2014-02-04

SOU 2005:48 – Ett utvecklat resurstilldelningssystem för högskolans grundutbildning

<http://www.regeringen.se/content/1/c6/04/56/47/9d16c830.pdf>

2014-02-04

Vägen till det goda livet – slutrapport från panelen som följer upp Vision Västra Götaland.

<http://www.vgregion.se/upload/Regionutveckling/Vision-vg/0807-vision-panel-slutrapport-2008.pdf>.

2014-02-04

Datakällor (förutom SOM-undersökningarna):

www.scb.se

SOM-institutet vid Göteborgs universitet genomför årligen nationella och lokala frågeundersökningar och anordnar seminarier på temat Samhälle, Opinion och Medier.

SOM-institutet | Seminariegatan 1B | Box 710, 405 30 Göteborg
031 786 3300 | info@som.gu.se | www.som.gu.se

